

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**YAŞLI BAKIMI KONUSUNDA KURUMSAL BAKIM HİZMET
KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Beyzanur DEMİRCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Aydın AKTAY

TEMMUZ - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAŞLI BAKIMI KONUSUNDA KURUMSAL BAKIM
HİZMET KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyzanur DEMİRCAN

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

“Bu tez 08/07/2024 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN	Başarılı
Doç. Dr. Aydın AKTAY	Başarılı
Doç. Dr. Kenan GÖÇER	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Beyzanur DEMİRCAN

08/07/2024

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans tezi, birçok kişinin katkıları ve destekleri sayesinde hayata geçirilebilmiştir. Öncelikle, bana her zaman sevgi, sabır ve anlayış gösteren aileme en içten teşekkürlerimi sunarım. Onların desteği olmasaydı, bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı.

Ayrıca, bu süreçte bana ilham veren ve akademik yolculuğumda rehberlik eden hocam Doç. Dr. Aydın Aktay'a sonsuz teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Kendisinin bilgi birikimi ve yönlendirmeleri, bu tezin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Tez çalışmam boyunca sabırla ve özveriyle beni destekleyen iş arkadaşım Ragıp Peynir'e de teşekkür etmek istiyorum. Kendisinin desteği ve çalışma arkadaşlığı, bu yolculukta bana moral ve güç vermiştir. Son olarak, bu çalışmanın her aşamasında yanımda olan, desteklerini esirgemeyen Enes'e ve tüm arkadaşlarıma da teşekkür ederim. Onların varlığı, bu süreci daha anlamlı ve değerli kılmıştır.

Bu tezin hazırlanmasında emeği geçen herkese en derin teşekkürlerimi sunarım.

Beyzanur DEMİRCAN

08/07/2024

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	vi
GÖRSEL LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ.....	1
-------------------	----------

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	9
--	----------

1.1. Kavramsal Çerçeve.....	9
-----------------------------	---

1.1.1. Yaşlı.....	9
-------------------	---

1.1.2. Yaşlılık	11
-----------------------	----

1.1.3. Yaşlı ve Yaşlılık Kavramlarının Önemi	11
--	----

1.2. Kuramsal Çerçeve.....	12
----------------------------	----

1.2.1. Yapısal-İşlevselci Teoriler ve Yaşlılık	13
--	----

1.2.1.1. Çözülme Teorisi.....	13
-------------------------------	----

1.2.1.2. Aktivite Teorisi	14
---------------------------------	----

1.2.1.3. Devamlılık ya da Süreklilik Teorisi	15
--	----

1.2.1.4. Toplumsal Rol Teorisi	15
--------------------------------------	----

1.2.2. Sembolik Etkileşimcilik ve Yaşlılık.....	16
---	----

2. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KURUMSAL YAŞLI HİZMET BAKIM	
---	--

KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	17
---	-----------

2.1. Türkiye’de Yaşlı Hizmetleri	17
--	----

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yaşlı Hizmetleri.....	17
--	----

2.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	18
--------------------------------------	----

2.1.3. Darülaceze	19
-------------------------	----

2.1.4. Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri.....	21
---	----

2.2. Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Olarak Sunulan Politikalar ve Hizmetler	22
---	----

2.2.1. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlı Hizmetleri	22
---	----

2.2.1.1. Huzurevleri	22
----------------------------	----

2.2.1.2. YADES Projesi	23
------------------------------	----

2.2.1.3. Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri	24
---	----

2.2.1.4. Evde Bakım Hizmetleri.....	24
2.2.1.5. Sosyal Yardım Programları.....	25
2.2.1.6. Yaşlı Refahı ve Aktif Yaşlanma Programları	26
2.2.2. Yerel Yönetimlerde Yaşlı Hizmetleri	26
2.1.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri.....	27
2.1.2.2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri.....	28
2.1.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri	30
2.1.2.4. Bursa Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri	31
2.3. Kurumsal Yaşlı Bakım Hizmet İhtiyacını Ortaya Çıkaran Sosyolojik Dinamikler.....	32
2.3.1. Kentleşme	32
2.3.2. Okullaşmanın Artması	36
2.3.3. Toplumsal ve Kültürel Değişimler.....	42
2.3.4. Nüfus Değişimi	49
2.3.5. Hanehalkı Büyüklüğü	55
2.3.6. Doğumda Beklenen Ortalama Yaşam Süresi	57
2.3.7. Kişi Başına Düşen Milli Gelir	61
2.3.8. Hanehalkı Aylık Gider Ortalaması.....	64
2.4. Mevcut Durum Analizi	66
2.4.1. Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Durumu.....	66
2.4.2. Kurumsal Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Yapısı	68
2.4.3. Özel Sektör ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	68
2.4.4. Uluslararası Yaşlı Bakım Hizmetleri Modelleri.....	68
2.4.4.1. PACE (Yaşlı İnsanlar İçin Her Şeyi Kapsayan Bakım Programı, ABD).....	68
2.4.4.2. SIPA (Kırılgan Yaşlı İnsanlara Yönelik Bütünleşik Hizmetler, Kanada).....	69
2.4.4.3. PRISMA (Bütünleştirilmiş Özerklik Bakım Hizmetleri Araştırma Programı, Kanada)	69
2.4.4.4. Türkiye ve Uluslararası Yaşlı Bakım Hizmet Modellerinin Karşılaştırılması	69
2.4.4.5. PACE (ABD)	70

2.4.4.6. SIPA ve PRISMA (Kanada)	70
2.4.4.7. Genel Bakış	70
2.4.5. Hizmet Kapasitesinin Değerlendirilmesi	70
2.4.6. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Kalitesi	72
2.4.7. Gelecekteki İhtiyaçlar ve Politika Öneriler	72
2.4.7.1. Yerel Yönetimlerin Rolünün Artırılması, Yerel Yönetimlerin Yaşlı Bakım Hizmetlerindeki Sorumlulukları, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri	73
2.4.7.2. Profesyonel Bakım Hizmetlerinin Teşvik Edilmesi, Profesyonel Bakım Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliği, Teşvik Edilmesi İçin Politikalar, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri	74
2.4.7.3. Aile İçi Bakımın Desteklenmesi, Aile İçi Bakımın Önemi ve Geleneksel Roller, Aile İçi Bakım Politikaları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	76
2.4.7.4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Stratejik Planlanması, Adımlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	77
2.3.7.5. Toplumsal Farkındalık Kampanyaları Politikası, Önemi, Uygulanması, Karşılaşacağı Sorunlar ve Çözüm Önerileri	78
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	87
ÖZ GEÇMİŞ	91

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2007-2003 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş Üstü Nüfusu.....	10
Tablo 2: Yıllara Göre Huzurevi Sayısı, Kapasite ve Bakılan Yaşlı Sayısı Dağılımı	23
Tablo 3: Yıllara Göre Yaşlı Destek Programı (YADES) İçin Ayrılan Ödenek Miktarı	24
Tablo 4: 2002-2023 (Nisan) Yılları Arası Yaşlı Maaşı Dağılımı	25
Tablo 5: T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlı Bakım Hizmetleri Kapsamında Yılsonu İtibariyle Yapılan Harcamaların Yıllara Göre Dağılımı.....	26
Tablo 6: İstanbul İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı.....	27
Tablo 7: Ankara İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı	28
Tablo 8: İzmir İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı	30
Tablo 9: Bursa İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı	31
Tablo 10: Türkiye'de Köy ve Şehirde Yaşayan 65 ve Üzeri Yaş Nüfusu, 2007-2023 .	34
Tablo 11: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-1	37
Tablo 12: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-2	38
Tablo 13: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-3	39
Tablo 14: Yıllara Göre Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı.....	43
Tablo 15: Yaşlılık Sürecinde En Fazla Nerede/Kimlerle Kalmak İsteme Durumunun Dağılımı	46
Tablo 16: Yaş Grubuna Göre Yaşlı Nüfus ve Oranı, 1935-2080	48
Tablo 17: Yıllara Göre Nüfus, 2018-2080.....	50
Tablo 18: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş Üstü Erkek Nüfusu	51
Tablo 19: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş Üstü Kadın Nüfusu	52
Tablo 20: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş ve Üstü Nüfusun Cinsiyete Göre Oransal Dağılımı	53
Tablo 21: 2007'den İtibaren Türkiye'deki 65 Yaş Üstü Nüfusun Genel Nüfusa Oranı	54
Tablo 22: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü Dağılımı	55
Tablo 23: Cinsiyete Göre Türkiye Tek Yaş Hayat Tablosu /1	57
Tablo 24: Cinsiyete Göre Türkiye Tek Yaş Hayat Tablosu /2	58
Tablo 25: Türkiye'de Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurt İçi Hasıla 1998-2023.....	61

Tablo 26: Harcama Türlerine Göre Toplam, Hanehalkı Başına ve Eşdeğer Fert.....	64
Tablo 27: 2007-2023 Yılları Arasındaki Türkiye’deki Yaşlı Nüfusu ve Toplam Nüfusa Oranı	67
Tablo 28: Yaş Grubuna Göre Yaşlı Nüfus ve Oranı, 1935-2080	71



GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Türkiye'nin Yıllara Göre Hanehalkı Sayısı	44
Grafik 2: Yıllara Göre Hanehalkı Büyüklüğü Ortalaması	55



GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Darülaceze İle İlgili İlk Belge.....	20
---	----



ÖZET	
Başlık: Yaşlı Bakımı Konusunda Kurumsal Bakım Hizmet Kapasitesinin Değerlendirilmesi	
Yazar: Beyzanur DEMİRCAN	
Danışman: Doç. Dr. Aydın AKTAY	
Kabul Tarihi: 08/07/2024	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 91 (ana kısım)
Türkiye'de nüfusun yaşlanması, sosyal ve sağlık hizmetlerine olan talebi önemli ölçüde artırmakta ve bu durum, özellikle uzun vadeli bakım hizmetlerinde zorluklar yaratmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2023 itibarıyla 65 yaş ve üzeri nüfus toplam nüfusun %10,2'sini oluşturmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini ve kalitesini sosyolojik nedenler çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, yaşlı bakım hizmetlerinin mevcut durumunu, bölgesel farklılıkları, personel yetersizliklerini ve finansal kaynak eksikliklerini ele almaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin yaşlı bakım hizmetleri benzer demografik yapıya sahip ülkelerle karşılaştırılmış ve uluslararası standartlara uyum durumu incelenmiştir. Bulgular, yaşlı bakım hizmetlerinin sunumunda ciddi eksiklikler olduğunu ve bu hizmetlerin yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması gerektiğini göstermektedir. Özellikle kırsal bölgelerde yaşlı bakım hizmetlerine erişimde büyük kısıtlamalar bulunmakta, personel sayısının yetersizliği ve mevcut personelin eğitim düzeyinin düşüklüğü hizmet kalitesini olumsuz etkilemektedir. Araştırma, yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini artırmak ve kalitesini iyileştirmek için devlet ve özel sektörün daha fazla sorumluluk alması gerektiğini vurgulamaktadır. Devletin, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik daha fazla yatırım yapması ve bu alanda çalışan personelin eğitimine önem vermesi gerekmektedir. Özel sektör ise inovatif çözümler geliştirerek hizmet kalitesinin artırılmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca, uluslararası iyi uygulama örneklerinden faydalanarak Türkiye'de uygulanabilir stratejiler geliştirilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye'de kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve kalitesinin iyileştirilmesi gerekliliğini ortaya koymakta ve sosyal politika yapıcılarına bu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak, sosyal adaleti sağlamak ve toplumsal refahı yükseltmek için kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi kritik bir öneme sahiptir. Araştırmanın bulguları, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yaşlı bakım politikalarının şekillendirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.	
Anahtar Kelimeler: Nüfusun Yaşlanması, Yaşlı Bakım Hizmetleri, Kurumsal Kapasite	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Assessment of Institutional Care Service Capacity in Elderly Care	
Author of Thesis: Beyzanur DEMİRCAN	
Supervisor: Assoc. Prof. Aydın AKTAY	
Accepted Date: 08/07/2024	Number of Pages: ix (pre text) + 91 (main body)
The aging population in Turkey significantly increases the demand for social and healthcare services, creating challenges, particularly in long-term care services. According to TÜİK data, as of 2023, the population aged 65 and over constitutes 10.2% of the total population. This study aims to analyze the capacity and quality of institutional elderly care services in Turkey within a sociological framework. The research addresses the current state of elderly care services, regional disparities, personnel shortages, and financial resource deficiencies. The study compares Turkey's elderly care services with those of countries with similar demographic structures and examines compliance with international standards. The findings reveal significant deficiencies in the delivery of elderly care services and highlight the need for the expansion and improvement of these services. There are considerable limitations in accessing elderly care services in rural areas, with personnel shortages and low education levels of existing staff negatively impacting service quality. The research emphasizes that both the state and the private sector must take more responsibility to increase the capacity and improve the quality of elderly care services. The state needs to invest more in elderly care services and prioritize the training of personnel in this field. The private sector can contribute by developing innovative solutions to enhance service quality. Additionally, it is recommended to develop applicable strategies in Turkey by leveraging best practices from international examples. In conclusion, this study highlights the necessity of increasing the capacity and improving the quality of institutional elderly care services in Turkey, providing concrete recommendations for policymakers. Strengthening institutional elderly care services is crucial for enhancing the quality of life of elderly individuals, ensuring social justice, and improving societal welfare. The findings of the research will contribute significantly to shaping elderly care policies at both national and international levels.	
Keywords: Population Aging, Elderly Care Services, Institutional Capacity	

GİRİŞ

Türkiye'de nüfusun yaşlanması, sosyal ve sağlık hizmetleri açısından önemli zorluklar yaratmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, özellikle uzun vadeli bakım hizmetlerine olan talebi artırmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2023 yılı itibarıyla Türkiye'deki 65 yaş ve üzeri nüfus, toplam nüfusun %10,2'sini oluşturmaktadır ve bu oranın 2050 yılına kadar %19,5'ye çıkması beklenmektedir. Bu demografik değişiklikler, kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin değerlendirilmesini ve iyileştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Kurumsal yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı ve onların bağımsızlıklarını sürdürmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ancak Türkiye'de bu hizmetlerin sunumu ve kalitesi, bölgesel farklılıklar göstermektedir. Özellikle kırsal bölgelerde, yaşlı bakım hizmetlerine erişimde önemli kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve erişilebilirliğinin artırılması, sosyal politika yapıcılar için öncelikli bir hedef olmalıdır.

Yapılan literatür incelemeleri, Türkiye'deki yaşlı bakım hizmetlerinin genellikle yetersiz kaldığını ve birçok yaşlı bireyin bu hizmetlerden faydalanamadığını göstermektedir. Özellikle, bakım personeli sayısının yetersizliği ve mevcut personelin eğitim düzeyinin düşük olması, hizmet kalitesini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, finansal kaynakların yetersizliği de önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesini artırmak için hem devletin hem de özel sektörün daha fazla sorumluluk alması gerekmektedir. Devletin, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik daha fazla yatırım yapması ve bu alanda çalışan personelin eğitime önem vermesi gerekmektedir. Özel sektör ise yaşlı bakım hizmetleri alanında inovatif çözümler geliştirerek, hizmet kalitesinin artırılmasına katkıda bulunabilir.

Sonuç olarak, Türkiye'de kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve kalitesinin iyileştirilmesi, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak için kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmanın bulguları, yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik politikaların oluşturulmasında önemli bir rehber olacaktır.

Araştırmanın Konusu

Türkiye, son yıllarda hızla yaşlanan bir nüfusa sahiptir ve bu durum, uzun vadeli bakım hizmetlerine olan talebi önemli ölçüde artırmaktadır. Bu çalışma, toplumsal değişimin

ortaya çıkardığı yaşlı bakım hizmetlerine yönelik kurumsal sosyal hizmet kapasitesinin ve ihtiyaçların sosyolojik nedenlerle analiz edilmesini amaçlamaktadır. Değişen ve dönüşen dünyada birçok faktör yaşlı bireylere yönelik hizmetlerin farklılaşması ve sunulacak hizmetlerin hem niceliksel hem niteliksel olarak geliştirilmesini göstermektedir.

Kurumsal yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kapsamlı bir yaklaşımdır. Bu hizmetler genellikle huzurevleri, yaşlı bakım evleri ve gündüz bakım merkezleri gibi kurumlar tarafından sunulmaktadır.

Nüfus değişimleri, modernleşmenin peşinde getirdiği toplumsal ve kültürel değişimler, sağlık alanında yaşanan gelişmeler, kentleşme gibi pek çok faktörün yaşlılığa yönelik etkileri tartışılmaz bir gerçektir. Tüm bu yaşanan değişim ve dönüşüm gerek gerçekleştirilen araştırmalar gerekse bilimsel veriler ile ortaya konulmuştur. Devletlerde hem hukuken hem vicdanen sorumlu oldukları vatandaşlarına yönelik tüm bu veriler ışığında politikalar geliştirme sorumluluğunu üstlenerek sosyal politikalarında yaşlı bakım ve hizmetlerine yönelik planlamalarını ele almalıdır.

Sonuç olarak, bu araştırma öncelikle kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin niceliksel ve niteliksel olarak neden geliştirilmesi gerçeğinin altında yatan faktörleri açıklamayı ve Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin mevcut durumunu değerlendirerek, bu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, bu tür hizmetlerin kalitesinin ve erişilebilirliğinin artırılması, sosyal politika yapıcılar için kritik bir öneme sahiptir. Araştırmanın bulguları, yaşlı bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması yönünde önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik kurumsal sosyal hizmet kapasitesinin ve ihtiyaçların, sosyolojik nedenler ve toplumsal değişim çerçevesinde analiz edilmesini amaçlamaktadır.

Türkiye'de yaşlı bakım hizmet kapasitesinin geliştirilmesi gerekliliğini, değişen toplumsal dinamikler ve demografik değişimlerle ilişkilendirerek incelemek araştırmanın amacının bir diğer dinamiğidir. Türkiye'deki yaşlı nüfusun artışı, kentleşme, aile yapısındaki değişiklikler ve kadınların iş gücüne katılım oranının yükselmesi gibi

faktörler, yaşlı bakımına duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Aynı zamanda, toplumsal değişimlerin yaşlı bakım hizmetleri üzerindeki etkilerini analiz ederek, bu hizmetlerin iyileştirilmesi ve daha erişilebilir hale getirilmesi için önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Bu tez, yaşlı bakım hizmetlerinin toplumsal yapılar içerisindeki yerini ve önemini vurgulayarak, toplumun tüm kesimlerinin bu hizmetlere eşit erişimini sağlamayı amaçlayan politikaların geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu genel amaçlar doğrultusunda, araştırmanın özel amaçları şunlardır:

Mevcut Durumun Analizi

- Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesine neden olan sosyolojik faktörleri incelemek.
- Kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör ve STK'ların yaşlı bakım hizmetlerine yönelik ortaya koymuş olduğu ulusal hizmetleri ele almak.
- Yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik politika önerileri sunmak.
- Bakım hizmetlerinin sunduğu kaliteyi etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin iyileştirilmesine yönelik stratejileri incelemek.
- Yaşlı bireylerin yaşam kalitesine, psikolojik ve fiziksel sağlıklarına olan etkilerini değerlendirmek.

Uluslararası Karşılaştırma

- Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerini, benzer demografik ve sosyoekonomik yapıya sahip diğer ülkelerle karşılaştırarak güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek.
- Uluslararası standartlar ve iyi uygulama örneklerini inceleyerek Türkiye'de uygulanabilir stratejiler geliştirmek.
- Diğer ülkelerdeki başarılı yaşlı bakım modellerinden öğrenilen dersleri Türkiye'ye uyarlamak.

Politika ve Strateji Önerileri

- Yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini artırmak ve kalitesini iyileştirmek için somut ve uygulanabilir politika önerileri sunmak.
- Uzun vadeli stratejik planlar geliştirmek için önerilerde bulunmak.

Toplumsal Farkındalık

- Araştırma bulgularını toplumla paylaşarak, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik farkındalığı artırmak.
- Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına daha duyarlı bir toplum oluşturmak için bilgilendirme ve eğitim çalışmalarına katkıda bulunmak.
- Aile üyelerinin ve bakım verenlerin desteklenmesi için toplumsal farkındalık programları geliştirmek.

Araştırma Soruları

Temel Araştırma Sorusu

Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesine neden olan sosyolojik faktörler ve Türkiye genelinde yaşlı nüfusun nasıl bir değişim geçirdiği ve gelecekteki beklentiler nelerdir?

Alt Sorular

- Kurumsal bakım hizmetleri için mevcut altyapı ve kaynaklar yeterli midir?
- Kurumsal yaşlı bakım hizmetlerine neden olan faktörler nelerdir?
- Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetleri, benzer demografik ve sosyoekonomik yapıya sahip diğer ülkelerle nasıl karşılaştırılabilir?
- Türkiye'nin kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesi ve kalitesi, uluslararası standartlarla nasıl bir uyum içindedir?
- Farklı ülkelerdeki iyi uygulama örnekleri nelerdir ve Türkiye'de nasıl uygulanabilirler?
- Kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini ve kalitesini artırmak için hangi stratejik öneriler geliştirilebilir?
- Yaşlı bakım hizmetlerinin daha erişilebilir ve sürdürülebilir olması için hangi politikalar uygulanabilir?

Araştırmanın Önemi

Dünyada ve Türkiye'de yaşlı nüfusun artışı, toplumun tüm kesimlerini etkileyen önemli bir demografik dönüşüme işaret etmektedir. Birleşmiş Milletlere göre, dünya genelinde 65 yaş ve üzeri nüfusun 2050 yılına kadar iki katına çıkması beklenmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'de 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı

2020'de %9,1 iken, 2040'ta %16,3'e çıkması öngörülmektedir. Bu artış, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarının karşılanmasının giderek daha kritik bir mesele haline geleceğini göstermektedir.

Kurumsal yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlık, güvenlik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için profesyonel hizmetler sunan tesislerdir. Bu hizmetler, yaşlıların günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızlıklarını korumalarına yardımcı olurken, aynı zamanda tıbbi ve sosyal destek sağlar. Kurumsal bakım hizmetlerinin kalitesi ve kapasitesi, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkileyen önemli faktörlerdir.

Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Stratejik Önemi

Yaşlı bireylerin sağlık ve refah seviyesinin yükseltilmesi, toplumsal sağlığın genel bir göstergesi olarak kabul edilir. Kurumsal bakım hizmetlerinin yeterliliği, yaşlı bireylerin kronik hastalıklarının yönetimi, günlük yaşam aktivitelerinin desteklenmesi ve psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması açısından kritik öneme sahiptir.

Yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin ve kalitesinin artırılması, sağlık sistemi üzerindeki yükü azaltarak, uzun vadeli ekonomik faydalar sağlayacaktır. Yeterli bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin hastaneye yatış oranlarını ve sağlık hizmetleri maliyetlerini düşürmekle beraber aynı zamanda, aile üyelerinin bakım yükünü hafifleterek, onların iş gücüne katılımını ve üretkenliğini artıracak öneme sahiptir.

Yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişimde eşitlik sağlanması, sosyal adaletin bir gereğidir. Her bireyin, yaşadığı yer veya ekonomik durumu ne olursa olsun, kaliteli bakım hizmetlerine erişim hakkı bulunmaktadır. Kurumsal bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve iyileştirilmesi, bu hizmetlere erişimdeki eşitsizlikleri azaltmaya yardımcı olacak ve sosyolojik nedenlere bağlı olarak değişen toplumsal yapı içerisinde yaşlı bakım hizmetleri niteliksel olarak gelişecektir.

Araştırmanın bulguları, hem ulusal hem de uluslararası yaşlı bakım politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlar. Türkiye'nin yaşlı bakım hizmetleri kapasitesinin değerlendirilmesi, mevcut politikaların etkinliğinin analiz edilmesine ve gelecekteki politika geliştirme süreçlerine rehberlik eder. Ayrıca, diğer ülkelerle yapılacak karşılaştırmalar, global ölçekte yaşlı bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik stratejik çıkarımlar sağlar.

Araştırmanın Pratik Katkıları

Bu araştırma, politika yapıcılara, yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini artırmak ve kalitesini iyileştirmek için somut öneriler sunar. Bu öneriler, mevcut kaynakların daha etkin kullanılması, yeni yatırım ihtiyaçlarının belirlenmesi ve uzun vadeli stratejik planların geliştirilmesi için kullanılabilir.

Bakım Hizmeti Sağlayıcılarına Yönelik Çıkarımlar: Araştırma sonuçları, yaşlı bakım hizmeti sağlayıcıları için mevcut hizmet sunum modellerinin değerlendirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik önemli bilgiler sunar. Hizmet sağlayıcılar, bu bilgiler ışığında, bakım kalitesini artıracak ve kapasiteyi geliştirecek yenilikçi yaklaşımlar benimseyebilirler.

Toplum Bilincinin Artırılması: Araştırma, toplumda yaşlı bakım hizmetlerine yönelik farkındalığın artmasına katkı sağlar. Yaşlı bireylerin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların karşılanmasında kurumsal bakım hizmetlerinin rolü hakkında daha geniş bir bilincin oluşması, toplumun tüm kesimlerinin bu konuda daha duyarlı olmasına yardımcı olur. Sonuç olarak, bu araştırma, yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin değerlendirilmesi yoluyla, yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik önemli katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Yaşlı bakım hizmetlerinin yeterliliği, sadece yaşlı bireylerin değil, tüm toplumun refahını etkileyen kritik bir unsurdur ve bu nedenle araştırmanın bulguları geniş bir etki alanına sahiptir.

Araştırma Modeli

İkincil veriler nitel ve nicel araştırmalarda yer alabilirken betimleyici modellerde de kullanılabilir (Çoşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu, & Yıldırım, 2015, s. 77). Araştırmada da Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini değerlendirmek amacıyla betimsel bir araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırma modeli, mevcut durumu anlamak, sorunları tespit etmek ve hizmetlerin geliştirilmesi için öneriler sunmak amacıyla kullanılır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yöntemi olarak, ikincil veri analizi tercih edilmiştir. Bu araştırma, Türkiye'deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesini ikincil veriler ışığında değerlendirmeyi hedeflemektedir. İkincil veriler, daha önceden derlenmiş verileri kapsamaktadır (Çoşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu, & Yıldırım, 2015, s. 76). İkincil veri analizi, mevcut verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması sürecini içerir. Bu yöntem, zaman ve

maliyet açısından avantaj sağlar ve geniş bir veri setine erişim imkânı sunar. Araştırma sürecinde şu adımlar izlenmiştir:

Yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesindeki önemi ortaya koymak amacıyla kavramsal ve kuramsal çerçeve ortaya koyulmuştur. Hizmet kapasitesinin geliştirilmesini gerektiren sosyolojik dinamikler ifade edilmiştir. İkincil veri kaynaklarından elde edilen veriler ile sosyolojik faktörlerin hangi veriler üzerine doğduğu ve alınması gereken önlemleri gerektiren veriler incelenmiştir. Toplanan veriler, belirlenen analiz teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Sosyolojik faktörlerin veri temelleri yorumlanmış, kurumsal bakım hizmetlerinin hangi gerekliler ile geliştirilmesi mevcut durum ile ifade edilmiştir. Türkiye’de yaşlı nüfusun durumu veri temelli ifade edilerek, kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin yapısı belirtilmiş ve hizmet kapasitesi değerlendirilerek gelecekteki ihtiyaçlara yönelik politika önerileri sunulmuştur.

Veri toplama süreci, araştırmanın amaçlarına uygun olarak dikkatlice planlanmış ve uygulanmıştır. Bu süreç, ikincil veri kaynaklarının belirlenmesi, verilerin toplanması ve analiz için hazırlanması aşamalarını içermektedir. Öncelikle akademik makaleler, kitaplar, raporlar ve tezler gibi bilimsel kaynaklar taranarak, kurumsal yaşlı bakım hizmetleri hakkında mevcut bilgiler derlenmiştir. TÜİK, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi resmi kurumların yayınladığı istatistikler ve raporlar incelenmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler (UN), OECD gibi uluslararası kuruluşların yayınladığı veriler ve raporlar toplanmıştır.

Toplanan veriler, analiz sürecine uygun hale getirilmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Verilerin doğruluğu ve güvenilirliği kontrol edilerek, eksik veya hatalı veriler ayıklanmıştır. Analiz sürecinde kullanılacak yazılım ve araçlar belirlenmiş ve veriler bu araçlara aktarılmıştır.

Araştırmada kullanılan ikincil veri kaynakları, geniş bir yelpazede ve güvenilir kaynaklardan seçilmiştir. Bu kaynaklar, araştırmanın kapsamını genişletmek ve elde edilen bulguların güvenilirliğini artırmak amacıyla çeşitlendirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Türkiye'deki yaşlı bakım hizmet kapasitesinin sosyolojik nedenlere dayalı değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Ancak, araştırma belirli sınırlılıklar taşımaktadır.

Bu sınırlılıklar, araştırmanın genellenebilirliği ve geçerliliği üzerinde etkili olabileceğinden, aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

Araştırma ikincil verilere dayanarak gerçekleştirilmiştir. Kullanılan veriler, resmi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve akademik çalışmalardan elde edilmiştir. Ancak, bu verilerin güncelliği ve doğruluğu araştırmanın kontrolü dışındadır.

İkincil veri kaynakları, bazı durumlarda güncel durumu tam olarak yansıtmayabilir ve bu da araştırmanın sonuçlarını etkileyebilir.

Araştırma, Türkiye genelindeki yaşlı bakım hizmet kapasitesini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Ancak, bölgesel farklılıklar ve yerel hizmet sunumlarındaki çeşitlilik, sonuçların tüm Türkiye geneline genellenebilirliğini sınırlayabilir.

Özellikle kırsal ve kentsel alanlar arasındaki farklılıklar, bakım hizmetlerine erişim ve kalite açısından önemli değişkenlerdir.

Araştırma, belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilen verilere dayanarak yapılmıştır. Bu nedenle, uzun dönemli değişimler ve trendler göz önünde bulundurulamamıştır.

Gelecekteki politikalar ve sosyoekonomik değişimler, yaşlı bakım hizmet kapasitesi üzerinde etkili olabileceğinden, araştırma bulguları belirli bir zaman dilimi için geçerlidir.

Araştırma, sosyolojik nedenlere odaklanarak yaşlı bakım hizmet kapasitesini değerlendirmiştir. Ekonomik, politik ve sağlık ile ilgili diğer faktörler sınırlı düzeyde ele alınmıştır.

Yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesi, personel eğitimi ve hasta memnuniyeti gibi konular araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

İkincil verilere dayalı araştırmalar, birincil veri toplama yöntemlerine kıyasla sınırlı analiz yapma imkânı sunar. Verilerin toplanma şekli, analiz yöntemleri ve kullanılan ölçüm araçları araştırmanın metodolojik sınırlamalarını oluşturur.

Verilerin eksik veya tutarsız olması, bazı durumlarda analizlerin doğruluğunu ve geçerliliğini etkileyebilir.

Bu sınırlılıklar araştırmanın sınırlarını net bir şekilde ortaya oyarak, elde edilen sonuçların hangi koşullar altında geçerli olduğunu ifade etmektedir.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kavramsal Çerçeve

Yaşlanma, bireylerin yaşamında fizyolojik, sosyal ve psikolojik olarak dönüşümleri içeren yaşadıkları hayatın kaçınılmaz bir sürecidir. Türkiye’de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve üzeri yaştakiler 2018 yılında 7 milyon 186 bin 204 kişi iken 2023 yılında bu sayı 8 milyon 722 bin 806 kişiye ulaşmıştır (TÜİK, 2024a). Cumhuriyet tarihinde ilk kez bu oran çift haneli rakamlara ulaşmıştır. Bu durum Türkiye nüfusunun hızla yaşlandığını göstermektedir.

Türkiye’de hızla artan yaşlı nüfusu, yaşlı bakım hizmetlerinin niteliksel ve niceliksel olarak değerlendirilmesi gerçeğini ortaya koymaktadır. Yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin artırılması, onlara sunulan hizmetlerin etkinliği ve erişilebilirliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, yaşlı bakım hizmetlerinin kurumsal yapısının incelenmesi, mevcut kapasitenin değerlendirilmesi ve iyileştirme alanlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bu tezde, Türkiye’deki kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesi ve etkinliği detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Kavramsal çerçeve bölümünde yaşlı ve yaşlılık kavramları açıklanacak, yaşlılara yönelik sosyal politikalar ve bakım hizmetleri analiz edilecektir. Bu çerçeve, hem teorik hem de pratik düzeyde yaşlı bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi için gerekli olan temel bilgileri sunmaktadır.

Kavramsal çerçeve, yaşlı bireylerin sosyal, ekonomik ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla geliştirilen politikaların ve uygulamaların incelenmesini içermektedir. Bu bölümde, yaşlılık ve yaşlı bakım hizmetlerine yönelik ulusal ve uluslararası literatür taranarak, mevcut durum ve geleceğe yönelik öneriler ortaya konulacaktır. Amaç, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin ve erişilebilirliğinin artırılması için stratejik öneriler geliştirmektir.

1.1.1. Yaşlı

“Yaşlı” kavramı, kronolojik yaşa dayalı olarak ve genellikle 65 yaş ve üzeri bireyleri ifade etmektedir. Bu tanım, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve birçok ulusal sağlık otoritesi tarafından standart olarak kabul edilmektedir (WHO, Active Ageing: A Policy

Framework, 2002a). “Yaşlı” kavramı sadece kronolojik yaş ile sınırlı olmayıp, biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutları da içermektedir.

Kronolojik yaş, bireyin doğum tarihinden itibaren geçen süredeki yaşını kapsamaktadır. Yaşlılık döneminin belirlenmesinde kullanılan yaygın ölçüt kronolojik yaştır (Birren & Schaie, 2006). Biyolojik yaş, bireyin fizyolojik işlevlerinin durumu ve yaşlanma sürecinin etkileridir. Biyolojik yaş, kişinin sağlık durumu ve organ fonksiyonlarıyla ilgilidir. Psikolojik yaş, bireyin algısal, bilişsel ve duygusal işlevlerinin yaşını ifade eder. Psikolojik yaş, bireyin zihin sağlığı ve duygusal durumunu yansıtmaktadır (Schaie & Willis, 2000). Sosyal yaş, bireyin sosyal rolleri, sorumlulukları ve toplum içindeki yeri ile ilgili yaştır. Sosyal yaş, bireyin toplumsal etkileşimleri ve sosyal statüsüyle ilgilidir (Settersten & Mayer, 1997).

Yıllar	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90+	TOPLAM	Artış oranı
2007	1.698.583	1.373.077	1.069.961	578.879	182.188	97.487	5.000.175	
2008	1.701.384	1.274.681	1.110.782	571.179	175.221	60.176	4.893.423	-2,2
2009	1.723.714	1.323.668	1.145.932	611.703	211.567	66.830	5.083.414	3,7
2010	1.807.292	1.420.784	1.118.047	664.301	244.362	72.950	5.327.736	4,6
2011	1.868.175	1.451.368	1.118.310	688.840	284.594	79.428	5.490.715	3,0
2012	1.928.386	1.500.126	1.102.126	745.666	315.990	89.709	5.682.003	3,4
2013	2.045.398	1.507.728	1.077.295	820.606	341.662	99.005	5.891.694	3,6
2014	2.215.704	1.557.235	1.104.178	840.410	360.158	115.277	6.192.962	4,9
2015	2.356.385	1.626.184	1.183.746	810.488	390.450	127.986	6.495.239	4,7
2016	2.412.537	1.680.492	1.202.050	809.325	401.758	145.341	6.651.503	2,3
2017	2.511.904	1.737.267	1.249.185	801.676	434.833	160.520	6.895.385	3,5
2018	2.612.207	1.856.922	1.262.550	793.736	485.914	174.875	7.186.204	4,0
2019	2.722.672	2.016.913	1.308.299	817.730	497.410	187.703	7.550.727	4,8
2020	2.938.715	2.131.705	1.355.346	861.199	466.748	199.842	7.953.555	5,1
2021	3.156.448	2.175.024	1.392.718	861.409	456.548	202.977	8.245.124	3,5
2022	3.185.289	2.264.119	1.444.798	893.457	450.083	213.923	8.451.669	2,4
2023	3.240.413	2.345.341	1.542.928	904.423	451.810	237.891	8.722.806	3,1

Tablo 1: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye’nin 65 Yaş Üstü Nüfusu

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 05/03/2024

TÜİK’in 2007 yılından itibaren yayınladığı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’ne (ADNKS) göre 65 yaş ve üstü nüfus bilgileri tablo 1’de yer almaktadır. ADNKS sonuçları yılın son günü olan 31 Aralık’taki nüfus baz alınarak yayımlanır. Türkiye’de yaşayan 65 yaş ve üstü nüfusu 2007 yılından itibaren bir önceki yaşlı nüfusuna göre artmıştır fakat sadece 2008 yılında düşüş yaşamıştır. Bu artış, Türkiye’nin demografik yapısında yaşlanma eğiliminin güçlendiğini göstermektedir. 65 yaş üstü nüfusunda en az artış %-2,2 ile 2008 yılında gerçekleşmiştir. 2008 yılında yaşlı nüfusu bir önceki yıla göre %-

2,2 oranında azalarak 4.893.423 kişi olmuştur. Pozitif anlamda en düşük artış %2,3 ile 2016 yılında, en büyük artış ise %5,1 ile 2020 yılında olduğu görülmektedir. Özellikle, 80 yaş ve üzeri gruplardaki nüfusun büyümesi dikkat çekicidir; bu durum, ortalama yaşam süresinin uzadığını ve sağlık hizmetlerindeki iyileşmelerin yaşlı bireylerin hayatta kalma oranlarını artırdığını işaret etmektedir. Son açıklanan ADNKS sonucuna göre 2023 yılında Türkiye’de 8.722.806 yaşlı birey yaşamaktadır.

1.1.2. Yaşlılık

“Yaşlılık” kavramı, bireylerin yaşam döngüsündeki ileri bir evreyi ifade eder ve hem fizyolojik hem de psikososyal değişiklikleri içerir. Yaşlılık süreci, her birey için farklılık gösterebilir ve çeşitli faktörlere bağlı olarak değişir (Baltes & Smith, 2003).

Fizyolojik değişiklikler, yaşlılık sürecinde bireylerin vücut fonksiyonlarında ve organ sistemlerinde meydana gelen doğal değişikliklerdir. Bu değişiklikler arasında kemik yoğunluğunun azalması, kas kütlesinin kaybı, kardiyovasküler sistemdeki değişiklikler ve duyuusal fonksiyonların zayıflaması yer almaktadır (Kirkwood & B.L., 2005).

Psikolojik değişiklikler, yaşlılık sürecinde bilişsel işlevlerde (hafıza, dikkat, öğrenme yeteneği gibi) ve duygusal durumlarda (depresyon, anksiyete gibi) meydana gelen değişikliklerdir. Yaşlı bireylerin yaşam deneyimleri ve stresle başa çıkma yetenekleri bu süreçte önemli rol oynar (Craik & Salthouse, 2007).

Sosyal değişiklikler, yaşlılık sürecinde sosyal rollerin ve ilişkilerin değişmesi, emeklilik, aile ve arkadaş çevresindeki değişiklikler gibi sosyal boyutları içerir. Yaşlı bireylerin sosyal destek ağları ve toplumsal katılımları, yaşam kaliteleri üzerinde büyük etkiye sahiptir (Antonucci & Akiyama, 1987).

1.1.3. Yaşlı ve Yaşlılık Kavramlarının Önemi

Yaşlı ve yaşlılık kavramlarının doğru anlaşılması, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların karşılanması için etkili stratejilerin geliştirilmesi açısından büyük önem taşır. Yaşlılık sürecinde karşılaşılan zorluklar ve bu sürecin yönetimi, yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında ve sunulmasında kritik bir rol oynar (Walker & Maltby, 2012). Kurumsal bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde tasarlanmalı ve sunulmalıdır (Kane, 2001).

Yaşlı ve yaşlılık kavramlarının kapsamlı bir şekilde ele alınması, yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi için gereken teorik temeli sağlar. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini artırmak ve onları topluma entegre etmek için bütüncül ve insan odaklı yaklaşımlar benimsenmelidir (WHO, Global Age-friendly Cities:A Guide, 2007b).

1.2. Kuramsal Çerçeve

Yaşlı bakımı, modern toplumlarda giderek artan bir öneme sahip olan sosyal bir konudur. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, bu kesime yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve kapasitesi de önemli bir inceleme konusu haline gelmiştir. Bu çalışmada, yaşlı bakımı konusundaki kurumsal bakım hizmet kapasitesi, yapısal işlevselci teori çerçevesinde ele alınacaktır. Yapısal işlevselci teori, toplumu birbiriyle ilişkili ve bağımlı parçalardan oluşan bir sistem olarak görür. Bu teoriye göre, her bir toplumsal yapı veya kurum, toplumun bütününe işleyişine katkıda bulunan belirli işlevlere sahiptir. Toplumsal istikrarın ve düzenin korunması, bu işlevlerin yerine getirilmesine bağlıdır. Toplumdaki her bir kurum, belirli ihtiyaçları karşılamak ve sorunları çözmek için var olur.

Yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlık, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir işlev görür. Yapısal işlevselci teori çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu hizmetler toplumun bütünlüğünü ve işleyişini destekleyen kritik bir role sahiptir. Kurumsal bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin bağımsız yaşamlarını sürdürebilmeleri, sağlık sorunlarının yönetilmesi ve sosyal izolasyonun önlenmesi gibi temel işlevlere sahiptir. Yapısal işlevselci teoriye göre, bir kurumun kapasitesi, onun toplumsal işlevlerini ne derece yerine getirebildiğiyle ölçülmektedir. Yaşlı bakım hizmetlerinde kapasite, hem fiziksel altyapı (bakım evleri, sağlık tesisleri, vb.) hem de insan kaynağı (bakıcılar, sağlık profesyonelleri, sosyal hizmet uzmanları) açısından değerlendirilmektedir. Bu hizmetlerin yeterli olup olmadığı, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının karşılanma düzeyi ve toplumun genel refahına katkısı üzerinden analiz edilmektedir.

Yapısal işlevselci teori çerçevesinde, yaşlı bakım hizmetlerinin toplumsal düzen ve istikrarın korunmasında önemli bir yeri vardır. Kurumsal bakım hizmet kapasitesinin değerlendirilmesi, bu hizmetlerin toplumsal işlevlerini ne derece yerine getirdiğinin anlaşılması açısından kritiktir. Fiziksel altyapı, insan kaynağı ve hizmet kalitesi gibi faktörler, bu kapasitenin belirlenmesinde temel unsurlar olarak öne çıkar. Bu bağlamda,

yaşlı bakımı hizmetlerinin geliştirilmesi, toplumun genel refahını artıracak ve sosyal düzenin korunmasına katkıda bulunacaktır.

1.2.1. Yapısal-İşlevselci Teoriler ve Yaşlılık

Yapısal işlevselcilik teorisi toplumun yapısını makro ölçekli olarak ele alan bir teoridir. Toplumun bir düzen içerisinde nasıl oluştuğunu ve geliştiğini incelemektedir. Bir bütünün işlevsel hale gelebilmesi için yapı içerisindeki parçaların birbiri ile nasıl uyum içinde çalışması gerektiğini ve nasıl bağlantılı olduğunu açıklamaktadır. Toplumun da bütüncül bir sistem içerisinde olduğunu ve bu sistemi meydana getiren alt sistemlerin, parçaların bulunduğu birbirleri ile işlevsel bağımlılık içerisinde olduğunu belirterek toplum ve birey arasındaki dengeyi açıklar. Yapısal işlevselci teoride alt sistemlerin birbiri ile olan uyumu çok önemlidir alt sistemler arasında ki bir uyumsuzluk sistemin işleyiş mekanizmasına zarar vererek değişimi gerçekleştirir. Herhangi bir alt sistemde meydana gelecek değişim diğer alt sistemleri de etkileyecektir bu nedenle değişim istenilen bir durum olarak görülmemektedir. Yaşlı insanlar da toplum işlevsel bir organı gibi olarak ele alındığında toplumun tamamının refahıyla, bütün yapının bozulmamasında pay sahibidirler. Toplumda, toplumsal düzeni koruyan evrensel değerler ve hedeflerin bulunduğu savunulmaktadır. Bu düzen, uzlaşma yoluyla sağlanmaktadır. Sosyalizasyon süreci, toplumsal düzenin içselleştirilmesine yardımcı olur ve bu düzen, toplumsal normlar aracılığıyla korunur ve sürdürülür (Victor, 2005, s. 16-17). Bu nedenler sosyalizasyonun toplumda uyumu meydana getiren temel sosyal kontrol aracı olarak kabul edilmektedir. Yapısal işlevselci teori çizgisinde yaşlılar yapıyı meydana getiren nüfusun bir parçası olarak yer almaktadır ve toplum ile uyum içerisinde olması gerekmektedir. Olması gereken uyum toplumsal yapının bir parçası olmalı ve yaşlı bireylerin sağladığı uyum yaşlı bireylere sağlanan olanak ve hizmetlerle paralel olarak ilerlemelidir. Bu sayede değişim gerekli kalmayacak ve bir denge içerisinde ilerleme sağlanacaktır.

1.2.1.1. Çözülme Teorisi

Çözülme teorisi yaşamdan geri çekilme anlamını da taşımaktadır (Görgün-Baran, 2004, s. 48). Çözülme teorisi yaşlanmayı net olarak ele alan sosyal teoridir. Yaşlanma çalışmalarında makro ve mikro teorileri birleştirmektedir. Elaine Cumming ve Warren Earl Henry tarafından Growing Old adlı kitaplarında ilk olarak ele alınmıştır (Cumming

& Henry, 1961). Teoriye göre yaşlanma, bireyin sağlığının bozuk olması ya da yoksulluk gibi bağımsız etmenlerden bağımsız olarak bireyin ve onun toplumsal bağlam ile olan bağının derece derece ama mecburi bir şekilde çözülmesini içermektedir. Meydana gelen bu çözülme işlevsel olarak kullanıldığında aslında içerisinde imkânları barındıran bir olgudur. Yaşlıların yerini dolduracak gençler gücü ellerine alma şansını elde edeceklerdir. Emeklilik ile beraber yaşlıların yerini dolduracak böylece gençler hayata dair yeni fırsatlar hakkında plan yapabilecektir. Çözülmenin oluşması hem toplumsal dengeyi sağlayacak hem de kuşaklar arasında gücün geçiş yapmasını mümkün hale getirecektir (Victor, 2005, s. 18).

Teori ilk temel gerontoloji teorisi olmakla beraber nitelikli yaşlanmaya da değinmektedir. Teorinin ampirik gelişimi üç temel ögeye dikkat çekmektedir. İlk olarak, çözülmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu ve bireyler için çoğu zaman birden bire gelişmeyeceğini ifade etmektedir. Bu durum ‘yaşam boyu’ bakış açısına göre araştırma temel oluşturmak için problematiktir. İkinci öge çözülmenin kaçınılmaz olduğuna dair yaklaşımıdır. Burada çözülmenin doğası ve zamanlamasının bireyler arasında, tarihsel ya da kültürel olarak ölüm ve biyolojik gerilemeyi kaçınılmaz hale getirdiği bilinmektedir. Sosyal çözülmenin azaldığını ortaya koymak için bir çaba gereklidir. Üçüncü öge çözülmenin hem toplum hem de birey için uyarlanabilir olarak görülmesidir ve azalan toplumsal çözülme yararlı olarak görülmektedir. bu durum çözülmeyi ölçmek için nasıl bir ölçüt geliştirilmesi gerekli olduğu sorunu ortaya koyar (Victor, 2005, s. 19).

1.2.1.2. Aktivite Teorisi

Aktivite teorisi pek çok eleştiri alan çözülme teorisine tepki olarak geliştirilmiştir. Bireyin yaşlanmasıyla ilgilenen teori hem mikro hem de mezo ölçekli teorik perspektiflerdir. Temel gaye olarak toplumdaki dengeyi gözetmesi yapısal işlevselci teori kapsamında değerlendirilmesini gerektirmektedir. Teori, nitelikli yaşlanma konusunda toplumsal sisteme uyum ve bütünlüğe odaklanır.

Aktivite ve süreklilik teorileri, bireyin yaşlanmasıyla ilgili olarak mikro ve mezo ölçekli perspektifler sunmaktadır. Her iki teori de yapısal işlevselci paradigma içinde değerlendirilir ve toplumdaki dengeyi koruma amacını taşımaktadır. Aktivite teorisi, Havighurst tarafından ortaya atılmış olup, orta yaş dönemindeki faaliyetlerin devamlılığını vurgular. Bu teoriye göre, yaşlanma sürecinde kaybedilen rollerin yerine

yeni faaliyetler konularak nitelikli yaşlanmanın sağlanabileceği savunulmaktadır. Ancak, aktivite teorisi ölçme ve araştırma açısından bazı problemler içermektedir. Aktivitenin tatmine ne şekilde katkıda bulunduğunu belirlemek zor olabilir ve yaşam kalitesi ile faaliyet düzeyi arasındaki ilişki net değildir. Sonuç olarak, aktivite teorisi çözülme teorisine göre daha olumlu sosyal politika sonuçlarına işaret eder, özellikle yaşlı bireylerin topluma entegrasyonunu teşvik etme konusunda önemli bir rol oynamaktadır (Victor, 2005).

1.2.1.3. Devamlılık ya da Süreklilik Teorisi

Atchley tarafından geliştirilen teori, bireyin yaşlanma sürecinde yaşamı boyunca sahip olduğu istikrarı koruma eğiliminde olduğunu öne sürmektedir. Bu istikrar alışkanlıklar, öncelikler ve yaşam standartları gibi unsurları içerir ve yaşlanma sürecinde bu unsurların evrilebileceğini belirtir. Teori, bireyin yaşam tarzını mümkün olduğunca uzun süre sürdürme çabasıyla başlar ve uyumun bireyin değişen statüsünü algılama şekline bağlı olarak farklı şekillerde gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Atchley'in teorisi, bireylerin yaşlanma süreçlerinde seçebilecekleri çeşitli nitelikli yaşlanma modellerini sunma avantajına sahiptir. Teori, birey odaklı çalışmalar için uygun bir perspektif sunar; her bireyin yaşlılık veya emeklilik dönemine uyumunu vaka çalışmalarıyla inceleyerek, yaşam tarzlarının devamlılığını sürdürebilme kabiliyetini test etmeye çalışır. Bu bağlamda, yaşlılarla yapılan "hayat hikâyesi" çalışmaları önemlidir çünkü bireyin ileriki yaşamını anlamak için yaşam sürecini ve biyografisini anlamak gereklidir. Atchley'in perspektifi mikro ölçekli bir teori olarak kabul edilir ve bireyin yaşlılık dönemi ile önceki yaşam safhaları arasındaki bağlantılara odaklanmaktadır.

1.2.1.4. Toplumsal Rol Teorisi

Çözülme, aktivite ve devamlılık teorileri, yaşlı bireylerin toplumsal rollerdeki değişimlere nasıl uyum sağladığını inceleyen yapısal işlevselci perspektifi benimser. Bu teoriler genellikle yaşlılığın negatif yönlerine odaklanırken, pozitif yönlerine (örneğin büyükanne-büyükbaba olma gibi) fazla yer vermemektedirler.

Toplumsal rol teorisi ise belirli rollerin var olduğu ve yaşlanmanın bu roller üzerinde nasıl değişikliklere yol açabileceğini kabul eder. Parsons'ın perspektifinden hareketle, yaşlı bireylerin kendilerini değişen koşullara nasıl adapte edecekleri ve toplumsal rollerini nasıl

yeniden tanımlayacakları önemlidir. Örneğin, emeklilik sonrası yaşlıların yeni üretken faaliyetler bulmaları ve bu yeni rollerine uyum sağlamaları beklenir. Toplumun norm ve değerleri, yaşlı bireylerin rol tanımlarını etkiler ve yaşlıların bu rolleri nasıl anlamlandırdıklarını belirlemektedir. Bu nedenle, yaşlıların emeklilik sonrası yeni roller üstlenmeleri ve bu rolleri başarıyla yerine getirmeleri toplumsal kabul açısından önemlidir. Rol teorisi, yaşlı bireylerin rol kayıplarını telafi edebilecekleri ve yaşama aktif katılım sağlayabilecekleri bir mesaj vermektedir.

1.2.2. Sembolik Etkileşimcilik ve Yaşlılık

Sembolik etkileşimcilik perspektifle yeniden değerlendirilen aktivite kuramına göre insanların yaşlılıkta kaybettikleri rollerin yerlerine yenilerini üstlenerek etkileşimde kalmayı devam ettirdikleri ileri sürülür. Yaşlanmanın getirdiği biyolojik faktörler sonucu ortaya çıkan kısıtlamalarla ve emeklilik gibi zorunlulukların ortaya çıkardığı bazı rol değişiklikleriyle yerlerine başkalarını koyulduğu belirtilir. Bu durum aktif olmaya, zihin sağlığına ve yaşamdan daha fazla tatmine katkı sağlar (Kalinkara, 2011, s. 29-31) Bu kuram başarılı bir yaşlanmanın ancak ilişkilerin ve sosyal rollerin devamıyla mümkün olabileceği üzerinden meseleye önemli bir açıklama getirmektedir. Çağdaş araştırmalar göstermektedir ki bireyler kayıplarını ihmal etmelerine karşılık; kendilerini yeni durumlara ayarlamaları gerektiğini kabullenmektedir. Bir yandan sahip oldukları değerlerin muhafaza etmek diğer yandan ise bir miktar geri çekilerek kendilerine daha fazla zaman harcamak isterler (Achenbaum, 1996) Bu yaklaşım-da akrabalık, iş arkadaşlıkları gibi formel olmayan ilişkiler ile yaşam memnuniyeti arasında sıkı bir bağ tespit edilmiştir. Genel olarak formel olmayan ilişkilerin yaşam memnuniyetinde daha etkili olduğu sonucu çıkarılmıştır (Longino & Kart, 1982). Tüm bunlar neticesinde yaşlılıkta devam eden formel olmayan ilişkiler yaşlıların hayat kalitesine olumlu etkide bulunmaktadır.

2. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KURUMSAL YAŞLI HİZMET BAKIM KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Türkiye’de Yaşlı Hizmetleri

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yaşlı Hizmetleri

Türkler, varoluşlarını tanımlayan destanlardan da görüldüğü üzere yaşlılara her zaman ayrı bir önem atfetmiştir. Yaşlı; eli öpülen, saygı duyulan, hürmet edilen olmuştur. Gerontokrasi geleneksel toplumlarda yaşlıların tecrübe, bilgi, görgü, gelenek gibi unsurların zorunlu taşıyıcısı olarak görülmesi nedeniyle yönetimde yaşlıların söz sahibi olmasını ifade eden yönetim şeklidir (Önder, 2013). İki Oğuz Kaan Destanı’nda da Türklerin ilk sosyal yaşantısında yaşlı kişilerin söz hakkı olduğu ve toplumsal sorunların çözümünde rehberlik ettikleri gerontokratik yönetim tarzını izlediği aktarılmıştır (Savaş, 2023).

Yaşlılar için ilk kurum 11. yüzyılda Selçuklular döneminde kurulmuştur. Reha Oğulları tarafından Sivas’ta Darülreha (Huzurevi), Erbil Atabeyi Muzaffereddin Ebu Sait tarafından Mısır’da Gökbörü tesisleri, dört tane darüleceze ve dullar için barınma tesisleri belirlenmiştir. 13. yüzyılda ise Memlüklüler tarafından Kahire’de açılan Seyfettin Kalavun Hastanesi ve tesisleri dul kadınlara ve yaşlılara hizmet etmiştir (Huzurevleri Kurma ve Yaşatma Derneği, 2010).

Osmanlı döneminde yaşlılar, dualarının alınması ve merhamet edilmesi gereken insanlar olarak görülmüştür. Savaşlarda yaşlıların edecekleri dualar ile zafer elde edileceği ifade edilmiştir. Dönemin İstanbul kadısı, Osmanlı Devleti’nin Avusturya ile savaşında orduya edilen duada “Ümiddir ki ulemâ ve sulehâ ve ‘aceze ve fukarânın husûsan ism ve ma’siyetden müberrâ olan etfâl ve sıbyânın ihlâs ve meskenete makrûn olan du‘â ve niyâzları berekâtıyla etrâf ve eknâfda olan küffâr-ı hâksâr ve sâir e‘âdî-i dîn ü devlet makhûr olup asâkir-i İslâm mansûr ve muzaffer olmak müyesser ve mukadder olmuş ola”¹ ifadesine yer vermiştir (Erkan, 2020).

Osmanlı döneminde imarethaneler, aşevleri ve tekkelerin muhtaç yaşlılara hizmet sunmuştur. Darülrehalar kurulmuş, vakfiyeler düzenlenmiş ve hastaneler inşa edilmiştir;

¹ *İstanbul Kadı Sicilleri İstanbul Mahkemesi 12 Numaralı Sicil (H. 1073-1074 / M. 1663-1664)*, haz. Rasim Erol, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi 2010), 960 (hüküm no.1312).

bu kuruluşlar günümüzde yaşlı bakımı hizmeti alanında sunulan faaliyetleri dönemde yerine getirmiştir. Osmanlı zamanında sosyal hizmetler genellikle vakıf kuruluşları tarafından sunulmaktaydı bu durum 19. yüzyıla kadar devam etti. Kamu kuruluşları ve hayır kurumları, diğer ihtiyaç gruplarının yanı sıra yaşlılara da hizmet sunmaya başladılar. Kızılay Derneği 1868'de ve Darülaceze 1895'te kuruldu; Osmanlı döneminde başlayan bu kurumlar günümüzde de faaliyet göstermektedirler (Huzurevleri Kurma ve Yaşatma Derneği, 2010).

2.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

1930 yılında yürürlüğe girmiş olan 1580 sayılı yasa ile Belediyelere bakıma muhtaç kişilerin (yaşlıların) ilk defa kamu kurumu tarafından korunması, yaşlı evleri yapma ve yönetme yükümlülüğü getirilmiştir. Güçsüzler yurdu, düşkünler evi ve huzurevi adları altında farklı illerde yatılı yaşlı bakım kuruluşları açılmıştır (Huzurevleri Kurma ve Yaşatma Derneği, 2010).

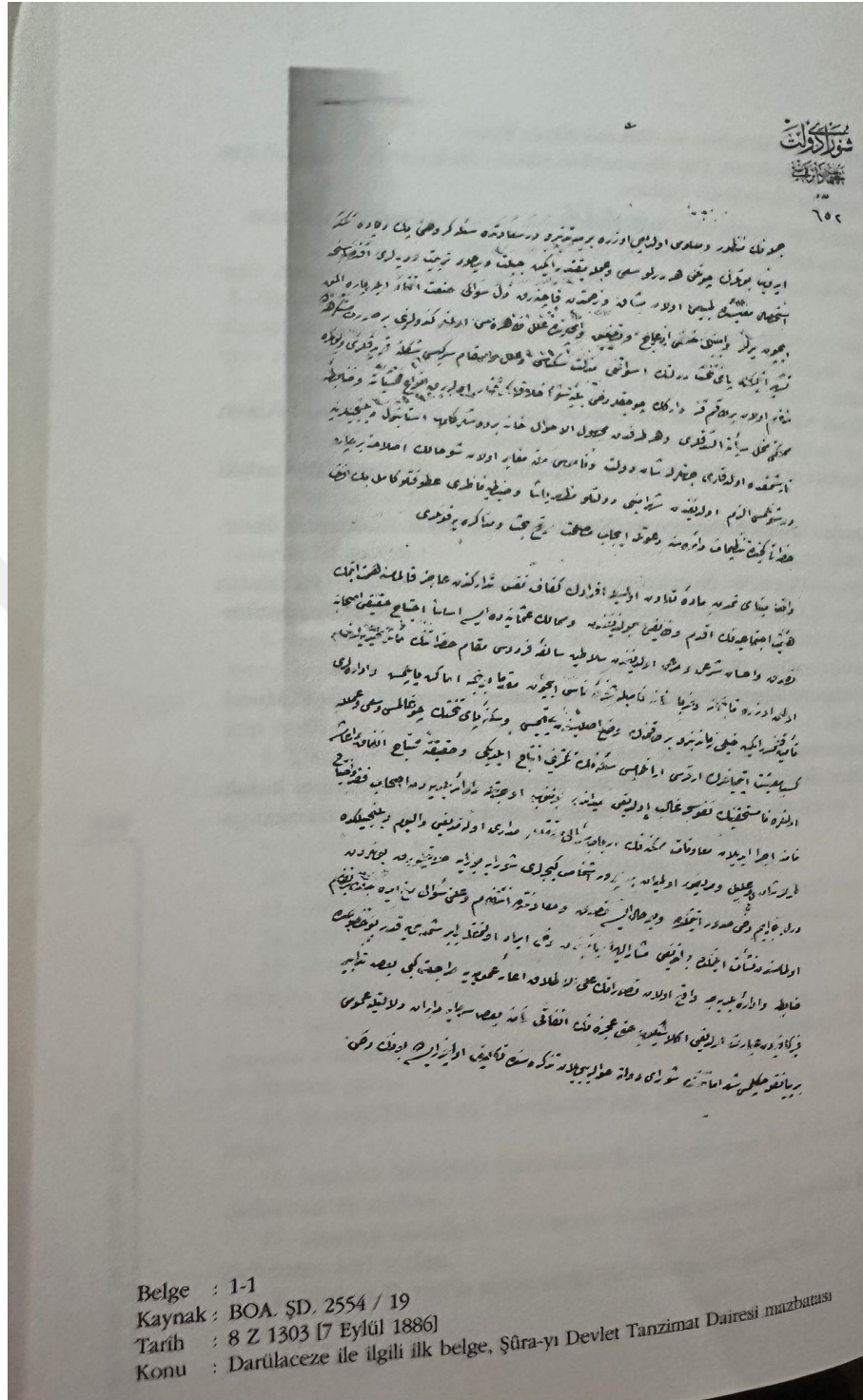
Gelişen sanayi ve beraberinde getirdiği kentleşme olgusu aile yapısındaki değişiklik, kadının iş hayatına girmesi, okullaşmanın artması gibi pek çok etken yaşlı hizmetlerinin sağlanmasında farklı çözüm yollarının aranması zorunluluğunu ortaya koymuştur. Bunlarla beraber sağlık alanındaki gelişimlerle beraber yaşlı nüfusun artması kaçınılmaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Değişen olguların ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla 3017 sayılı Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilat Kanununun 17.maddesine istinaden 225 sayılı kanunun 4.maddesi ile 1963 yılında Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün kurulma amacı her türlü sosyal yardım ve güvenlik hizmetlerini düzenlemek, korunmaya muhtaç yaşlı, çocuk ve özürlülerin bakımı, yerleştirilmesi ve rehabilitasyonu ile çalışma gücünden yoksun yoksul kimselerin sosyal güvenliğini sağlamak olarak belirtilmiştir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı ilk huzurevi 1966'da Konya'da, ikincisi ise Eskişehir'de açılmıştır.

1982 Anayasasının 61. maddesinde sosyal hizmetler alanına giren gruplar; korunmaya, bakıma, yardıma ve rehabilitasyona muhtaç çocuk, sakar ve yaşlılar olarak belirlenmiştir. Kanunla beraber sosyal hizmetler kapsamında yer alan gruplara yönelik devletin teşkilat ve tesisleri kurması veya sürdürmesi belirtilmiştir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu anayasanın bu hükmü doğrultusunda hazırlanmıştır. 2828

sayılı Kanunla kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu “Ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde olan özel ihtiyaç gruplarının (aile, çocuk, sakat, muhtaç yaşlı ve diğer kişiler) ihtiyaçlarının karşılanmasını, çeşitli sorunların önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, hayat standartlarının iyileştirilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olarak mahalli ve ulusal düzeyde planlama, yönetim ve denetleme” görevini üstlenmiştir. Söz konusu Kanunun 4'üncü maddesinin (c) bendinde “Muhtaç Yaşlı; sosyal veya ekonomik yönden yoksunluk içinde olup, korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlı statüsündeki” birey, (e) bendinde ise “Huzurevleri; muhtaç yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak ve bakmak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşu” olarak tanımlanmaktadır. 2828 sayılı Kanunun 4.üncü maddesinde belirtilen genel esaslar dahilinde muhtaç yaşlıların tespiti, korunması, bakımlarının sağlanması ile ilgili hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gerekli sosyal hizmet kuruluşlarının tesisi ve işletilmesi ile ilgili görevleri yerine getirmek üzere aynı Kanunun 10'uncu maddesinin (f) fıkrasına dayanılarak Yaşlı Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur.

2.1.3. Darülaceze

1877 yılında Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından Rumeli'de elimizden kaybedilen bölgelerden ülkemize büyük bir göç dalgası başlamıştır. Temmuz 1877-Eylül 1879 yılları arasında yaklaşık 400 bine yakın göçmen İstanbul'a gelmiştir. Bu göçlerin sonucunda evsiz, sakat, hasta, kimsesiz insanlar ile sokaklar dolmuştur. Meclis-i Mahsus-ı Vükela'nın 7 Eylül 1886 tarihli toplantısına ait ilk belge Darülacezenin kurulmasının gerekliliğini ortaya koyan amaçları ifade etmektedir. Devletin başkentinde hasta ve sakat insanlardan oluşan bir görüntüye çare bulmak amacıyla toplanılmış ve alınan kararda İstanbul'da din, mezhep ve ırk ayrımı gözetmeksizin muhtaç durumda kalanların barınabileceği bir darülaceze yapılması kararlaştırılmıştır.



Görsel 1: Darülaceze İle İlgili İlk Belge²

Kaynak: Nuran Yıldırım, İstanbul Darülaceze Müessesesi Tarihi, İstanbul: Darülaceze Vakfı Yayını, 1996

² Bu belge Nuran Yıldırım, İstanbul Darülaceze Müessesesi Tarihi, İstanbul: Darülaceze Vakfı Yayını, 1996 eserinden alınmıştır. Darülaceze ile ilgili ilk belge özelliğini taşımaktadır.

Kararın alınması 1886 yılında olsa da yapım çalışmalarına II. Abdülhamid'in 30 Mat 1890 tarihli iradesiyle başlanmıştır. Darülaceze için, bir bölümü Hacı Raşit Ağa ve Balmumcu çiftlikleri arazisi bir bölümü de Kağıthane köyü merası olan bugünkü alan seçilmiştir. 10 Kasım 1892 binanın temelleri atılmıştır ve sakinlerinin bütün ihtiyaçlarını karşılayacak üniteleri içeren 18 binanın yerleşiminde Avrupa'daki benzerlerinin ve pavyon sistemindeki hastanelerin planlamaları esas alınmıştır. Darülaceze'nin inşaatı 31 Ağustos 1895'te cülus günü, Dahiliye Nazırı Halil Rıfat Paşa tarafından II. Abdülhamid'e teslim edilmiştir (Yıldırım, 1996).

Darülaceze Başkanlığı'nın yerleşim yeri yaklaşık 30 dönüm olup, yerleşkede; 1 başkanlık binası, 1 çocuk yuvası, 7 adet aceze binası, 1 poliklinik binası, iş ocakları, rehabilitasyon merkezi, soğuk hava depoları, çamaşırhane ve mutfak bulunmaktadır. Kurumun yatak kapasitesi çocuklar için 50, erişkinler için 504 olmak üzere toplam 554'tir. Bugüne kadar 29.000'i çocuk olmak üzere toplam 72.000 kişiyi ağırlamıştır (Darülaceze Başkanlığı, 2022).

2.1.4. Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri

Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri projesi İstanbul Arnavutköy'de 2023 yılı itibariyle faaliyete geçmiştir. Şehrin kurulmasındaki amaç Darülaceze'nin tarihi ve sosyal mirasının gelecek nesillere aktarılması olarak ifade edilmiştir. 150 bin metrekarelik alan, yatay mimari prensibiyle tasarlanmıştır (Anadolu Ajansı, 2023).

Açılış programında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" düsturunun adeta vücut bulduğu müesseselerin başında Darülaceze'nin geldiğini ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan Sosyal Hizmet Şehri ile ilgili olarak 150 bin metrekarelik bir alan sahip olduğunu, 23 bloktan meydana geldiğini toplamda 928 yatak kapasitesine sahip olduğunu belirtmiştir. Sosyal Yaşam Şehri içerisinde yürüyüş yolları, farklı oturma grupları, bisiklet yolları, göletler, hobi bahçeleri, poliklinikler, ibadethaneler, rehabilitasyon ve fizik tedavi merkezleri gibi çeşitli sosyal ve sağlık hizmetlerinin bulunduğu vurgulanmıştır (Arnavutköy Belediyesi, 2023).

2.2. Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Olarak Sunulan Politikalar ve Hizmetler

Yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlık ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sunulan çeşitli hizmetleri kapsamaktadır. Bu hizmetler, yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını korumalarına yardımcı olurken, aynı zamanda onlara gerekli tıbbi ve sosyal desteği sağlar. Yaşlı bakım hizmetleri, kurumsal bakım hizmetleri ve aile içinde sağlanan bakım hizmetleri olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır (Kane, 2001).

Türkiye’de yaşlılara yönelik geliştirilen sosyal politikalar, yaşlı bireylerin sağlık, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak, onların yaşam kalitesini artırmak ve topluma entegrasyonlarını sağlamak amacıyla çeşitli alanlarda yürütülen strateji ve programları kapsamaktadır. Bu politikalar, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından koordine edilmektedir.

2.2.1. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlı Hizmetleri

2.2.1.1. Huzurevleri

Huzurevleri, yaşlı bireylerin barınma, beslenme, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı kurumlar veya T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tanımına göre 60 yaş üzerindeki bireyleri huzurlu bir ortamda koruyarak, onlara bakmak ve sosyal, psikolojik ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen yatılı kuruluşlardır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024) . T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren huzurevleri, yaşlı bireylerin kaliteli bir yaşam sürmelerini amaçlar. Bu merkezlerde sağlık hizmetleri, fiziksel ve zihinsel rehabilitasyon, sosyal etkinlikler ve psiko-sosyal destek hizmetleri sunulmaktadır. Türkiye’de aktif olarak faaliyet gösteren huzurevi sayısı T.C. Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı’na bağlı, özel ve diğer kamu kurumlarını da kapsamak suretiyle 435’dir. 14 bin 712’si bakanlığa bağlı huzurevlerinde, 13 bin 30’u özel huzurevlerinde olmak üzere toplamda 29 bin 682 yaşlı huzurevlerinde kalmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024).

Yıllar	Huzurevi Sayısı	Kapasite	Bakılan Yaşlı Sayısı
2023(Nisan)	169	17.648	14.428
2022	169	17.602	14.115
2021	165	17.091	12.686
2020	158	15.975	13.970
2019	153	15.385	13.888
2018	146	14.967	13.883
2017	144	14.793	13.692
2016	132	14.412	13.248
2015	124	13.488	12.299
2014	115	12.647	11.688
2013	106	12.241	11.293
2012	102	11.706	10.951
2011	97	9.783	10.590
2010	81	9.260	7.979
2009	79	8.126	7.220
2008	70	8.002	6.773
2007	69	7.552	6.477
2006	66	7.605	6.082
2005	62	7.173	5.603
2004	63	6.760	5.389
2003	63	6.580	5.188
2002	17.648	6.477	4.952

Tablo 2: Yıllara Göre Huzurevi Sayısı, Kapasite ve Bakılan Yaşlı Sayısı Dağılımı

Kaynak: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bakanlığa bağlı huzurevi sayısı, kapasitesi ve bakılan yaşlı sayısının 2002 yılından beri artış gösterdiği görülmektedir. Bakanlığa bağlı huzurevi sayısı 2002 yılında 63 iken bu sayı 2023 yılı Nisan ayı itibarıyla 169'a ulaşmıştır. Bakanlığa bağlı huzurevlerinde bakılan yaşlı sayısı 2002 yılında 4.952 iken bu sayı 2023 yılı Nisan ayı itibarıyla 14.428 olmuştur. Bakanlığımıza bağlı huzurevi sayısı ve kapasitesi 2002 yılına göre 2,7 kat, bakılan yaşlı sayısı ise 2,85 kat artmıştır.

2.2.1.2. YADES Projesi

2016 yılında, 65 yaş ve üzeri sosyal bakıma ihtiyaç duyan Türk vatandaşlarına destek ve haklarını korumak amacıyla yaşam standartlarını koruyacak ve artıracak hizmetleri kapsayan YADES Projesi Bakanlık tarafından sunulmuştur. Proje kapsamında sağlık, bakım, manevi destek hizmetleri bulunmaktadır. YADES Projesinden Ocak 2024

itibarıyla 128 bin 491 yaşlı vatandaş yararlanmıştır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024) .

Yaşlı Destek Programı (YADES) için yıllara göre ayrılan ödenek miktarı aşağıdaki gibidir:

Yıl	Ayrılan Ödenek
2016	₺4.125.000
2017	₺11.465.000
2018	₺17.650.000
2019	₺4.416.000
2020	₺2.952.000
2021	₺3.246.000
2022	₺3.000.000
2023	₺6.205.000

Tablo 3: Yıllara Göre Yaşlı Destek Programı (YADES) İçin Ayrılan Ödenek Miktarı

Kaynak: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/sayfalar/yades>, E.T. 08/03/2024

2.2.1.3. Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, yaşlı bireylerin özel bakım ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılandırılmıştır. Huzurevlerinden farklı olarak yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde, bakım hizmetleri yanı sıra fizyoterapi, ergoterapi ve diğer rehabilitasyon hizmetleri sunulmaktadır. Bu merkezler, özellikle sağlık sorunları olan veya günlük yaşam aktivitelerinde yardıma ihtiyaç duyan yaşlı bireyler için tasarlanmıştır.

2.2.1.4. Evde Bakım Hizmetleri

Evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin kendi evlerinde yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli destek hizmetlerini sağlar. Bu hizmetler, evde sağlık hizmetleri, kişisel bakım, temizlik, yemek hazırlama ve sosyal destek hizmetlerini kapsar. Evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını korumalarına yardımcı olurken, aile üyelerine de destek sağlar. Yerel yönetimler tarafından evde bakım hizmetleri verilmekle birlikte sağlık bakanlığı tarafından da yaşlılık ve çeşitli sağlık sorunlarına yönelik evde sağlık hizmetleri alınabilmektedir. Evde sağlık hizmetleri; hastaya tanı koyma, muayenesi gerçekleştirme, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini kapsamaktadır (Bolu İl Sağlık Müdürlüğü, 2022).

2.2.1.5. Sosyal Yardım Programları

65 yaş ve üstü maddi yeterliliğe sahip olmayan bireylere yönelik sunulan programlardır. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirtilen şartların sağlanması dâhilinde aylık olarak maddi yardım “Yaşlı Aylığı” olarak ifade edilmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024). Sosyal yardım programları nakdi yardımların yanı sıra aynı yardımları da kapsamaktadır.

Yaşlı Maaşı (65+)		
Yıllar	Kişi Sayısı	Tutar (Milyon TL)
2023 (Nisan)	757.520	1.528
2022	828.360	12.061
2021	820.933	7.459
2020	825.573	6.423
2019	805.432	5.574
2018	709.590	2.900
2017	618.162	1.766
2016	620.019	1.580
2015	608.513	1.250
2014	629.590	1.009
2013	632.407	1.009
2012	668.351	1.046
2011	797.426	1.055
2010	848.826	1.059
2009	859.516	1.027
2008	867.035	948
2007	903.283	914
2006	927.077	747
2005	938.677	664
2004	792.046	585
2003	770.204	551
2002	746.468	234

Tablo 4: 2002-2023 (Nisan) Yılları Arası Yaşlı Maaşı Dağılımı

Kaynak: <https://l24.im/0cyXJ>, E.T. 09/04/2024

2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 1 inci maddesine göre; “Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar, nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar veya 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenler hariç olmak kaydıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına, muhtaçlık hâli

devam ettiği müddetçe (4.387) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır.”

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sağlanan yaşlı ve engelli ödenekleri, yaşlı bakım hizmetleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu ödenekler, yaşlı bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları hafifletmeyi ve onların yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Yaşlı bakım hizmetleri, genellikle özel bakım gerektiren yaşlıların evde veya bakım evlerinde nitelikli hizmet almasını sağlamaktadır. Ödenekler sayesinde, aileler yaşlı yakınlarının bakımını daha iyi organize edebilir, gerekli sağlık ve bakım hizmetlerini karşılamaktadır. Bu da hem yaşlı bireylerin hem de onların bakımıyla ilgilenen aile üyelerinin sosyal ve psikolojik yükünü hafifletir, toplumsal dayanışmayı güçlendirir. Bu ödenekler yaşlı bireylerin onurlu ve sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunurken, bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliğini de desteklemektedir. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü yaşlı bakım hizmetleri kapsamında yılsonu itibariyle yapılan harcamalar aşağıda belirtildiği gibidir:

Yıllar	Yıl Sonu itibariyle Harcanan Ödenek Miktarı (Milyon TL)
2022	2.781,70
2021	1.560,80
2020	1.033,7
2019	904,1
2018	776,1
2017	625,1
2016	497,7
2015	367,1
2014	313,9
2013	291,4
2012	253,9

Tablo 5: T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlı Bakım Hizmetleri Kapsamında Yılsonu İtibariyle Yapılan Harcamaların Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: <https://124.im/0cyXJ>. E.T. 10/04/2024

2.2.1.6. Yaşlı Refahı ve Aktif Yaşlanma Programları

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yaşlı bireylerin toplumsal yaşama aktif katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli programlar yürütmektedir. Bu programlar, yaşlı bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal aktivitelerini artırmayı amaçlar. Aktif yaşlanma programları, yaşlı bireylerin sağlıklı ve aktif bir yaşam sürmelerine katkıda bulunur (Bakanlığı) .

2.2.2. Yerel Yönetimlerde Yaşlı Hizmetleri

Yerel yönetimler, yaşlı bireylere yönelik çeşitli sosyal ve sağlık hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler arasında evde bakım hizmetleri, gündüz bakım merkezleri, sosyal etkinlikler ve destek grupları bulunmaktadır. Yerel yönetimler, yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını teşvik ederken, onların bağımsız yaşamalarını desteklemektedir (OECD, 2015).

Türkiye’de de yerel yönetimlerin yaşlılara sunmuş olduğu hizmetler bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin sunmuş olduğu yaşlı hizmetlerinin örnekleri aşağıda sunulmuştur.

2.1.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri

İl ve cinsiyete göre yaşlı nüfus, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ve yaşlı cinsiyet oranı, 2023									
İl	Toplam nüfus			Yaşlı nüfus			Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İstanbul	15 655 924	7 806 787	7 849 137	1 238 899	531 785	707 114	7,9	6,8	9,0

Tablo 6: İstanbul İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2023-53710>, E.T. 11/03/2024

2023 yılı itibariyle İstanbul'un nüfus verilerine bakıldığında, şehrin toplam nüfusunun 15.655.924 kişi olduğu görülmektedir. Bu nüfusun 7.806.787'si erkek, 7.849.137'si ise kadındır. İstanbul'daki yaşlı nüfus, yani 65 yaş ve üzeri bireyler toplamda 1.238.899 kişidir. Bu yaşlı nüfusun 531.785'i erkek, 707.114'ü ise kadındır. İstanbul'da yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %7,9'dur. Cinsiyete göre incelendiğinde, yaşlı erkeklerin toplam erkek nüfusuna oranı %6,8, yaşlı kadınların ise toplam kadın nüfusuna oranı %9,0 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, İstanbul'da kadınların erkeklere göre daha yüksek bir yaşlı nüfus oranına sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak kadınların erkeklerden daha uzun yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu sonuç beklenen bir durumdur. İstanbul'da yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı %7,9 olup, kadınların yaşlı nüfus içindeki oranı erkeklere göre daha yüksektir.

Evde Sağlık Hizmetleri

Evde sağlık hizmetleri, İstanbul'da yaşayan hasta ve bakıma muhtaç engelli, yaşlı, bakıma muhtaç duyan bireylerin gereksinimlerinin sağlanmasıdır. Bu hizmetler arasında sağlık kontrolü, kişisel bakım, temizlik ve yemek hizmetleri bulunmaktadır (İBB, 2005)

Ücretsiz Yaşlı Ulaşımı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), 65 yaş ve üzeri vatandaşlara ücretsiz ulaşım imkanı sunarak, şehir içi toplu taşıma hizmetlerinden faydalanmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu uygulama, yaşlı nüfusun sosyal hayata katılımını artırmayı ve ekonomik olarak desteklemeyi amaçlamaktadır. İstanbul'da 65 yaş üstü bireyler, belediye otobüsleri, metrobüs, metro, tramvay ve şehir hatları vapurlarını ücretsiz kullanabilmektedir. Bu hizmet, İBB'nin sosyal sorumluluk anlayışı doğrultusunda, yaşlı vatandaşların yaşam kalitesini yükseltmek ve şehir içi ulaşımında erişilebilirliği sağlamak için önemli bir adım teşkil etmektedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2023).

2.1.2.2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri

İl ve cinsiyete göre yaşlı nüfus, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ve yaşlı cinsiyet oranı, 2023									
İl	Toplam nüfus			Yaşlı nüfus			Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Ankara	5 803 482	2 860 361	2 943 121	576 209	252 376	323 833	9,9	8,8	11,0

Tablo 7: Ankara İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2023-53710>, E.T. 11/03/2024

2023 yılı itibarıyla Ankara'nın nüfus verilerine göre, şehrin toplam nüfusu 5.803.482 kişidir. Bu nüfusun 2.860.361'i erkek, 2.943.121'i ise kadındır. Ankara'daki yaşlı nüfus, yani 65 yaş ve üzeri bireyler toplamda 576.209 kişidir. Bu yaşlı nüfusun 252.376'sı erkek, 323.833'ü ise kadındır. Ankara'da yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %9,9'dur. Cinsiyete göre incelendiğinde, yaşlı erkeklerin toplam erkek nüfusuna oranı %8,8, yaşlı kadınların ise toplam kadın nüfusuna oranı %11,0 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, Ankara'da kadınların erkeklere göre daha yüksek bir yaşlı nüfus oranına sahip olduğunu göstermektedir. Kadınların daha uzun yaşama eğilimleri bu sonuçlarla uyumludur ve Ankara'daki yaşlı nüfus oranının önemli bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır.

Alzheimer Sosyal Yaşam Merkezi

Büyükşehir Belediyesi bünyesinde alanında ilk olma özelliğini taşıyan, Alzheimer ve demans hastalarına ücretsiz hizmetten yararlandığı, hastalara yönelik zihinsel fiziksel ve psikomotor etkinliklerinin düzenlendiği merkezdir. Merkez faaliyetlerine 2022 yılında başlamıştır ve aktif olarak 64 vatandaş yararlanmaktadır (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Barınma Evi Hizmeti

Barınma evi günlük sokağa atılmış, evini terk etmiş, şartlar gereği sokakta yaşamak zorunda olan ve herhangi bir kurum hizmetinden yararlanmayan ihtiyaç sahibi kimselerin temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan temel bir hizmettir. Belediye bünyesinde gerçekleşen hizmet yaşlıların günlük barınma, temizlenme, giysi ve yemek hizmetlerini kapsar. Bakım hizmetinden yararlanan yaşlıların ilgili koşullar sağlanması halinde huzurevine geçişi gerçekleştirilir (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Şefkat Evleri

Şefkat evleri, tedavi süreci Ankara’da gerçekleşen hastalara veya hasta refakatçilerine barınma ve yeterli maddi imkânları olmayan muhtaç bireylere ve ailelerine maddi yardım imkânı sunan hizmettir. Faydalanmak isteyen yaşlılar telefonla veya direkt merkeze ulaşarak hizmetten yararlanabilir (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2005).

Yaşlılar Lokali

Maddi ve nakdi yardımların yanı sıra yaşlıların sosyal hayata katılımlarını artıran, yaşam kalitelerini yükselten hizmetlerde önem taşımaktadır. Yaşlı Lokali projesi de Büyükşehir Belediyesi tarafından bu amaca hizmet etmek nedeniyle oluşturulmuştur. Yaşlı Lokali, faaliyetlerine 2005 yılında başlamıştır ve Ankara’da ikamet eden 50 yaş ve üzeri vatandaşlar lokale üye olarak bu hizmetlerden yararlanabilir. Projenin temel amacı; Yaşlılara Hizmet Merkezi’nin başlattığı “Yaşlıya Yaşadığı Ortamda Hizmet Modeli”nin devamını sağlayarak Ankara Büyükşehir Belediyesi dâhilinde ikamet eden yaşlı üyelerin yaşam kalitesini arttırmaktır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024) .

Yaşlı Hizmet Merkezi

Sosyal hizmetler alanında en köklü sosyal belediyecilik geçmişine sahip olan Yaşlı Hizmet Merkezi 1994 yılında açılmıştır. Evde bakım hizmet modeli şeklinde hizmet veren kuruluşun temel amacı pek çok alanda yaşlı refahını sağlamaktır. Yaşlı hizmet merkezinde sunulan hizmetler; sosyal servis birimi, ev temizliği, banyo ve berber hizmeti, bakım

onarım hizmetleri, yemek hizmeti, psikolojik destek hizmeti, sağlık hizmetleri ve sosyal-kültürel etkinliklerdir (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2005) .

2.1.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri

İl ve cinsiyete göre yaşlı nüfus, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ve yaşlı cinsiyet oranı, 2023									
İl	Toplam nüfus			Yaşlı nüfus			Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İzmir	4 479 525	2 221 180	2 258 345	573 856	252 908	320 948	12,8	11,4	14,2

Tablo 8: İzmir İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2023-53710>, E.T. 11/03/2024

2023 yılı itibarıyla İzmir'in nüfus verilerine göre, şehrin toplam nüfusu 4.479.525 kişidir. Bu nüfusun 2.221.180'i erkek, 2.258.345'i ise kadındır. İzmir'deki yaşlı nüfus, yani 65 yaş ve üzeri bireyler toplamda 573.856 kişidir. Bu yaşlı nüfusun 252.908'i erkek, 320.948'i ise kadındır. İzmir'de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12,8'dir. Cinsiyete göre incelendiğinde, yaşlı erkeklerin toplam erkek nüfusuna oranı %11,4, yaşlı kadınların ise toplam kadın nüfusuna oranı %14,2 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, İzmir'de kadınların erkeklere göre daha yüksek bir yaşlı nüfus oranına sahip olduğunu göstermektedir. Kadınların daha uzun yaşama eğilimleri bu sonuçlarla uyumlu olup, İzmir'deki yaşlı nüfusun önemli bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır.

Sağlıklı Yaş Alma Merkezi

Sağlıklı Yaş Alma Merkezi, 55 yaşın üzerinde, kendi evinde yaşayan vatandaşlara bir araya gelerek sosyal ve fiziksel etkinliklere katılabileceği yoga, jimnastik, müzik, drama, satranç, çini, takı ve el sanatları vb. çalışmalarının yapıldığı bir merkez olarak hizmet veriyor. Merkezde verilen hizmetlerin yanı sıra gezi, tekne turu, bilgilendirici toplantılar organize ediliyor. Merkez 2007 yılında hizmete açılmıştır ve üyelik sistemi ile ilerlemektedir. Merkezin 1000'nin üzerinde üyesi bulunmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2024).

Alzheimer ve Demans Merkezi

Alzheimer ve demans merkezi, 2013 yılında İzmir’de açılmıştır. Hizmet kapsamından Alzheimer (1. Evre) veya hafif demans hastaları yararlanmaktadır. Merkeze başvurular Sağlıklı Yaşam ve Evde Bakım Şube Müdürlüğü’ne veya İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na dilekçe yolu ile gerçekleşiyor (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2024).

Evde Sağlık ve Bakım Hizmeti

Evde sağlık ve bakım hizmetleri, İzmir’de ikamet eden maddi yoksunluk içerisinde olan yaşlı, hasta ve engellilere; kişisel bakım, kuaför, ev temizliği, psikolojik destek, fiziksel aktivite, onarım desteği veren hizmetleri kapsamaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2024) .

2.1.2.4. Bursa Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Hizmetleri

İl ve cinsiyete göre yaşlı nüfus, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ve yaşlı cinsiyet oranı, 2023									
İl	Toplam nüfus			Yaşlı nüfus			Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Bursa	3 214 571	1 605 941	1 608 630	334 988	148 778	186 210	10,4	9,3	11,6

Tablo 9: Bursa İli Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfus Dağılımı

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2023-53710>, E.T. 11/03/2024

2023 yılı itibariyle Bursa'nın nüfus verilerine göre, şehrin toplam nüfusu 3.214.571 kişidir. Bu nüfusun 1.605.941'i erkek, 1.608.630'u ise kadındır. Bursa'daki yaşlı nüfus, yani 65 yaş ve üzeri bireyler toplamda 334.988 kişidir. Bu yaşlı nüfusun 148.778'i erkek, 186.210'u ise kadındır. Bursa'da yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %10,4'tür. Cinsiyete göre incelendiğinde, yaşlı erkeklerin toplam erkek nüfusuna oranı %9,3, yaşlı kadınların ise toplam kadın nüfusuna oranı %11,6 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, Bursa'da kadınların erkeklere göre daha yüksek bir yaşlı nüfus oranına sahip olduğunu göstermektedir.

Huzurevi Hizmeti

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından, Bursa’da ikamet eden 60 yaş üstü vatandaşlara sunulan huzurevi hizmeti bünyesinde pek çok hizmeti barındırmaktadır.

- **Sağlık servisi hizmeti:** 7/24, profesyonel sağlık çalışanları ile vardiyalı olarak yürütülmektedir.
- **Sosyal servis hizmeti:** Sosyal çalışmacı, psikolog ve sosyologlar tarafından verilen hizmet ile huzurevine başvuru yapan yaşlıların sosyal incelemeleri yapılmakta ve huzurevine alınmasına karar verilmektedir.
- **Bakım ve temizlik servisi hizmetleri:** Deneyimli personel ile huzurevi sakinlerinin genel bakım ve hijyen hizmeti sağlanmaktadır.
- **Mutfak servisi hizmetleri:** Yaş ve sağlık koşulları gözetilerek 3 ana ve ara öğünlerden oluşan gıda hizmeti sağlanmaktadır.
- **Halkla ilişkiler ve organizasyon servisi hizmetleri:** Yaşlılar için fizyolojik, psikolojik sorunlar kadar önem taşıyan sosyal yaşama katılmaları hizmetini sağlamaktadır.
- **Kişisel bakım hizmetleri:** Yaşlılar için kuaför hizmetini ifade etmektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2011).

Evde Hasta Bakım, Ev Temizliği ve Ambulansla Nakil Hizmetleri

Evde bakım hizmetleri, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin engelli, yaşlı ve yatağa bağımlı hastalara yönelik hizmetlerini kapsamaktadır. Yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç hastaların tedavi, bakım, refakat, eğitim ve ambulansla nakil hizmetlerini içinde barındırır. Temel amaç dezavantajlı grupların toplumsal saygınlığını ve yaşam kalitesinin korunmasıdır (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2015).

2.3. Kurumsal Yaşlı Bakım Hizmet İhtiyacını Ortaya Çıkaran Sosyolojik Dinamikler

2.3.1. Kentleşme

Türkiye'de kentleşme, sosyolojik açıdan toplumsal yapının ve aile dinamiklerinin değişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Kentleşme süreci, kırsal alanlardan kentlere göçü teşvik ederken, aile yapılarında ve toplumsal değerlerde köklü dönüşümlere neden olmuştur. Bu değişimler, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi ve bu hizmetlerin sunumunu doğrudan etkilemektedir.

31 Aralık 2022 tarihi itibarıyla, toplam yüzölçümünün sadece %1,6'sını kapsayan yoğun kentlerde, 57 milyon 934 bin 583 kişi yaşamaktadır. Bu, Türkiye nüfusunun %67,9'unun bu yoğun kentlerde yaşadığı anlamına gelmektedir. Türkiye yüzölçümünün %93,5'ini

oluşturan ve kır olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde ise toplam nüfusun %17,3'ü ikamet etmektedir. Orta yoğun kent olarak sınıflandırılan ve ülke yüzölçümünün %4,9'unu kapsayan bölgelerde ise nüfusun %14,8'i yaşamaktadır. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, yoğun kentlerde yaşayanların %49,7'sinin erkek, %50,3'ünün kadın olduğu görülmektedir. Orta yoğun kentlerde bu oranlar, erkekler için %50,3, kadınlar için %49,7 şeklindedir. Kır olarak sınıflandırılan yerlerde ise nüfusun %51,4'ü erkeklerden, %48,6'sı kadınlardan oluşmaktadır. Türkiye nüfusunun %9,9'unu oluşturan 65 yaş ve üzeri kişilerin %30,1'inin kır olarak adlandırılan bölgelerde yaşadığı tespit edilmiştir. Yaşlı nüfusun %14,6'sı orta yoğun kentlerde, %55,3'ü ise yoğun kentlerde ikamet etmektedir. Çalışma çağındaki 15-64 yaş grubundaki bireyler, Türkiye nüfusunun %68,1'ini oluşturmaktadır ve bu grubun %69,2'si yoğun kentlerde yaşamaktadır. Orta yoğun kentlerde yaşayan çalışma çağındaki nüfusun oranı %14,7, kır bölgelerinde yaşayanların oranı ise %16,1 olarak belirlenmiştir. 0-14 yaş arasındaki çocuk nüfusun %69,7'si yoğun kentlerde, %15,3'ü orta yoğun kentlerde ve %15'i kır bölgelerinde ikamet etmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023) .

Yıllar	Köy		Şehir		TOPLAM
	Nüfus	(%)	Nüfus	(%)	
2007	1.926.944	38,5	3.073.231	61,5	5.000.175
2008	1.823.574	37,3	3.069.849	62,7	4.893.423
2009	1.879.715	37,0	3.203.699	63,0	5.083.414
2010	1.938.989	36,4	3.388.747	63,6	5.327.736
2011	1.965.783	35,8	3.524.932	64,2	5.490.715
2012	2.007.481	35,3	3.674.522	64,7	5.682.003
2013	896.328	15,2	4.995.366	84,8	5.891.694
2014	932.810	15,1	5.260.152	84,9	6.192.962
2015	947.723	14,6	5.547.516	85,4	6.495.239
2016	941.996	14,2	5.709.507	85,8	6.651.503
2017	948.744	13,8	5.946.641	86,2	6.895.385
2018	1.004.746	14,0	6.181.458	86,0	7.186.204
2019	1.013.080	13,4	6.537.647	86,6	7.550.727
2020	1.049.373	13,2	6.904.182	86,8	7.953.555
2021	1.068.218	13,0	7.176.906	87,0	8.245.124
2022	1.076.263	12,7	7.375.406	87,3	8.451.669
2023	1.124.136	12,9	7.598.670	87,1	8.722.806

Tablo 10: Türkiye’de Köy ve Şehirde Yaşayan 65 ve Üzeri Yaş Nüfusu, 2007-2023

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> E.T. 15/04/2024

Tablo 10, 2007’den 2023’e kadar olan dönemde Türkiye’deki yaşlı nüfusun köy (kırsal) ve şehir (kentsel) bölgelerdeki dağılımını ve bu dağılımın zaman içinde nasıl değiştiğini göstermektedir. Tabloya göre, bu süreçte toplam yaşlı nüfusu 5.000.175’ten 8.722.806’ya yükselmiş, bu da önemli bir demografik artışı temsil etmektedir. 2007 yılında kırsalda yaşayan yaşlı nüfusun oranı %38,5 iken, 2023 yılında bu oran %12,9’a düşmüştür. 2013’teki düşüş, 6 Aralık 2012’de yürürlüğe giren ve 13 ili daha büyükşehir statüsüne taşıyan yasal düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. 6360 sayılı kanunun 1. Maddenin 3. Fıkrası gereği büyükşehirlerde köyler mahalleye dönüştürülmüştür³. Bu nedenle, 2013 yılından itibaren köy ve şehirde yaşayan yaşlı nüfus oranlarını karşılaştırırken 2013 yılını temel almak gerekmektedir. 2013 yılında kırsalda yaşayan yaşlı nüfus oranı %15,2 (896.328 kişi) iken, 2023 yılında %12,9’a (1.124.136 kişi) düşmüştür. Aynı dönemde şehirde yaşayan yaşlı nüfus oranı %84,8’den (4.995.366 kişi) %87,1’e (7.598.670 kişi) yükselmiştir. 2013’ten 2023’e kadar kırsalda yaşayan yaşlı nüfus sayısı 227.808 kişi artarak %25,4 oranında bir artış göstermiştir. Aynı dönemde şehirde yaşayan yaşlı nüfus ise 2.603.304 kişi artarak %52,1 artış oranına ulaşmıştır. Yani, oransal olarak 2013 yılından itibaren şehirde yaşayan yaşlı nüfusun artışı, kırsalda yaşayan yaşlı nüfusa göre

³ 6360 Sayılı Kanun, 2012,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20811&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>,
15/04/ 2024

E.T.

iki kat fazla olmuştur. Bu veriler, Türkiye’de yaşlı nüfusun giderek daha fazla kentsel bölgelere kaydığını ve kırsal alanlardan şehirlere doğru genel bir göç eğiliminin olduğunu göstermektedir. Bu göçün nedenleri arasında, kentsel alanlarda sağlık hizmetlerine daha kolay erişim, daha iyi sosyal hizmetler ve genel olarak yaşam kalitesinin daha yüksek olması gibi faktörler bulunabilir.

2007’den 2023’e kadar olan süreçte Türkiye’deki yaşlı nüfusun dağılımı ve oransal değişiklikleri, ülkenin sosyal ve ekonomik yapısında önemli eğilimleri ortaya koymaktadır. Özellikle, kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru belirgin bir yaşlı nüfus göçü gözlemlenmektedir. Bu göç, kentsel alanlardaki daha iyi sağlık ve sosyal hizmetler ile yaşam kalitesine olan erişimin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Türkiye’nin giderek yaşlanan bir topluma dönüşmesi, sağlık ve sosyal hizmet sistemleri üzerindeki yükü artırmakta ve bu alanlardaki hizmetlerin genişletilmesini zorunlu kılmaktadır. Kentsel bölgelerde yaşlı nüfusun artması, şehir planlaması ve kamu hizmetlerinin yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekliliğini doğurmakta, altyapı ve hizmet taleplerini artırmaktadır. Öte yandan, kırsal alanlardaki genç nüfusun azalması, bu bölgelerdeki ekonomik ve toplumsal aktivitelerin zayıflamasına yol açmakta, kırsal kalkınma politikalarının yeniden gözden geçirilmesini ve kırsal alanların canlandırılmasına yönelik stratejilerin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır (Bulduk, 2014). Bu demografik değişimler, Türkiye’nin sosyo-ekonomik politikalarını şekillendirmede kritik bir rol oynayacak olup, politika yapıcıların bu konuda proaktif ve stratejik yaklaşımlar benimsemeleri gerekmektedir.

Ülkemizde yaşlı bakım kuruluşlarının yerleşimi, genellikle yaşlı nüfusun yoğun olduğu alanlara göre değişiklik göstermektedir. Yaşlı bakım hizmetlerinin büyük ölçüde batı bölgelerinde ve büyük şehirlerde toplandığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, güneydoğu ve doğu illeri gibi yaşlı nüfusun daha az olduğu yerlerde, yaşlı bakım kuruluşlarına daha az rastlanmaktadır. Bu durum, yaşlı bakım hizmetlerinin coğrafi dağılımında belirgin bölgesel farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015). Sonuç olarak, yaşlı nüfusunun ve sunulan hizmetlerin dağılımları incelendiğinde kır ve kent yaşlı bakım hizmetleri arası farklılık ve hizmetlere erişim ortadadır.

2.3.2. Okullaşmanın Artması

Okullaşmanın artması, bir toplumun sosyal ve ekonomik kalkınmasında kritik bir rol oynar ve bu durum Türkiye'de de gözlemlenmektedir (Hanushek & Woessmann, 2008). Türkiye'de okullaşma oranlarının artması, özellikle son yıllarda eğitim alanında yapılan yatırımlar ve uygulanan politikalar sayesinde gerçekleşmiştir (UNESCO, 2020). Eğitim düzeyinin yükselmesi, sadece genç nüfusun değil, aynı zamanda yaşlı nüfusun da yaşam kalitesini etkiler (Cutler & Lleras-Muney, 2006). Okullaşmanın artmasıyla birlikte sağlık bilgisi, sosyal beceriler ve ekonomik refah düzeyi artar (Glewwe & Kremer, 2006). Bu durum, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine olan ihtiyaçlarını da şekillendirir. Eğitimli bireyler, sağlık ve bakım hizmetleri konusunda daha bilinçli hale gelir ve yaşlı yakınlarına daha iyi bakım sunabilirler. Ayrıca, eğitimli nüfus, profesyonel yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi ve bu alandaki kalite standartlarını artırır. Türkiye'de kurumsal yaşlı hizmet bakım kapasitesinin değerlendirilmesi bağlamında, okullaşmanın artması, yaşlı bakımının kalitesini ve etkinliğini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Eğitimli bireylerin artması, yaşlı bakım hizmetlerinin profesyonelleşmesine ve bu alandaki hizmet kapasitesinin gelişmesine katkı sağlar.

Öğretim yılı	Okullaşma oranı	Okul Öncesi				Okullaşma oranı	İlkokul			Ortaokul			Ortaöğretim			Yükseköğretim		
		Yaş	Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
1994/1995	Brüt						99,5	94,4	97,0	78,1	53,0	65,9	61,2	40,2	50,9	21,4	14,0	17,8
	Net						91,3	87,3	89,3	61,9	44,6	53,4	42,4	30,9	36,7	9,8	7,4	8,6
1995/1996	Brüt						99,0	93,8	96,5	77,3	52,5	65,1	63,5	42,9	53,4	22,0	14,8	18,5
	Net						90,9	86,8	88,9	61,5	44,3	53,1	44,1	33,2	38,7	10,6	8,1	9,4
1996/1997	Brüt						99,7	93,6	96,7	76,1	52,8	64,7	61,6	43,2	52,6	23,7	15,8	19,3
	Net						91,8	86,9	89,4	60,6	44,6	52,8	43,1	33,8	38,5	10,6	8,4	9,2
1997/1998	Brüt						96,3	82,4	89,5	-	-	-	60,2	45,0	52,8	22,9	16,0	19,5
	Net						90,3	79,0	84,7	-	-	-	41,4	34,2	37,9	11,3	9,2	10,3
1998/1999	Brüt						100,7	87,6	94,3	-	-	-	64,9	49,0	57,2	25,5	17,7	21,7
	Net						94,5	83,8	89,3	-	-	-	42,3	35,2	38,9	11,8	9,7	10,8
1999/2000	Brüt						103,3	91,5	97,5	-	-	-	67,1	50,2	58,8	24,6	17,4	21,1
	Net						98,4	88,5	93,5	-	-	-	44,1	36,5	40,4	12,7	10,5	11,6
2000/2001	Brüt						106,3	95,3	100,9	-	-	-	69,7	51,8	61,0	25,6	18,8	22,3
	Net						99,6	90,8	95,3	-	-	-	48,5	39,2	44,0	13,1	11,4	12,3
2001/2002	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	104,2	94,5	99,5	-	-	-	76,9	58,4	67,9	26,6	20,0	23,4
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	96,2	88,5	92,4	-	-	-	53,0	43,0	48,1	13,8	12,2	13,0
2002/2003	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	100,9	91,9	96,5	-	-	-	93,4	67,5	80,8	31,0	23,0	27,1
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	94,5	87,3	91,0	-	-	-	55,7	45,2	50,6	15,7	13,5	14,7
2003/2004	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	100,3	92,1	96,3	-	-	-	90,7	70,8	81,0	32,2	23,9	28,2
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	93,4	86,9	90,2	-	-	-	58,0	48,5	53,4	16,6	13,9	15,3
2004/2005	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	99,5	91,9	95,7	-	-	-	90,3	71,1	80,9	34,8	26,6	30,6
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	92,6	86,6	89,7	-	-	-	59,1	50,5	54,9	18,0	15,1	16,6
2005/2006	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	98,8	92,2	95,6	-	-	-	95,1	74,9	85,2	38,8	29,9	34,5
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	92,3	87,2	89,8	-	-	-	61,1	52,0	56,6	20,2	17,4	18,9
2006/2007	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	99,2	93,4	96,3	-	-	-	96,2	76,7	86,6	41,1	31,9	36,6
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	92,3	87,9	90,1	-	-	-	60,7	52,2	56,5	21,6	18,7	20,1
2007/2008	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	106,4	102,6	104,5	-	-	-	94,0	80,7	87,6	42,6	33,6	38,2
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	98,5	96,1	97,4	-	-	-	61,2	55,8	58,6	22,4	19,7	21,1
2008/2009	3-5 Yaş	-	-	-	-	Brüt ⁽¹⁾	104,9	102,7	103,8	-	-	-	81,0	72,1	76,6	49,1	39,3	44,3
	4-5 Yaş	-	-	-	-	Net ⁽²⁾	97,0	96,0	96,5	-	-	-	60,6	56,3	58,5	29,4	25,9	27,7
2009/2010	3-5 Yaş	27,3	26,5	26,9	27,3	Brüt ⁽¹⁾	107,1	105,9	106,5	-	-	-	89,1	79,0	84,2	58,1	48,5	53,4
	4-5 Yaş	39,2	37,9	38,6	39,2	Net ⁽²⁾	98,5	97,8	98,2	-	-	-	67,6	62,2	65,0	31,2	29,6	30,4
2010/2011	3-5 Yaş	30,3	29,4	29,9	30,3	Brüt ⁽¹⁾	107,4	107,8	107,6	-	-	-	94,4	84,7	89,7	62,7	54,0	58,5
	4-5 Yaş	43,7	42,5	43,1	43,7	Net ⁽²⁾	98,6	98,2	98,4	-	-	-	68,2	63,9	66,1	33,4	32,7	33,1
2011/2012	3-5 Yaş	31,2	30,5	30,9	31,2	Brüt ⁽¹⁾	108,2	108,7	108,4	-	-	-	95,7	89,3	92,6	70,6	61,7	66,2
	4-5 Yaş	44,6	43,5	44,0	44,6	Net ⁽²⁾	98,8	98,6	98,7	-	-	-	68,5	66,1	67,4	35,6	35,4	35,5
	5 Yaş	66,2	65,2	65,7	66,2													

Tablo 11: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-1

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2016/’17 ve Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2022/’23

Öğretim yılı	Okullaşma oranı	Okul Öncesi				Okullaşma oranı	İlkokul			Ortaokul			Ortaöğretim			Yükseköğretim		
		Yaş	Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2012/2013	Brüt	3-5 Yaş	31,4	30,4	30,9		107,2	107,8	107,5	106,1	109,2	107,6	99,6	93,8	96,8	79,5	70,0	74,9
	Net		26,9	26,3	26,6		98,8	98,9	98,9	93,2	93,0	93,1	70,8	69,3	70,1	38,4	38,6	38,5
	Brüt	4-5 Yaş	44,9	43,2	44,0													
	Net		37,9	36,8	37,4													
	Brüt	5 Yaş	57,3	53,2	55,4													
	Net		41,0	38,3	39,7													
2013/2014	Brüt	3-5 Yaş	28,6	27,4	28,0		111,5	112,4	111,9	106,9	110,8	108,8	106,1	100,3	103,3	86,2	77,0	81,7
	Net		28,2	27,2	27,7		99,5	99,6	99,6	94,6	94,5	94,5	77,2	76,1	76,7	38,9	40,9	39,9
	Brüt	4-5 Yaş	38,8	37,0	37,9													
	Net		38,3	36,6	37,5													
	Brüt	5 Yaş	45,4	41,5	43,5													
	Net		44,3	40,7	42,5													
2014/2015	Brüt	3-5 Yaş	38,0	36,2	37,1		100,8	101,4	101,1	105,5	108,8	107,1	109,8	104,8	107,4	93,4	84,2	88,9
	Net		33,1	32,2	32,7		96,0	96,6	96,3	94,4	94,3	94,4	79,5	79,3	79,4	38,0	41,1	39,5
	Brüt	4-5 Yaş	47,9	45,7	46,8													
	Net		42,2	40,9	41,6													
	Brüt	5 Yaş	68,4	63,5	66,0													
	Net		55,3	52,2	53,8													
2015/2016	Brüt	3-5 Yaş	39,4	37,8	38,6		98,9	99,5	99,2	105,5	108,9	107,1	112,3	107,3	109,9	100,6	91,0	95,9
	Net		33,6	32,9	33,3		94,5	95,2	94,9	94,4	94,4	94,4	79,4	80,2	79,8	39,2	42,6	40,9
	Brüt	4-5 Yaş	50,2	48,3	49,3													
	Net		43,5	42,4	43,0													
	Brüt	5 Yaş	72,3	68,0	70,2													
	Net		56,7	54,2	55,5													
2016/2017	Brüt	3-5 Yaş	42,0	40,3	41,2		95,9	96,0	96,0	104,5	106,1	105,3	110,0	103,7	106,9	102,2	98,5	103,3
	Net		35,9	35,1	35,5		91,1	91,2	91,2	95,6	95,8	95,7	82,7	82,4	82,5	40,5	44,4	42,4
	Brüt	4-5 Yaş	53,0	51,2	52,1													
	Net		46,3	45,1	45,7													
	Brüt	5 Yaş	76,0	71,7	73,9													
	Net		60,1	57,4	58,8													
2017/2018	Brüt	3-5 Yaş	45,5	43,9	44,7		96,9	96,8	96,9	101,6	103,4	102,5	112,1	104,5	108,4	111,1	103,6	107,4
	Net		38,8	38,2	38,5		91,4	91,7	91,5	94,3	94,7	94,5	83,8	83,4	83,6	44,0	47,4	45,6
	Brüt	4-5 Yaş	58,4	56,8	57,6													
	Net		50,9	50,0	50,4													
	Brüt	5 Yaş	85,6	81,8	83,8													
	Net		68,0	65,8	66,9													

Tablo 12: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-2

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2016/’17 ve Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2022/’23

Öğretim yılı	Okullaşma oranı	Okul Öncesi				Okullaşma oranı	İlkokul			Ortaokul			Ortaöğretim			Yükseköğretim		
		Yaş	Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2018/2019	Brüt	3-5 Yaş	46,1	44,7	45,4		98,6	98,2	98,4	99,4	101,3	100,3	112,2	105,3	108,9	111,4	107,4	109,5
	Net		39,4	38,8	39,1		91,8	92,1	91,9	92,9	93,6	93,3	84,5	83,9	84,2	41,9	46,4	44,1
	Brüt	4-5 Yaş	58,6	57,2	57,9													
	Net		51,2	50,4	50,8													
	Brüt	5 Yaş	86,9	83,5	85,2													
	Net		69,3	67,2	68,3													
2019/2020	Brüt	3-5 Yaş	43,9	42,8	43,4		97,7	97,1	97,4	104,7	107,3	106,0	113,7	107,4	110,6	113,4	112,1	112,8
	Net		42,1	41,4	41,8		93,7	93,5	93,6	95,7	96,1	95,9	85,2	84,9	85,0	40,6	46,3	43,4
	Brüt	4-5 Yaş	55,3	53,8	54,6													
	Net		52,8	52,0	52,4													
	Brüt	5 Yaş	76,9	74,1	75,5													
	Net		72,0	70,4	71,2													
2020/2021	Brüt	3-5 Yaş	30,4	29,5	29,9		97,0	96,2	96,6	96,0	97,8	96,9	126,9	121,1	124,1	116,3	119,3	117,8
	Net		28,6	28,1	28,4		93,3	93,1	93,2	89,0	88,7	88,9	88,1	87,8	87,9	40,5	48,5	44,4
	Brüt	4-5 Yaş	39,5	38,4	39,0													
	Net		37,1	36,5	36,8													
	Brüt	5 Yaş	62,3	60,1	61,2													
	Net		57,4	56,3	56,9													
2021/2022	Brüt	3-5 Yaş	49,3	48,4	48,8		96,9	96,3	96,6	95,6	96,8	96,2	117,5	114,6	116,1	117,6	123,2	120,4
	Net		44,1	44,0	44,1		93,2	93,1	93,2	90,0	89,7	89,8	90,0	89,3	89,7	40,3	49,2	44,7
	Brüt	4-5 Yaş	61,7	60,6	61,2													
	Net		55,9	55,8	55,9													
	Brüt	5 Yaş	93,3	91,0	92,2													
	Net		81,9	81,4	81,6													
2022/2023	Brüt	5+ Yaş	93,3	91,0	92,2													
	Net		-	-	-													
	Brüt	3-5 Yaş	56,9	55,9	56,4		97,8	97,4	97,6	98,3	100,1	99,2	121,9	117,0	119,5	93,7	103,9	98,7
	Net		51,4	51,3	51,4		93,8	93,9	93,8	91,2	91,2	91,2	91,8	91,6	91,7	41,1	51,2	46,0
	Brüt	4-5 Yaş	69,3	68,2	68,8													
	Net		63,6	63,5	63,6													
2022/2023	Brüt	5 Yaş	96,5	93,9	95,2													
	Net		85,2	84,7	85,0													
	Brüt	5+ Yaş	96,5	93,9	95,2													
	Net		-	-	-													
	Brüt	5 Yaş	96,5	93,9	95,2													
	Net		-	-	-													

Tablo 13: Öğretim Yılı, Cinsiyet ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994/1995-2022-2023-3

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2016/17 ve Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2022/23

(1) Brüt okullaşma oranı: İlgili öğrenim türündeki tüm öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilir.

(2) Net okullaşma oranı: İlgili öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilir.

Not 1: 18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanun ile 1997/1998 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz, 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanun ile 2012/2013 öğretim yılından itibaren de 12 yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir.

Not 2: 1997 ve sonraki yılların okullaşma oranları 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre yapılan nüfus projeksiyonlarına göre, 2007-2008 öğretim yılından itibaren okullaşma oranları Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Nüfus Sayımı sonuçlarına göre hesaplanmıştır.

Not 3: 2022/2023 okullaşma oranları hesaplanırken, kullanılan nüfus ve öğrenci sayılarında Türkiye’de ikamet eden T.C. vatandaşları kapsamıştır. Türkiye’de ikamet eden yabancı uyruklu nüfus ve yabancı uyruklu öğrenci sayıları kapsam dışında tutularak, tamamlanmış olan en son takvim yılı sonu öğrenci rakamları (Ocak 2023) ve tamamlanmış olan en son nüfus rakamları (31 Aralık 2022) kullanılarak hesaplanmıştır. Okul öncesi okullaşma oranları hesaplamalarına yaz eğitimi öğrenci sayıları dâhil edilmemiştir. Yükseköğretim okullaşma oranları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından gelen öğrenci sayıları kullanılmıştır.

Not 4: Okul öncesi okullaşma oranı 2009/2010 yılından itibaren paylaşılmaya başlanmıştır, brüt/net okullaşma oranı 2012/2013 yılından itibaren yayımlanmıştır ve tablo buna göre tasarlanmıştır. Okul öncesi okullaşma oranı, 2012/2013 yılından itibaren 5 yaş, 2021/2022 yılından itibaren de 5+ yaş verisi eklenmiştir ve 5+ yaş için sadece brüt okullaşma oranı verisi paylaşılmıştır. Ayrıca ortaokul okullaşma oranı 2012/2013 yılından itibaren paylaşılmıştır.

Tablo 11, 12 ve 13’de yer alan veriler, 2001’den 2022’ye kadar Türkiye’de farklı eğitim seviyelerindeki brüt ve net okullaşma oranlarının nasıl değiştiğini göstermektedir. Özellikle okul öncesi eğitimde yer alan çocuklar için brüt ve net okullaşma oranlarının zaman içinde arttığı gözlemleniyor. Brüt ve net okullaşma oranının ilk yayımlandığı 2012/2013 yılında 3-5 yaş için brüt okullaşma oranı 31,4’ten 2022/2023 yılında 56,9; net okullaşma oranı 26,9’dan 2022/2023 yılında 51,4’e çıktığı görülmektedir. 4-5 yaş için brüt okullaşma oranı 44,9’dan 2022/2023 yılında 69,3; net okullaşma oranı 37,9’dan 2022/2023 yılında 63,6’ya çıkmıştır. 5 yaş ve üzeri için ise brüt okullaşma oranı 57,3’ten 2022/2023 yılında 96,5; net okullaşma oranı 41,0’dan 2022/2023 yılında 85,2’ye yükselmiştir. Bu durum, erken çocukluk eğitimine erişimin genişlediğinin ve bu yaş grubuna yönelik eğitim politikalarının güçlendirildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. İlkokul düzeyinde ise, 2000 yıllarının başında erkek ve kız öğrencilerinin okullaşma oranı arasında fark olsa da Türkiye’de hayata geçirilen Kardelen Projesi sayesinde kız öğrencilerinin okullaşması sağlanmış ve 2010’lu yılların başında bu fark giderek kapanmıştır. Bu, eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından önemli bir adım olarak görülüyor ve ilkokul düzeyinde cinsiyet temelli bir ayrımcılığın olmadığı anlamına geliyor. Bu projenin izleyen yıllarda etkisinin görüldüğü ve ortaöğretim eğitim seviyesinde de kız öğrencilerinin eğitime katılımını arttırdığı görülmektedir. Yükseköğretimde ise, 2001’den 2022’ye kadar erkek ve kadın öğrenciler arasındaki brüt

ve net okullaşma oranlarında önemli değişimler kaydedilmiş. Türkiye’de açılan üniversite sayılarının artması ve erişimin kolaylaşması bunda öncü faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Erkek öğrenciler için brüt okullaşma oranı, %26,6’dan %93,7’ye yükselirken, kadın öğrenciler için bu oran %20,0’dan %103,9’a çıkmıştır. Bu, kadınların yükseköğretime erişiminde belirgin bir artış olduğunu ve eğitimde cinsiyet eşitliğinin bu seviyede de gelişmekte olduğunu işaret ediyor. Özellikle kadınların yükseköğretime erişiminin artması, akademik ve mesleki alanlarda daha fazla temsil edilmelerine ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunuyor. Bu veriler, eğitim politikalarının ve programlarının değerlendirilmesi için kritik öneme sahiptir. Eğitimde erişim ve katılımın artırılması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve eğitim kalitesinin sürekli iyileştirilmesi gibi konularda politika yapıcıların bilgi sahibi olmalarını sağlar. Ayrıca, bu tür kapsamlı veriler, Türkiye’nin eğitim alanındaki gelişimini ve değişimini izleme imkânı vererek, gelecekteki eğitim stratejilerinin şekillendirilmesine yardımcı olur.

Kadının okullaşması, toplumun sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de son yıllarda kadınların okullaşma oranlarında önemli artışlar gözlemlenmiştir. Bu artış, eğitim alanında yapılan yatırımlar ve uygulanan politikaların bir sonucudur. Kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi, sadece bireysel olarak onların yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refah seviyesini de olumlu yönde etkiler.

Kadınların eğitim seviyesinin artması, onların işgücüne katılımını da teşvik etmektedir. Eğitimli kadınlar, daha yüksek beceri ve bilgiye sahip oldukları için iş piyasasında daha rekabetçi olabilirler. Bu durum, kadınların istihdam oranlarını artırarak ekonomik bağımsızlıklarını sağlamalarına yardımcı olur (Glewwe & Kremer, 2006). Kadınların istihdama katılımının artması, aile ekonomisine katkı sağlarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlenmesine de katkıda bulunur.

Kadınların eğitim ve istihdam alanındaki bu gelişmeleri, profesyonel bakım hizmetlerine olan talebin artmasına da yol açmaktadır. Kadınların iş hayatında daha aktif rol alması, geleneksel olarak kadınlar tarafından üstlenilen yaşlı ve çocuk bakımı gibi sorumlulukların profesyonel hizmetlere devredilmesini gerektirir. Eğitimli ve istihdamda olan kadınlar, sağlık ve bakım hizmetleri konusunda daha bilinçli hale gelir ve bu hizmetlerin kalitesine yönelik beklentileri de artar. Bu durum, yaşlı bakım hizmetlerinin profesyonelleşmesini ve bu alandaki kalite standartlarının yükselmesini sağlar.

Türkiye’de kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesi, kadının eğitim ve istihdam oranlarının artışıyla doğru orantılı olarak gelişmektedir. Eğitimli bireylerin sayısının artması, yaşlı bakım hizmetlerinin daha profesyonel ve etkin bir şekilde sunulmasına katkı sağlar. Kadınların eğitim ve işgücüne katılımı, profesyonel bakım hizmetlerine olan ihtiyacı artırırken, bu alandaki hizmet kapasitesinin de gelişmesine yol açar. Bu nedenle, eğitim ve istihdam politikalarının yaşlı bakım hizmetleri üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir.

Sonuç olarak, kadının okullaşması ve istihdama katılımı, profesyonel bakım hizmetlerine olan ihtiyacın artmasında önemli bir faktördür. Bu süreç, sadece bireylerin yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refah seviyesini ve sosyal kalkınmasını da olumlu yönde etkiler. Eğitim ve istihdam politikalarının, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin ve etkinliğinin artırılmasında kritik bir rol oynadığı açıktır.

2.3.3. Toplumsal ve Kültürel Değişimler

Türkiye’de yaşlı bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi, toplumsal ve kültürel değişimlerin etkisiyle şekillenen dinamik bir konudur. Türkiye, son birkaç on yılda hızlı bir toplumsal ve kültürel dönüşüm sürecinden geçmiştir. Kentleşme, sanayileşme, eğitim seviyesinin artması ve kadınların iş gücüne katılımının yaygınlaşması, aile yapısında ve toplumsal değerlerde önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu değişiklikler, yaşlı bakım hizmetlerinin sunumu ve bu hizmetlere olan talep üzerinde doğrudan etkili olmuştur.

Engelli, yaşlı ve hasta bireylere yönelik sağlanması gereken sosyal destek ve sunulması gereken hizmetlerin gelişimi aile içerisinde ki hane halkının konumlarının değiştirilmesi sonucu da meydana gelen bir durumdur (Engin, 2022). Geleneksel Türk toplumunda, yaşlı bakımının aile içi bir sorumluluk olarak kabul edildiği yaygın bir görüştür. Geniş aile yapısının hâkim olduğu bu dönemde, yaşlı bireyler genellikle çocukları ve torunları tarafından bakılmaktaydı. Ancak, kentleşme ve çekirdek aile yapısının yaygınlaşmasıyla birlikte, yaşlı bireylerin aile içindeki konumu değişmiştir. Özellikle büyük şehirlerde, aile üyelerinin iş ve okul gibi nedenlerle farklı yerlerde yaşamaları, yaşlı bakımının aile içinde sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Hane yapılarında ve toplumsal cinsiyet rollerinde yaşanan gelişmeler devletin yaşlı bakım hizmetlerinin şekillenmesinde kritik bir role sahiptir. Ülkemizin değişen hanehalkı sayıları aşağıda ki gibidir;

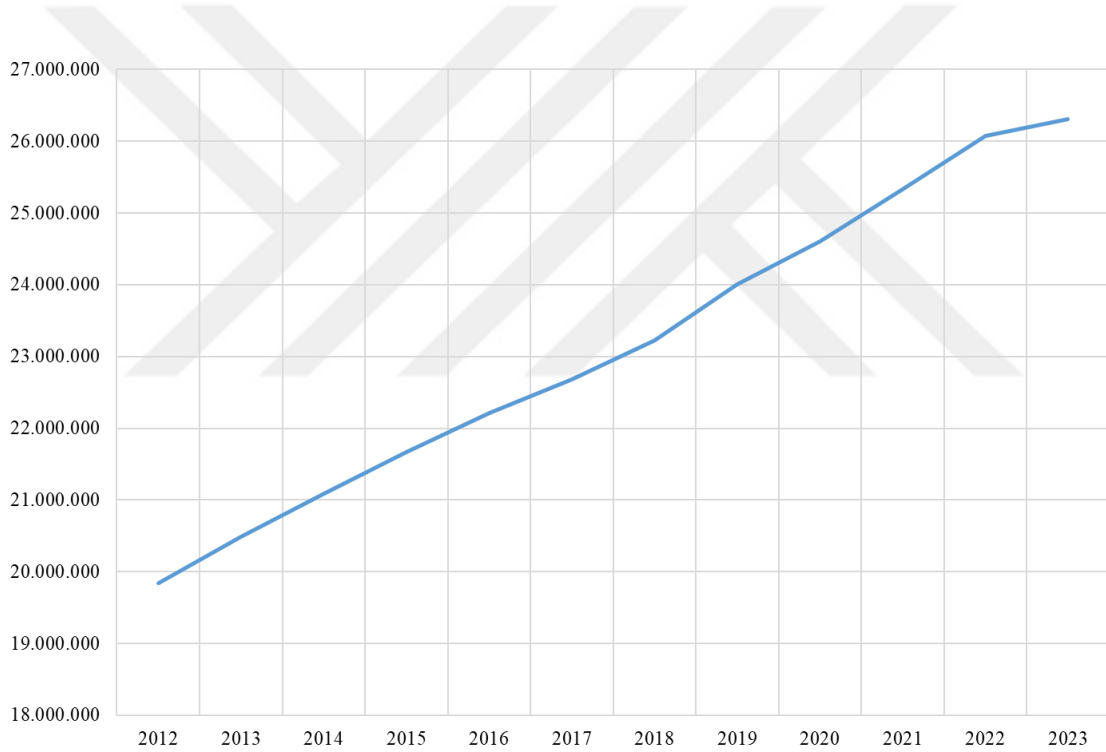
Yıl	Yıllara Göre Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı										TOPLAM
	Tek kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi	6 kişi	7 kişi	8 kişi	9 kişi	10 ve üzeri kişi	
2023	5.192.825	5.919.212	5.259.602	4.925.133	2.599.803	1.219.503	567.081	276.871	144.740	204.562	26.309.332
	19,7	22,5	20,0	18,7	9,9	4,6	2,2	1,1	0,6	0,8	100,0
2022	5.067.331	5.755.034	5.175.908	5.005.698	2.649.980	1.230.666	572.131	278.204	144.843	195.570	26.075.365
	19,4	22,1	19,8	19,2	10,2	4,7	2,2	1,1	0,6	0,8	100,0
2021	4.781.600	5.447.412	4.999.806	4.936.670	2.627.009	1.239.360	591.263	297.983	161.982	246.748	25.329.833
	18,9	21,5	19,7	19,5	10,4	4,9	2,3	1,2	0,6	1,0	100,0
2020	4.404.997	5.186.868	4.821.683	4.911.267	2.654.108	1.262.836	610.197	312.188	171.588	268.354	24.604.086
	17,9	21,1	19,6	20,0	10,8	5,1	2,5	1,3	0,7	1,1	100,0
2019	4.062.576	5.101.054	4.771.081	4.795.566	2.587.222	1.253.140	618.218	325.470	183.625	303.988	24.001.940
	16,9	21,3	19,9	20,0	10,8	5,2	2,6	1,4	0,8	1,3	100,0
2018	3.730.505	4.908.529	4.631.118	4.688.769	2.531.077	1.238.464	624.049	335.253	193.905	339.549	23.221.218
	16,1	21,1	19,9	20,2	10,9	5,3	2,7	1,4	0,8	1,5	100,0
2017	3.491.148	4.734.931	4.541.246	4.667.819	2.518.575	1.233.415	622.636	336.344	193.595	336.477	22.676.186
	15,4	20,9	20,0	20,6	11,1	5,4	2,7	1,5	0,9	1,5	100,0
2016	3.316.894	4.584.182	4.431.500	4.627.514	2.497.271	1.228.854	626.361	341.294	200.110	352.796	22.206.776
	14,9	20,6	20,0	20,8	11,2	5,5	2,8	1,5	0,9	1,6	100,0
2015	3.113.496	4.429.729	4.326.065	4.583.117	2.459.315	1.213.816	622.029	343.520	203.333	367.840	21.662.260
	14,4	20,4	20,0	21,2	11,4	5,6	2,9	1,6	0,9	1,7	100,0
2014	2.931.085	4.225.605	4.192.127	4.522.499	2.430.048	1.210.039	626.518	350.058	210.880	392.216	21.091.075
	13,9	20,0	19,9	21,4	11,5	5,7	3,0	1,7	1,0	1,9	100,0
2013	2.732.434	4.006.572	4.070.549	4.462.810	2.393.963	1.202.368	629.562	357.387	217.122	416.954	20.489.721
	13,3	19,6	19,9	21,8	11,7	5,9	3,1	1,7	1,1	2,0	100,0
2012	2.512.729	3.781.888	3.943.547	4.382.037	2.354.403	1.197.128	635.713	366.159	227.117	442.129	19.842.850
	12,7	19,1	19,9	22,1	11,9	6,0	3,2	1,8	1,1	2,2	100,0

Tablo 14: Yıllara Göre Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı

Kaynak: <https://nip.tuik.gov.tr/?value=HanehalkiBuyukluguneGoreHs> E.T. 25/04/2024

Tablo 14, 2012'den 2023'e kadar Türkiye'deki hanehalkı büyüklüğüne göre hanehalkı sayısının yıllara göre dağılımını göstermektedir. Bu süre zarfında, hanehalkı büyüklüğünün azaldığı ve tek kişilik hanelerin oranının arttığı gözlemlenmektedir. Örneğin, 2012 yılında toplam hanehalkı sayısı yaklaşık 19.8 milyon iken, bu sayı 2023

yılına kadar 26.3 milyona yükselmiştir. Tek kişilik haneler 2012'de yaklaşık 2.5 milyon iken, 2023'te bu sayı 2 kat artarak 5.2 milyona çıkmıştır. Bu veriler, Türkiye'deki hanehalkı yapısının zaman içinde nasıl değiştiğini gösterir. Hanehalklarının küçülmesi, demografik değişimler, kentleşme süreçleri, bireyselleşme eğilimleri ve yaşam tarzı değişiklikleri gibi faktörlerle ilişkilendirilebilir. Hanehalkı büyüklüğünün azalması, özellikle genç nüfus arasında bağımsız yaşama isteği ve evlilik yaşı gibi sosyal faktörlerin ertelenmesi gibi eğilimlerle de açıklanabilir. Ayrıca, yaşlı nüfusun artması ve geniş aile yapısının giderek daha az tercih edilmesi de hanehalkı büyüklüğündeki bu değişime katkıda bulunmuş olabilir. Bu trendler, sosyal politika, konut politikaları ve yaşlı bakım hizmetleri gibi alanlarda politika yapıcılar için önemli sonuçlar doğurabilir.



Grafik 1: Türkiye'nin Yıllara Göre Hanehalkı Sayısı

Kaynak: <https://nip.tuik.gov.tr/?value=HanehalkiBuyukluguneGoreHs>, E.T. 25/04/2024

Grafikte ve sağlanan verilere göre, Türkiye'nin 2012-2023 yılları arasındaki hanehalkı sayısında sürekli bir artış gözlemlenmektedir. 2012 yılında 19.842.850 olan hanehalkı sayısı, 2023 yılında 26.309.332'ye ulaşmıştır. Her yıl belirgin bir artış yaşanmış ve bu trend istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. 2012 yılında başlayan bu artış trendi, 2013'te 20.489.721'e, 2014'te 21.091.075'e, 2015'te 21.662.260'a, 2016'da 22.206.776'ya ve

2017'de 22.676.186'ya ulaşarak sürmüştür. 2018 yılında hanehalkı sayısı 23.221.218'e çıkarken, 2019 yılında 24.001.940'a yükselmiştir. 2020 yılında 24.604.086 olan hanehalkı sayısı, 2021 yılında 25.329.833'e ve 2022 yılında 26.075.365'e ulaşmıştır. Son olarak, 2023 yılında hanehalkı sayısı 26.309.332'ye yükselmiştir. Bu artışın ardında yatan temel nedenler arasında Türkiye'deki şehirleşme oranının artması, genç nüfusun yüksek olması, ekonomik büyüme ve konut projelerinin yaygınlaşması yer almaktadır. Yeni konutların inşa edilmesi ve mevcut yapıların yenilenmesi, daha fazla insanın ayrı hanelerde yaşamasına olanak tanımıştır. Ayrıca, COVID-19 pandemisi sürecinde bireylerin yaşam tercihlerini yeniden değerlendirmesi ve bazılarının daha büyük konutlara veya kırsal alanlara taşınma eğilimleri, hanehalkı sayısındaki artışa katkıda bulunmuştur. Genel olarak, Türkiye'deki hanehalkı sayısındaki bu sürekli artış, ülkenin sosyal ve ekonomik yapısındaki dönüşümleri yansıtmaktadır. Şehirleşme, ekonomik büyüme, genç nüfusun fazlalığı ve konut politikaları bu artışı destekleyen başlıca unsurlar arasında yer almaktadır.

Bu sosyolojik değişimlerin bir sonucu olarak, kurumsal yaşlı bakım hizmetlerine olan talep artmıştır. Huzurevleri, bakım evleri ve gündüz bakım merkezleri gibi kurumlar, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarını karşılamak üzere devreye girmiştir. Ancak, bu kurumların sayısı ve kapasitesi, yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmamaktadır. Ayrıca, toplumsal ve kültürel normların değişimi, yaşlı bireylerin kurumsal bakım hizmetlerine yönelik tutumlarını da etkilemiştir. Birçok yaşlı birey, geleneksel değerlere bağlı kalarak, aileden uzaklaşmak istememekte ve bu durum, kurumsal bakım hizmetlerine yönelik talebi sınırlamaktadır. Aşağıda SETA & Argetus Araştırma Şirketi tarafından dezavantajlı gruplar için gerçekleştirilen araştırmalardan “Yaşlılar” araştırmasına ait veriler sonucu elde edilen tablo, değişen hane yapılarına rağmen yaşlıların aileden uzaklaşmama istediğini göstermektedir.

Kriterler	En fazla nerede/kimlerle kalmak istersiniz?	
	Sıklık	Yüzde (%)
Kendi evimde yalnız	387	22,5
Kendi evimde eşimle	530	30,8
Kendi evimde başkalarıyla	652	37,9
Huzurevinde	7	0,4
Bakımevinde	1	0,1
Sadece bekâr çocuklarımla	51	3,0
Evli kızımın yanında	12	0,7
Evli oğlumun yanında	26	1,5
Değişimli olarak bütün çocuklarımla	30	1,7
Kardeşimin yanında	2	0,1
Akrabalarımın yanında	1	0,1
Cevap yok	4	0,2
Fikrim yok	6	0,3
Diğer	10	0,6
TOPLAM	1719	100,0

Tablo 15: Yaşlılık Sürecinde En Fazla Nerede/Kimlerle Kalmak İsteme Durumunun Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Veriler ışığında tablo 15 ele alındığında;

65 yaş ve üzeri 1719 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmaya sonuçları yaşlı bireylerin büyük bir çoğunluğu [%91,2 (387)] kendi evlerinde kalmayı tercih etmektedir. Bu, bireyselleşmenin ve bağımsız yaşama arzusunun modern toplumlarda giderek arttığını göstermektedir. Geleneksel geniş aile yapılarından çekirdek aile yapısına geçişin ve bireysel özerklik arayışının belirgin bir işaretidir. Katılımcıların %30,8'i (530) kendi evlerinde eşleriyle birlikte kalmak istemektedir. Bu, evlilik kurumunun hala önemli bir toplumsal yapı taşı olduğunu, ancak bu birlikteliğin bağımsız bir yaşam alanında sürdürülmek istendiğini göstermektedir.

Aile içinde yaşama isteğini okuyabileceğimiz "Kendi evimde başkalarıyla" seçeneği %37,9 (652) oranına sahiptir, bu durum aile içindeki dayanışmanın ve destek mekanizmalarının hala önemli olduğunu göstermektedir. Ancak, bu durumun bireylerin kendi yaşam alanlarında gerçekleşmesini tercih etmeleri, bağımsızlık ile toplumsal desteği dengelemeye çalıştıklarını göstermektedir.

Huzurevi [%0,4 (7)] ve bakımevi [%0,1 (1)] seçeneklerinin çok düşük oranlarda tercih edilmesi, Türkiye’de yaşlı bakımının hala aile temelli olduğunu ve kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin henüz geniş kabul görmediğini göstermektedir. Bu durum, geleneksel aile

yapısının hala etkili olduğunu ancak modernleşme ile birlikte değişim sinyalleri verdiğini ifade etmektedir.

Hanehalkı ile beraber bir diğer toplumsal değişim nüfus değişimi olarak görülmektedir. Nüfus değişimi yaşlı bakım hizmetlerini belirleyen dinamiklerden biri olarak ana başlık altında yer almışsa da yaşlı nüfusun nüfus göstergeleri yine toplumsal ve kültürel değişimi ile beraber yaşlı bakımında ne gibi önlemler alınarak politikalar ortaya koyulmalı sorusuna da cevap vermektedir. Yaş grubuna göre 65 yaş ve üzeri yaş gruplarında meydana gelen değişim ve 2030'dan itibaren 10 yıllık periyotlar halinde sunulan nüfus projeksiyonları aşağıdaki gibidir;



Yıllar	65-69		70-74		75-79		80-84		85+		Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
1935	205.215	32,7	216.542	34,5	74.259	11,8	80.443	12,8	51.582	8,2	628.041
1940	213.949	34,0	214.232	34,0	72.610	11,5	81.164	12,9	47.904	7,6	629.859
1945	223.270	35,6	212.971	34,0	69.274	11,1	75.058	12,0	45.970	7,3	626.543
1950	262.781	38,0	221.810	32,1	83.318	12,1	72.672	10,5	50.081	7,3	690.662
1955	298.788	36,3	269.247	32,7	103.709	12,6	90.071	11,0	60.593	7,4	822.408
1960	379.589	38,8	309.073	31,6	129.476	13,2	97.397	10,0	63.197	6,5	978.732
1965	528.985	42,6	366.381	29,5	155.574	12,5	119.276	9,6	72.309	5,8	1.242.525
1970	640.844	40,9	486.274	31,1	191.661	12,2	138.999	8,9	107.918	6,9	1.565.696
1975	679.392	36,7	595.736	32,1	258.519	13,9	189.660	10,2	129.944	7,0	1.853.251
1980	863.904	40,9	592.913	28,1	348.581	16,5	200.358	9,5	107.491	5,1	2.113.247
1985	677.388	31,9	667.009	31,4	394.522	18,6	238.010	11,2	148.979	7,0	2.125.908
1990	993.087	41,1	546.091	22,6	440.924	18,2	262.324	10,9	174.937	7,2	2.417.363
2000	1.645.517	42,6	1.172.643	30,4	577.597	15,0	246.692	6,4	216.500	5,6	3.858.949
2008	1.701.384	34,8	1.274.681	26,0	1.110.782	22,7	571.179	11,7	235.397	4,8	4.893.423
2010	1.807.292	33,9	1.420.784	26,7	1.118.047	21,0	664.301	12,5	317.312	6,0	5.327.736
2011	1.868.175	34,0	1.451.368	26,4	1.118.310	20,4	688.840	12,5	364.022	6,6	5.490.715
2012	1.928.386	33,9	1.500.126	26,4	1.102.126	19,4	745.666	13,1	405.699	7,1	5.682.003
2013	2.045.398	34,7	1.507.728	25,6	1.077.295	18,3	820.606	13,9	440.667	7,5	5.891.694
2014	2.215.704	35,8	1.557.235	25,1	1.104.178	17,8	840.410	13,6	475.435	7,7	6.192.962
2015	2.356.385	36,3	1.626.184	25,0	1.183.746	18,2	810.488	12,5	518.436	8,0	6.495.239
2016	2.412.537	36,3	1.680.492	25,3	1.202.050	18,1	809.325	12,2	547.099	8,2	6.651.503
2017	2.511.904	36,4	1.737.267	25,2	1.249.185	18,1	801.676	11,6	595.353	8,6	6.895.385
2018	2.612.207	36,4	1.856.922	25,8	1.262.550	17,6	793.736	11,0	660.789	9,2	7.186.204
2019	2.722.672	36,1	2.016.913	26,7	1.308.299	17,3	817.730	10,8	685.113	9,1	7.550.727
2020	2.938.715	36,9	2.131.705	26,8	1.355.346	17,0	861.199	10,8	666.590	8,4	7.953.555
2021	3.156.448	38,3	2.175.024	26,4	1.392.718	16,9	861.409	10,4	659.525	8,0	8.245.124
2022	3.185.289	37,7	2.264.119	26,8	1.444.798	17,1	893.457	10,6	664.006	7,9	8.451.669
2023	3.240.413	37,1	2.345.341	26,9	1.542.928	17,7	904.423	10,4	689.701	7,9	8.722.806
2030	4.249.227	35,2	3.128.037	25,9	2.324.121	19,3	1.399.492	11,6	965.215	8,0	12.066.092
2040	5.134.906	31,4	3.924.187	24,0	3.448.546	21,1	2.137.314	13,1	1.729.017	10,6	16.373.971
2050	6.026.702	28,5	5.406.546	25,5	4.242.076	20,0	2.767.138	13,1	2.735.746	12,9	21.178.207
2060	6.000.215	24,8	5.585.785	23,0	5.077.366	20,9	3.948.214	16,3	3.631.207	15,0	24.242.787
2070	5.929.955	22,7	5.989.410	22,9	5.168.148	19,8	4.203.625	16,1	4.829.002	18,5	26.120.139
2080	6.275.407	22,9	5.870.277	21,4	5.201.735	19,0	4.658.887	17,0	5.407.053	19,7	27.413.359

Tablo 16: Yaş Grubuna Göre Yaşlı Nüfus ve Oranı, 1935-2080

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 10/06/2024

Tablo 16’da, 1935’ten 2080’e kadar uzanan bir dönemi kapsayarak Türkiye’nin 65 yaş ve üstü nüfusunun yaş gruplarına göre sayısal dağılımını ve bu nüfusun genel nüfusa oransal dağılımını göstermektedir. 1935 yılında toplam yaşlı nüfusu 628.041 iken, bu sayı 2023 itibarıyla 8.722.806’ya ulaşmıştır. 2023’ten sonraki veriler ise TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarına dayanmakta olup, bu projeksiyonlara göre 2080’de yaşlı nüfusun 27.413.359’a ulaşması beklenmektedir.

Yaş grupları arasındaki değişim incelendiğinde, 65-69 yaş grubunun oranı 1935’te %32,7 iken, 2080’de %22,9’a düşmesi öngörülmektedir. Öte yandan, 85 yaş ve üzeri grubunun oranı, %8,2’den 2080’de %19,7’ye yükselmesi bekleniyor. Bu durum, yaşam süresinin uzamasını ve yaşlı nüfus içinde daha üst yaş gruplarının oransal olarak artmasını yansıtmaktadır.

Bu projeksiyonlar, toplumun demografik yapısının değiştiğini göstermekte ve bu da sağlık, emeklilik ve sosyal hizmetler üzerinde artan bir yük oluşturacak şekilde

hizmetlerin ve politikaların gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu sosyolojik değişimlerin bir sonucu olarak, kurumsal yaşlı bakım hizmetlerine olan talep artmıştır. Huzurevleri, bakım evleri ve gündüz bakım merkezleri gibi kurumlar, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarını karşılamak üzere devreye girmiştir. Ancak, bu kurumların sayısı ve kapasitesi, yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmamaktadır. Özellikle 85 yaş ve üzeri gruplardaki belirgin artış, yaşlı nüfus için özel sağlık ve bakım hizmetlerine olan ihtiyacın arttığını göstermektedir. Bu artan yaşlı nüfus, hem sağlık altyapısının güçlendirilmesini hem de yaşlı bireylere yönelik sosyal destek ve bakım hizmetlerinin genişletilmesini gerektirmektedir. Bu demografik trendler, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik politikalarını şekillendirmede kritik bir rol oynamakta ve gelecek planlamalarında yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına yönelik daha fazla kaynak ayrılmasını zorunlu kılmaktadır.

2.3.4. Nüfus Değişimi

Türkiye, son yıllarda önemli demografik değişimler yaşamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, ülkenin toplam nüfusu artarken, yaşlı nüfus oranı da hızlı bir şekilde yükselmektedir. 2023 yılı itibarıyla, 65 yaş ve üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %9,5 olarak belirlenmiştir ve bu oranın 2030 yılına kadar %12,9'a çıkması beklenmektedir (TÜİK, 2024a). Bu demografik değişim, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebin artmasına neden olmaktadır.

Yıl	Nüfus	Yıl	Nüfus
2018	81.867.223	2050	104.749.423
2019	82.886.421	2051	105.064.635
2020	83.900.373	2052	105.362.568
2021	84.908.658	2053	105.642.913
2022	85.911.035	2054	105.905.418
2023	86.907.367	2055	106.149.786
2024	87.885.571	2056	106.375.976
2025	88.844.934	2057	106.583.970
2026	89.784.584	2058	106.773.484
2027	90.703.600	2059	106.944.215
2028	91.601.117	2060	107.095.998
2029	92.476.323	2061	107.228.944
2030	93.328.574	2062	107.343.229
2031	94.153.776	2063	107.439.101
2032	94.951.512	2064	107.516.923
2033	95.721.347	2065	107.577.244
2034	96.463.090	2066	107.621.025
2035	97.176.768	2067	107.649.413
2036	97.862.549	2068	107.663.430
2037	98.520.720	2069	107.664.079
2038	99.151.467	2070	107.652.538
2039	99.754.923	2071	107.630.041
2040	100.331.233	2072	107.597.814
2041	100.882.655	2073	107.556.926
2042	101.409.507	2074	107.508.425
2043	101.911.980	2075	107.453.417
2044	102.390.159	2076	107.392.765
2045	102.843.989	2077	107.326.897
2046	103.273.571	2078	107.256.148
2047	103.679.038	2079	107.180.781
2048	104.060.257	2080	107.100.904
2049	104.417.089		

Tablo 17: Yıllara Göre Nüfus, 2018-2080

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 13/06/2024

Tablo 17’de yer alan TÜİK’in 2018 yılında yaptığı nüfus projeksiyonlarına göre, Türkiye’nin nüfusu 2018’den 2080’e kadar sürekli bir artış göstermektedir. 2018 yılında 81.867.223 olan nüfus, yıllar içinde kademeli bir şekilde artarak 2080 yılında 107.100.904’e ulaşması beklenmektedir. Projeksiyonlar, nüfusun 2020’ler ve 2030’lar boyunca hızlı bir artış gösterdiğini, fakat 2040’lardan sonra nüfus artış hızının yavaşladığını gösteriyor. 2050 yılında nüfus 104.749.423’e ulaştıktan sonra, sonraki 30 yıl içinde sadece yaklaşık 2.5 milyonluk bir artışla 2080’de 107.100.904’e ulaşacak şekilde daha stabil bir büyüme oranına işaret ediyor.

Bu projeksiyon, Türkiye'nin uzun vadeli demografik trendlerini yansıtmakta ve nüfusun yaşlanmasının yanı sıra doğurganlık oranlarındaki muhtemel değişiklikleri de göstermektedir. Nüfus artışının yavaşlaması, genç nüfusun oranının azalması ve yaşlı nüfusun oranının artması gibi faktörler, sağlık hizmetleri, emeklilik sistemleri, iş gücü piyasası ve ekonomik büyüme üzerinde önemli etkiler yaratabilir. Bu değişiklikler, sosyal güvenlik sistemlerinin yeniden yapılandırılması, sağlık ve eğitim hizmetlerinin gözden geçirilmesi ve yeni nesillere uygun istihdam olanaklarının geliştirilmesi gibi alanlarda politika yapıcıları için önemli zorluklar ortaya koymaktadır. Bu projeksiyonlar, Türkiye'nin gelecekteki politika ve planlamalarında temel bir referans noktası olarak hizmet edebilir, böylece uzun vadeli stratejilerin ve çözümlerin geliştirilmesine yardımcı olur.

Nüfus değişimi, yaşlı nüfusun artışı ve bu nüfusun bakım ihtiyaçları, sosyal politikaların ve hizmetlerin yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Türkiye'de 65 yaş ve üzeri erkek nüfusun, 65 yaş ve üzeri kadın nüfusun artışı ve kadın-erkek nüfus artışının istatistiksel dağılımı aşağıdaki tablolar da verilerek yorumlanmıştır.

Yıllar	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90+	TOPLAM
2007	781.165	629.241	441.289	212.383	58.552	27.473	2.150.103
2008	783.680	575.433	492.226	213.336	59.076	15.730	2.139.481
2009	803.062	586.824	516.617	228.954	70.842	16.465	2.222.764
2010	848.726	633.016	502.175	245.975	83.179	17.958	2.331.029
2011	876.489	649.739	497.023	260.355	94.160	20.159	2.397.925
2012	899.831	671.942	484.634	289.054	105.608	22.844	2.473.913
2013	950.337	674.943	461.225	335.943	112.700	25.926	2.561.074
2014	1.030.716	699.604	465.081	353.906	119.892	30.224	2.699.423
2015	1.100.734	737.892	501.411	339.904	128.879	34.622	2.843.442
2016	1.132.464	763.121	512.607	336.206	136.238	38.756	2.919.392
2017	1.188.986	784.614	533.757	330.240	152.317	43.519	3.033.433
2018	1.245.979	835.353	539.825	318.882	182.957	47.136	3.170.132
2019	1.301.371	907.850	560.695	323.732	192.938	50.674	3.337.260
2020	1.399.052	960.742	583.671	339.767	177.532	53.128	3.513.892
2021	1.508.990	982.573	598.307	340.568	169.807	54.464	3.654.709
2022	1.523.412	1.031.897	617.021	353.290	165.676	58.952	3.750.248
2023	1.554.059	1.077.788	656.329	357.820	163.397	70.963	3.880.356

Tablo 18: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş Üstü Erkek Nüfusu

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 13/03/2024

Tablo 18'e göre 2007'den 2023'e kadar olan sürede Türkiye'nin 65 yaş üstü erkek nüfusu sürekli bir artış göstermiş ve 2007 yılında 2.150.103 olan nüfus, 2023 yılında 3.880.356'ya ulaşmıştır. Bu dönemde, her bir yaş grubundaki erkek nüfusu belirgin şekilde artmıştır. Özellikle 65-69 yaş aralığındaki nüfus hemen hemen iki katına çıkarak

1.554.059'a yükselmiştir. 70-74 yaş aralığı da benzer bir artış göstererek 1.077.788'e ulaşmıştır. Diğer yaş grupları da artış göstermiş, 75-79 yaş aralığı 656.329'a, 80-84 yaş aralığı 357.820'ye, ve 85-89 yaş aralığı ise 163.397'ye yükselmiştir. En dikkat çekici artış ise 90 yaş ve üzerinde yaşayan erkeklerde olmuş, bu grup 27.473'ten 70.963'e çıkmıştır. Bu veriler, Türkiye'deki yaşam süresinin uzadığını ve sağlık hizmetlerindeki iyileşmeler sayesinde yaşlı erkek nüfusunun arttığını göstermektedir. Bu artan yaşlı nüfus, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik sistemleri ve yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitelerinin artırılması ihtiyacını ortaya koymakta, toplumsal hizmetlerin ve altyapının bu değişikliklere uyum sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, emeklilik yaşının ve politikalarının bu demografik değişiklikler ışığında yeniden değerlendirilmesi gerekebilir.

Yıllar	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90+	TOPLAM
2007	917.418	743.836	628.672	366.496	123.636	70.014	2.850.072
2008	917.704	699.248	618.556	357.843	116.145	44.446	2.753.942
2009	920.652	736.844	629.315	382.749	140.725	50.365	2.860.650
2010	958.566	787.768	615.872	418.326	161.183	54.992	2.996.707
2011	991.686	801.629	621.287	428.485	190.434	59.269	3.092.790
2012	1.028.555	828.184	617.492	456.612	210.382	66.865	3.208.090
2013	1.095.061	832.785	616.070	484.663	228.962	73.079	3.330.620
2014	1.184.988	857.631	639.097	486.504	240.266	85.053	3.493.539
2015	1.255.651	888.292	682.335	470.584	261.571	93.364	3.651.797
2016	1.280.073	917.371	689.443	473.119	265.520	106.585	3.732.111
2017	1.322.918	952.653	715.428	471.436	282.516	117.001	3.861.952
2018	1.366.228	1.021.569	722.725	474.854	302.957	127.739	4.016.072
2019	1.421.301	1.109.063	747.604	493.998	304.472	137.029	4.213.467
2020	1.539.663	1.170.963	771.675	521.432	289.216	146.714	4.439.663
2021	1.647.458	1.192.451	794.411	520.841	286.741	148.513	4.590.415
2022	1.661.877	1.232.222	827.777	540.167	284.407	154.971	4.701.421
2023	1.686.354	1.267.553	886.599	546.603	288.413	166.928	4.842.450

Tablo 19: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş Üstü Kadın Nüfusu

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 15/06/2024

Tablo 19'da 2007'den 2023'e kadar olan sürede Türkiye'deki 65 yaş üstü kadın nüfusunda önemli bir artış gözlemlenmiştir. 2007 yılında 2.850.072 olan toplam nüfus, 2023 yılında 4.842.450'ye yükselmiş, bu süre zarfında yaş gruplarına göre nüfus neredeyse iki katına çıkmıştır. Özellikle, 65-69 yaş grubu 917.418'den 1.686.354'e, 70-74 yaş grubu 743.836'dan 1.267.553'e büyümüştür. 75-79 yaş grubu 628.672'den 886.599'a, 80-84 yaş grubu ise 366.496'dan 546.603'e yükselmiştir. Daha üst yaş gruplarında, 85-89 yaş grubu 123.636'dan 288.413'e, 90 yaş ve üzeri grubu ise 70.014'ten 166.928'e çıkmıştır. Bu demografik değişiklikler, Türkiye'de yaşam süresinin

uzamasına ve sağlık hizmetlerindeki iyileşmelere işaret etmektedir. Özellikle 85 yaş ve üzeri gruplardaki belirgin artış, yaşlı kadın nüfus için özel sağlık ve bakım hizmetlerine olan ihtiyacın arttığını göstermektedir. Bu artan yaşlı kadın nüfusu, sağlık, emeklilik sistemleri ve sosyal hizmetler alanında politika yapıcıların yeniden değerlendirme yapmalarını zorunlu kılmakta, hem sağlık altyapısının güçlendirilmesi hem de yaşlı bireylere yönelik sosyal destek ve bakım hizmetlerinin genişletilmesi gerekmektedir. Bu demografik trendler, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik politikalarını şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Yıllar	Erkek		Kadın		GENEL TOPLAM
	Nüfus	Oran	Nüfus	Nüfus	
2007	2.150.103	43,0	5.000.175	57,0	5.000.175
2008	2.139.481	43,7	4.893.423	56,3	4.893.423
2009	2.222.764	43,7	5.083.414	56,3	5.083.414
2010	2.331.029	43,8	5.327.736	56,2	5.327.736
2011	2.397.925	43,7	5.490.715	56,3	5.490.715
2012	2.473.913	43,5	5.682.003	56,5	5.682.003
2013	2.561.074	43,5	5.891.694	56,5	5.891.694
2014	2.699.423	43,6	6.192.962	56,4	6.192.962
2015	2.843.442	43,8	6.495.239	56,2	6.495.239
2016	2.919.392	43,9	6.651.503	56,1	6.651.503
2017	3.033.433	44,0	6.895.385	56,0	6.895.385
2018	3.170.132	44,1	7.186.204	55,9	7.186.204
2019	3.337.260	44,2	7.550.727	55,8	7.550.727
2020	3.513.892	44,2	7.953.555	55,8	7.953.555
2021	3.654.709	44,3	8.245.124	55,7	8.245.124
2022	3.750.248	44,4	8.451.669	55,6	8.451.669
2023	3.880.356	44,5	8.722.806	55,5	8.722.806

Tablo 20: 2007-2023 Yılları Arası Türkiye'nin 65 Yaş ve Üstü Nüfusun Cinsiyete Göre Oransal Dağılımı

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 15/06/2024

Tablo 20'de yer alan verilere göre, 2007'den 2023'e kadar olan sürede Türkiye'nin 65 yaş üstü nüfusu içinde erkeklerin oranı yavaşça artmış, kadınların oranı ise azalmıştır. 2007 yılında erkek nüfusun oranı %43 iken, bu oran 2023 yılına gelindiğinde %44,5'e çıkmıştır. Bu süre zarfında, kadınların oranı %57,0'dan %55,5'e düşmüştür. Genel toplamda, yaşlı nüfus 5 milyon kişiden 8,7 milyon kişiye yükselmiştir. 2007 yılından 2023 yılına kadar erkek nüfusu %80,4 oranında (1.730.253 kişi) artmış, aynı dönemde kadın nüfusu %69,9 oranında (1.992.378 kişi) artmıştır. Yaşlı erkek nüfusunda bu artış dikkat çekicidir.

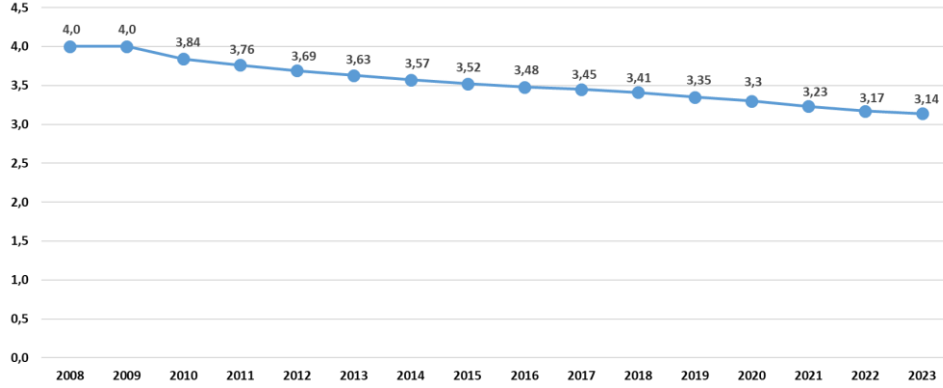
Yıllar	65 yaş üstü nüfusu	65 yaş üstü nüfusun genel nüfusa oranı	Toplam Genel Nüfus
2007	5.000.175	7,1	70.586.256
2008	4.893.423	6,8	71.517.100
2009	5.083.414	7,0	72.561.312
2010	5.327.736	7,2	73.722.988
2011	5.490.715	7,3	74.724.269
2012	5.682.003	7,5	75.627.384
2013	5.891.694	7,7	76.667.864
2014	6.192.962	8,0	77.695.904
2015	6.495.239	8,2	78.741.053
2016	6.651.503	8,3	79.814.871
2017	6.895.385	8,5	80.810.525
2018	7.186.204	8,8	82.003.882
2019	7.550.727	9,1	83.154.997
2020	7.953.555	9,5	83.614.362
2021	8.245.124	9,7	84.680.273
2022	8.451.669	9,9	85.279.553
2023	8.722.806	10,2	85.372.377

Tablo 21: 2007'den İtibaren Türkiye'deki 65 Yaş Üstü Nüfusun Genel Nüfusa Oranı

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, E.T. 15/06/2024

Tablo 21'de 2007 ile 2023 yılları arasında Türkiye'nin 65 yaş üstü nüfusu, toplam genel nüfusa oran olarak sürekli bir artış göstermiştir. 2007 yılında 5 milyon olan 65 yaş üstü nüfus, 2023 yılına gelindiğinde yaklaşık 8.7 milyona ulaşmıştır. Bu süre zarfında, yaşlı nüfusun genel nüfusa oranı %7,1'den %10,2'ye yükselmiştir. Toplam genel nüfus ise 70.6 milyondan 85.4 milyona çıkmıştır. Bu veriler, Türkiye'nin yaşlanan bir nüfus yapısına sahip olduğunu ve yaşlı nüfus oranının giderek arttığını göstermektedir. Her geçen yıl, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payı artmış, bu da demografik bir dönüşümün sinyallerini vermektedir.

2.3.5. Hanehalkı Büyüklüğü



Grafik 2: Yıllara Göre Hanehalkı Büyüklüğü Ortalaması

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784>, E. T. 18/06/2024

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre, Türkiye'de ortalama hanehalkı büyüklüğü 2008 yılında 4 kişiye, bu sayı 2023 yılında 3,14 kişiye düşerek azalma eğilimi göstermiştir.

Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	
Yıl	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü (Kişi Sayısı)
2023	3,1
2022	3,2
2021	3,2
2020	3,3
2019	3,4
2018	3,4
2017	3,5
2016	3,5
2015	3,5
2014	3,6
2013	3,6
2012	3,7
2011	3,8
2010	3,9
2009	4,0
2008	4,0

Tablo 22: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü Dağılımı

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784>, E.T. 18/06/2024

Ortalama hanehalkı büyüklüğünün azalması, aile yapısındaki küçülmeye işaret eder. Daha küçük aileler, yaşlı bireylerin bakımı için gereken kaynakların ve destek ağlarının azalmasına neden olabilir. Geleneksel olarak geniş aileler, yaşlıların bakımını sağlarken, çekirdek aile yapısına geçiş bu sorumluluğu zorlaştırabilir. Türkiye'de yaşlı nüfusun artışı,

yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi artırmaktadır. Küçülen hanehalkı büyüklüğü, aile içinde yaşlılara bakım verebilecek kişi sayısını azaltabilir, bu da profesyonel yaşlı bakım hizmetlerine olan ihtiyacı artırır. Ortalama hanehalkı büyüklüğünün azalması kadınların iş gücüne katılım oranının artışı ile de ilişkili olabilir. Çalışan kadınlar, geleneksel olarak üstlendikleri yaşlı bakımı rollerini yerine getirmekte zorlanabilirler, bu da profesyonel bakım hizmetlerine olan talebi artırır. Kırsal alanlardan kentsel alanlara göç, hanehalkı büyüklüğünün azalmasında rol oynayan başka bir faktördür. Kentsel alanlarda yaşayan aileler genellikle daha küçük hanelerde yaşar ve bu da yaşlı bakımı için aile içi kaynakların azalmasına neden olabilir. Küçülen hanehalkı büyüklüğü, yaşlıların sosyal izolasyon riskini artırabilir. Bu durum, devlet ve sivil toplum kuruluşlarının yaşlı bakım hizmetleri sunmasının önemini artırır. Yaşlı bakım merkezleri, evde bakım hizmetleri ve sosyal etkinlikler gibi destek sistemleri, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak için kritik hale gelir.

Grafikteki veriler, Türkiye'de hanehalkı büyüklüğünün giderek küçüldüğünü ve bunun yaşlı bakım hizmetlerine olan ihtiyacı artırdığını göstermektedir. Aile yapısındaki bu değişim, yaşlı bireylerin bakımını sağlayacak alternatif çözümlerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, devlet politikaları, sosyal hizmetler ve toplumsal farkındalık artırma çabaları, yaşlı bakım hizmetlerinin etkinliğini ve erişilebilirliğini sağlamak için önemlidir.

2.3.6. Doğumda Beklenen Ortalama Yaşam Süresi

Cinsiyete göre Türkiye tek yaş hayat tablosu, 2013-2022				
Yıl	Yaş	Toplam	Erkek	Kadın
		$e(x)^{(4)}$	$e(x)^{(4)}$	$e(x)^{(4)}$
2020-2022	0	77,5	74,8	80,3
	15	63,5	60,8	66,2
	30	48,9	46,3	51,5
	50	29,8	27,4	32,2
	65	17,1	15,3	18,8
	80	7,6	6,6	8,2
	90	4	3,3	4,3
2019-2021	0	77,7	75	80,5
	15	63,6	61	66,4
	30	49	46,5	51,6
	50	29,9	27,6	32,3
	65	17,3	15,4	18,9
	80	7,7	6,8	8,4
	90	4,2	3,5	4,5
2018-2020	0	78,3	75,6	81,1
	15	64,3	61,6	67,1
	30	49,7	47,2	52,3
	50	30,5	28,2	32,9
	65	17,8	15,9	19,4
	80	8	7,1	8,7
	90	4,4	3,7	4,7
2017-2019	0	78,6	75,9	81,3
	15	64,6	62	67,3
	30	50	47,6	52,5
	50	30,9	28,6	33,1
	65	18	16,3	19,6
	80	8,2	7,3	8,8
	90	4,5	3,8	4,7
2016-2018	0	78,3	75,6	81
	15	64,4	61,7	67,1
	30	49,8	47,3	52,3
	50	30,7	28,4	32,9
	65	17,9	16,2	19,4
	80	8,1	7,3	8,7
	90	4,5	3,8	4,7

Tablo 23: Cinsiyete Göre Türkiye Tek Yaş Hayat Tablosu /1

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tablolari-2020-2022-49726>, E.T. 20/06/2024

Cinsiyete göre Türkiye tek yaş hayat tablosu, 2013-2022				
Yıl	Yaş	Toplam	Erkek	Kadın
		$e(x)^{(4)}$	$e(x)^{(4)}$	$e(x)^{(4)}$
2015-2017	0	78	75,3	80,8
	15	64,1	61,5	66,8
	30	49,6	47,1	52,1
	50	30,5	28,2	32,7
	65	17,7	16	19,2
	80	8	7,1	8,6
	90	4,4	3,8	4,7
2014-2016	0	78	75,3	80,7
	15	64,2	61,5	66,8
	30	49,6	47,1	52,1
	50	30,5	28,2	32,7
	65	17,8	16,1	19,3
	80	8,1	7,2	8,7
	90	4,6	3,9	4,9
2013-2015	0	78	75,3	80,7
	15	64,2	61,6	66,9
	30	49,7	47,1	52,1
	50	30,6	28,3	32,8
	65	17,8	16,1	19,4
	80	8,2	7,3	8,8
	90	4,7	4	5
2013-2014	0	78	75,3	80,7
	15	64,3	61,6	66,9
	30	49,7	47,2	52,2
	50	30,6	28,3	32,9
	65	17,9	16,2	19,4
	80	8,3	7,4	8,9
	90	4,8	4,1	5,1
Kaynak: TÜİK, Hayat Tabloları, 2013-2022				
Source: TurkStat, Life Tables, 2013-2022				
(4) $e(x)$: x yaşından sonra yaşanması beklenen süre				
(4) $e(x)$:The expectation of life at exact age x				
(r) Revize edilmiştir.				
(r) Data revised.				

Tablo 24: Cinsiyete Göre Türkiye Tek Yaş Hayat Tablosu /2

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tablolari-2020-2022-49726>, E.T. 20/06/2024

Türkiye'de doğumda beklenen yaşam süresi, 2013-2022 yılları arasında önemli değişimler göstermiştir. Tablo 23 ve 24'deki verilere göre, 2013-2015 döneminde doğumda beklenen yaşam süresi toplamda 78,0 yıl iken, 2020-2022 döneminde bu değer 77,5 yıla düşmüştür. Ancak, cinsiyetler arasındaki farklar dikkat çekicidir. Erkekler için doğumda beklenen yaşam süresi 2013-2015 döneminde 75,3 yıl iken, 2020-2022 döneminde 74,8 yıla gerilemiştir. Kadınlar için ise aynı dönemlerde beklenen yaşam süresi 80,7 yıldan 80,3 yıla düşmüştür.

Doğumda beklenen yaşam süresi, toplumun genel sağlık durumu ve yaşam kalitesinin önemli bir göstergesidir. Yaşam süresinin uzaması, sağlık hizmetlerinin kalitesi, beslenme, hijyen ve genel yaşam koşullarının iyileşmesi ile doğrudan ilişkilidir. Türkiye'de kadınların erkeklere göre daha uzun yaşamaları, sosyolojik açıdan kadınların daha sağlıklı yaşam tarzlarına sahip olmaları ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin daha iyi olmasıyla açıklanabilir. Bu durum, yaşlı nüfus içinde kadınların sayısının erkeklere oranla daha fazla olacağını göstermektedir.

Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi

Türkiye'de sağlık hizmetlerinin gelişimi, doğumda beklenen yaşam süresinin artmasında önemli bir rol oynamıştır. 2000'li yıllardan itibaren sağlık hizmetlerinde yapılan reformlar ve yatırımlar, sağlık hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini artırmıştır. Özellikle 2003 yılında başlatılan Sağlıkta Dönüşüm Programı, sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmış ve sağlık hizmetlerinin kalitesini yükseltmiştir. Bu program kapsamında, aile hekimliği sistemi, genel sağlık sigortası, şehir hastaneleri ve mobil sağlık hizmetleri gibi uygulamalar hayata geçirilmiştir.

Sağlık hizmetlerinin gelişmesi, özellikle yaşlı nüfusun sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük önem taşımaktadır. Yaşlı bireyler, kronik hastalıkların yönetimi, düzenli sağlık kontrolleri ve rehabilitasyon hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duyarlar. Türkiye'de sağlık hizmetlerinin yaygınlaşması ve kalitesinin artması, yaşlı bireylerin daha sağlıklı ve uzun bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır.

Sosyolojik açıdan bakıldığında, doğumda beklenen yaşam süresinin artması ve sağlık hizmetlerinin gelişimi, toplumsal yapı ve aile dinamikleri üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, ailelerin bakım yükünü artırmakta ve yaşlı bireylerin bağımsız yaşam sürebilmeleri için gerekli olan destek hizmetlerine olan talebi

artırmaktadır. Bu durum, yaşı bakım hizmetlerinin çeşitlenmesi ve bu hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de yaşı bireylerin bakım ihtiyacı genellikle aile üyeleri tarafından karşılanmaktadır. Ancak, şehirleşme, kadınların iş gücüne katılımının artması ve çekirdek aile yapısının yaygınlaşması gibi sosyolojik değişimler, yaşı bakımının profesyonel hizmetler aracılığıyla sağlanması gerekliliğini artırmaktadır. Bu bağlamda, yaşı bakım hizmetlerinin erişilebilirliği ve kalitesi, toplumsal refahın ve yaşı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de doğumda beklenen yaşam süresinin artması ve sağlık hizmetlerinin gelişmesi, yaşı bakım hizmetlerinin planlanması ve iyileştirilmesi için önemli bir temel oluşturmaktadır. Sağlık hizmetlerine yapılan yatırımların ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılmasının, yaşı bireylerin daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmelerine katkı sağladığı görülmektedir. Bu nedenle, yaşı bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, Türkiye'nin demografik yapısına uygun bir şekilde planlanmalıdır.

2.3.7. Kişi Başına Düşen Milli Gelir

Kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla, 1998-2023					
	Cari fiyatlarla				
	Yıl ortası nüfus ⁽¹⁾ (Bin-Thousand)	Değer (TL)	Değişim oranı (%)	Değer (\$)	Değişim oranı (%)
1998	62 464	1 152	-	4 445	-
1999	63 364	1 695	47,1	4 010	-9,8
2000	64 269	2 668	57,5	4 249	6
2001	65 166	3 794	42,2	3 108	-26,9
2002	66 003	5 486	44,6	3 608	16,1
2003	66 795	7 069	28,8	4 739	31,4
2004	67 599	8 622	22	6 021	27
2005	68 435	9 940	15,3	7 376	22,5
2006	69 295	11 484	15,5	7 971	8,1
2007	70 158	12 653	10,2	9 735	22,1
2008	71 052	14 113	11,5	11 018	13,2
2009	72 039	13 970	-1	9 044	-17,9
2010	73 142	15 964	14,3	10 629	17,5
2011	74 224	18 928	18,6	11 289	6,2
2012	75 176	21 037	11,1	11 675	3,4
2013	76 148	23 946	13,8	12 582	7,8
2014	77 182	26 624	11,2	12 178	-3,2
2015	78 218	30 056	12,9	11 085	-9
2016	79 278	33 131	10,2	10 964	-1,1
2017	80 313	39 019	17,8	10 696	-2,4
2018	81 407	46 202	18,4	9 799	-8,4
2019	82 579	52 287	13,2	9 208	-6
2020	83 385	60 545	15,8	8 600	-6,6
2021	84 147	86 232	42,4	9 601	11,6
2022	84 980	176 651	104,9	10 659	11
2023	85 326	307 952	74,3	13 110	23

Tablo 25: Türkiye'de Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurt İçi Hasıla 1998-2023

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yillik-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-49742>, E.T.

20/06/2024

Türkiye'de yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliği, ülkenin ekonomik durumu ve kişi başına düşen milli gelir düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. 1998-2023 yılları arasında Türkiye'nin kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH) verileri, ülkenin ekonomik gelişimini ve bunun yaşlı bakım hizmetlerine olan etkilerini analiz etmek için önemli bir temel oluşturmaktadır.

1998 yılında Türkiye'nin kişi başına düşen GSYİH değeri 4.445 USD iken, bu değer 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle 3.108 USD'ye düşmüştür. Bu dönemde ekonomik daralma ve gelir kaybı, kamu hizmetlerinde, özellikle yaşlı bakım hizmetlerinde kısıtlamalara ve kalite düşüşlerine yol açmıştır. 2002 yılından itibaren ekonomik toparlanma sürecine giren Türkiye'de, kişi başına düşen GSYİH 2003 yılında 4.739 USD, 2004 yılında ise 6.021 USD'ye yükselmiştir. Bu artış, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı ve kalitesinde iyileşmelere katkıda bulunmuştur.

2008 yılına kadar süren ekonomik büyüme, kişi başına düşen GSYİH'nin 11.018 USD'ye ulaşmasıyla sonuçlanmıştır. Bu dönemde, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik yatırımlar artmış ve hizmetlerin çeşitliliği ve erişilebilirliği gelişmiştir. Ancak 2008 küresel ekonomik krizi, Türkiye'yi de etkileyerek kişi başına düşen GSYİH'nin 2009 yılında 9.044 USD'ye düşmesine neden olmuştur. Bu dönemde, ekonomik daralma nedeniyle yaşlı bakım hizmetlerinde bütçe kısıtlamaları ve hizmet kalitesinde düşüşler yaşanmıştır. 2010 yılı ve sonrasında, Türkiye ekonomisi yeniden büyüme trendine girmiş ve kişi başına düşen GSYİH 2013 yılında 12.582 USD'ye ulaşmıştır. Bu ekonomik büyüme, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanında ve kalitesinde olumlu etkiler yaratmıştır. Özellikle, özel sektör yatırımlarının artması ve kamu hizmetlerinin çeşitlenmesi, yaşlıların daha iyi bakım hizmetlerine erişimini sağlamıştır.

Ancak, 2018 yılından itibaren ekonomik dalgalanmalar ve döviz kurlarındaki artış, kişi başına düşen GSYİH'nin 9.799 USD'ye düşmesine neden olmuştur. Bu ekonomik belirsizlikler, yaşlı bakım hizmetlerinde yeniden kısıtlamalara yol açmıştır. 2020 yılında COVID-19 pandemisinin etkisiyle kişi başına düşen GSYİH 8.600 USD'ye kadar gerilemiştir. Pandemi sürecinde, sağlık ve bakım hizmetlerine olan talep artmış, ancak ekonomik zorluklar nedeniyle hizmetlerin finansmanı ve sürdürülebilirliği konularında sıkıntılar yaşanmıştır.

2021 ve 2022 yıllarında ekonomik toparlanma süreci hızlanmış ve kişi başına düşen GSYİH sırasıyla 9.601 USD ve 10.659 USD'ye yükselmiştir. 2023 yılında ise kişi başına düşen GSYİH 13.110 USD'ye ulaşarak önemli bir artış göstermiştir. Bu ekonomik büyüme, yaşlı bakım hizmetlerine yapılan yatırımların artmasına ve hizmet kalitesinin iyileşmesine katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliği, büyük ölçüde ülkenin ekonomik durumu ve kişi başına düşen milli gelir düzeyine bağlıdır.

Ekonomik büyüme dönemlerinde yaşlı bakım hizmetlerine yapılan yatırımlar artarken, ekonomik daralma dönemlerinde bu hizmetlerde kısıtlamalar yaşanmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin ekonomik istikrarını sürdürmesi ve kişi başına düşen milli geliri artırması, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin ve erişilebilirliğinin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.



2.3.8. Hanehalkı Aylık Gider Ortalaması

Harcama türlerine göre toplam, hanehalkı başına ve eşdeğer fert başına aylık ortalama tüketim harcamasının dağılımı, Türkiye, 2019, 2022									
Harcama türleri	Toplam hanehalkı tüketim harcaması (%)			Hanehalkı başına aylık ortalama tüketim harcaması (TL)			Eşdeğer ⁽¹⁾ fert başına aylık ortalama tüketim harcaması (TL)		
	2019	2022 ⁽²⁾	2022 ⁽³⁾	2019	2022 ⁽²⁾	2022 ⁽³⁾	2019	2022 ⁽²⁾	2022 ⁽³⁾
Toplam hanehalkı tüketim harcaması	100	100	100	4.972	12.159	12.159	2.465	6.259	6.259
Gıda ve alkolsüz içecekler	20,8	22,8	22,9	1.033	2.770	2.779	512	1.426	1.430
Alkollü içecekler, sigara ve tütün	4,3	3,2	3,2	215	390	390	107	201	201
Giyim ve ayakkabı	5	4,9	4,9	249	597	597	124	307	307
Konut ve kira	24,1	22,4	22,4	1.196	2.722	2.726	593	1.401	1.403
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	6,4	6,4	6,4	319	782	778	158	403	401
Sağlık	2,2	2,2	2,2	112	262	263	55	135	135
Ulaştırma	16,5	21,3	21,4	818	2.591	2.606	405	1.334	1.341
Haberleşme	3,6	3,1	3,8	180	373	457	89	192	235
Eğlence ve kültür	3,1	2,5	1,9	152	308	225	75	159	116
Eğitim hizmetleri	2,5	1,4	1,4	123	167	166	61	86	85
Lokanta ve oteller	6,5	5,8	5,8	323	701	701	160	361	361
Çeşitli mal ve hizmetler ⁽²⁾	5,1	4,1	.	251	496	.	125	255	.
Sigorta ve finansal hizmetler ⁽³⁾	.	.	0,6	.	.	75	.	.	39
Kişisel bakım, sosyal koruma ve çeşitli mal ve hizmetler ⁽³⁾	.	.	3,3	.	.	397	.	.	205
TÜİK, Hanehalkı Tüketim Harcaması, 2022									
Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.									
. Uygulanamaz									
COICOP sınıflaması olarak, 2022 yılında ECOICOP ve COICOP 2018 birlikte kullanılmıştır. "Çeşitli mal ve hizmetler" ana grubu COICOP 2018 sınıflamasında "Sigorta ve finansal hizmetler" ve "Kişisel bakım, sosyal koruma ve çeşitli mal ve hizmetler" olmak üzere iki ayrı ana gruba ayrılmıştır. Ayrıca, iki sınıflama arasındaki dönüşümlerden kaynaklı olarak ana grup harcamaları arasında ufak kaymalar olabileceği dikkate alınmalıdır.									
(1) Düzeltilmiş OECD ölçeğine göre hesaplanmıştır.									
(2) ECOICOP sınıflaması kullanılmıştır.									
(3) COICOP 2018 sınıflaması kullanılmıştır.									

Tablo 26: Harcama Türlerine Göre Toplam, Hanehalkı Başına ve Eşdeğer Fert Başına Aylık Ortalama Tüketim Harcamasının Dağılımı, Türkiye, 2019, 2022
Kaynak: <https://124.im/SmnMJI>, E.T. 20/06/2024

Türkiye'de hanehalkı tüketim harcamalarının türlerine göre dağılımı, yaşlı bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır. 2019 ve 2022 yılları arasındaki veriler incelendiğinde, harcama kalemlerindeki değişimler ve bunların yaşlı bakım hizmetlerine olan etkileri sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınabilir.

2019 yılında gıda ve alkolsüz içeceklerle yapılan harcamalar, toplam hanehalkı tüketim harcamalarının %20,8'ini oluştururken, bu oran 2022 yılında %22,9'a yükselmiştir. Bu artış, yaşlı bireylerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir role sahiptir. Yaşlı bireylerin sağlıklı ve dengeli beslenmeleri, yaşam kalitelerinin artırılması ve kronik hastalıkların önlenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Gıda harcamalarındaki bu artış, yaşlı bakım hizmetlerinin temel bir parçası olan beslenme hizmetlerine daha fazla kaynak ayrılması gerektiğini göstermektedir.

Sağlık harcamaları, 2019 ve 2022 yılları arasında toplam tüketim harcamalarının %2,2'sini oluşturmuştur. Yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine olan ihtiyaçları, yaş ilerledikçe artmaktadır. Kronik hastalıklar, düzenli sağlık kontrolleri ve ilaç kullanımı, yaşlı bakım hizmetlerinin önemli bileşenleridir. Sağlık harcamalarına yapılan yatırımın artması, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltecek ve daha uzun, sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkı sağlayacaktır.

Konut ve kira harcamaları, toplam hanehalkı tüketim harcamalarının 2019 yılında %24,1'ini, 2022 yılında ise %22,4'ünü oluşturmuştur. Yaşlı bireylerin güvenli ve uygun yaşam alanlarına sahip olmaları, bağımsız yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından önemlidir. Konut harcamalarındaki bu oran, yaşlı bakım hizmetlerinin bir parçası olarak konut destek programlarının ve yaşlı dostu konut projelerinin önemini vurgulamaktadır.

Ulaştırma harcamaları, 2019 yılında toplam tüketim harcamalarının %16,5'ini, 2022 yılında ise %21,4'ünü oluşturmuştur. Yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımlarını sürdürebilmeleri, sağlık hizmetlerine erişimleri ve aile ziyaretleri gibi ihtiyaçları için ulaştırma hizmetlerine erişimleri gereklidir. Ulaştırma harcamalarındaki bu artış, yaşlı bireylerin ulaşım hizmetlerine olan ihtiyacını ve bu hizmetlerin yaşlı bakım sisteminin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir.

Eğlence ve kültür harcamaları, 2019 yılında %3,1 iken 2022 yılında %1,9'a düşmüştür. Yaşlı bireylerin sosyal ve kültürel aktivitelerde bulunmaları, sosyal izolasyonu önlemek ve mental sağlıklarını korumak açısından önemlidir. Bu harcamaların azalması, yaşlı bireylerin sosyal ve kültürel hizmetlere erişiminde yaşanan zorlukları yansıtabilir. Bu

nedenle, yaşı bakım hizmetlerinin bir parçası olarak sosyal ve kültürel faaliyetlerin desteklenmesi gerekmektedir.

Sosyolojik açıdan bakıldığında, harcama türlerine göre yapılan analizler, yaşı bakım hizmetlerinin sadece sağlık hizmetleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir. Beslenme, konut, ulaşım ve sosyal aktiviteler gibi farklı harcama kalemleri, yaşı bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir. Yaşı bakım hizmetlerinin kapsamlı bir şekilde planlanması ve bu hizmetlerin çeşitlendirilmesi, yaşı bireylerin bağımsızlıklarını korumaları ve toplumla olan bağlarını sürdürmeleri açısından kritik öneme sahiptir.

Sonuç olarak, Türkiye'de hanehalkı tüketim harcamalarının türlerine göre dağılımı, yaşı bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi için önemli veriler sunmaktadır. Yaşı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması, sağlık hizmetlerinin yanı sıra, beslenme, konut, ulaşım ve sosyal aktiviteler gibi farklı alanlarda yapılacak yatırımlarla mümkün olacaktır. Bu doğrultuda, yaşı bakım hizmetlerinin kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, Türkiye'nin demografik yapısına uygun bir yaşı bakım politikası geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

2.4. Mevcut Durum Analizi

2.4.1. Türkiye’de Yaşı Nüfusun Durumu

Türkiye, son yıllarda yaşı nüfus oranında hızlı bir artış yaşamaktadır. 65 yaş ve üzeri kabul edilen nüfusu kapsayan yaşı nüfus toplamı 8 milyon 722 bin 606 olmakla birlikte Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2023 verilerine göre, 65 yaş ve üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %10,2 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2024) . Bu durum, yaşı bakım hizmetlerine olan talebin artmasına neden olmaktadır. 2030 yılına kadar bu oranın %12,9’a ulaşması beklenmektedir (TÜİK, 2024).

Yıllar	65 Yaş ve Üstü Nüfus	Türkiye Nüfusu	Yaşlı Nüfusun Oranı
2007	5.000.175	70.586.256	7,1
2008	4.893.423	71.517.100	6,8
2009	5.083.414	72.561.312	7,0
2010	5.327.736	73.722.988	7,2
2011	5.490.715	74.724.269	7,3
2012	5.682.003	75.627.384	7,5
2013	5.891.694	76.667.864	7,7
2014	6.192.962	77.695.904	8,0
2015	6.495.239	78.741.053	8,2
2016	6.651.503	79.814.871	8,3
2017	6.895.385	80.810.525	8,5
2018	7.186.204	82.003.882	8,8
2019	7.550.727	83.154.997	9,1
2020	7.953.555	83.614.362	9,5
2021	8.245.124	84.680.273	9,7
2022	8.451.669	85.279.553	9,9
2023	8.722.806	85.372.377	10,2

Tablo 27: 2007-2023 Yılları Arasındaki Türkiye’deki Yaşlı Nüfusu ve Toplam Nüfusa Oranı

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> E.T. 24/06/2024

Tablo 27’ye göre 2007 ile 2023 yılları arasında Türkiye’deki 65 yaş ve üzeri nüfusun hem sayısal olarak hem de toplam nüfusa oran olarak sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. 2007 yılında toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun oranı %7,1 iken, 2023 yılında ilk defa çift basamağa çıkarak %10,2’ye yükselmiştir. Bu artış, Türkiye’nin giderek yaşlanan bir nüfus yapısına sahip olduğunu ve bu değişimin hız kazandığını göstermektedir. Özellikle son yıllarda yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranındaki artış hızı, yaşlanma sürecinin hızlandığına işaret ediyor.

Bu tablodaki veriler Türkiye’nin giderek yaşlanan bir nüfus yapısına sahip olduğunu ve bu değişimin hız kazandığını göstermektedir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki artan oranı, toplumun sağlık hizmetlerinden sosyal güvenlik sistemlerine kadar birçok alanda yeniden yapılandırmayı zorunlu kılar. Özellikle sağlık hizmetleri, uzun vadeli bakım hizmetleri ve emeklilik sistemlerinde reform yapılmasını gerektiren bu artış, sağlık sisteminin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde genişletilmesi ve daha erişilebilir hale getirilmesini zorunlu kılar. Ekonomik açıdan, yaşlı nüfusun artması çalışma yaşındaki nüfus oranının azalmasıyla birleştiğinde, iş gücü piyasası üzerinde önemli etkiler yaratır ve genel ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Bu demografik değişim, Türkiye’nin sosyal, ekonomik ve sağlık politikalarını etkileyen kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Politika yapıcıların yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını

karşlamak ve yaşlanan toplumun getirdiği zorluklara uyum sağlamak için etkin ve kapsamlı stratejiler geliştirmeleri, hem yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin artırılması hem de genç nesillerin geleceği için sürdürülebilir bir toplumsal yapı oluşturulması açısından kritik bir öneme sahiptir.

2.4.2. Kurumsal Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Yapısı

Türkiye’de yaşlı bakım hizmetleri, devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından sunulmaktadır. Devletin sunduğu hizmetler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı huzurevleri ve yaşlı bakım merkezleri tarafından yürütülmektedir. 2022 yılı itibarıyla, Türkiye genelinde toplam 435 huzurevi bulunmaktadır ve bu huzurevlerinde yaklaşık 30.000 yaşlıya hizmet verilmektedir.

2.4.3. Özel Sektör ve Sivil Toplum Kuruluşları

Özel sektör, yaşlı bakım hizmetlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle büyük şehirlerde, lüks ve konforlu yaşam alanları sunan özel huzurevleri ve bakım evleri bulunmaktadır. Özel sektör tarafından işletilen bu tesisler, genellikle daha yüksek gelir grubuna hitap etmektedir. Bunun yanı sıra, sivil toplum kuruluşları da yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Dernekler ve vakıflar, yaşlılara yönelik sosyal etkinlikler, evde bakım hizmetleri ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Bu noktada, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yaşlı bakım hizmetlerindeki iş birliği ve katkısı, yaşlıların yaşam kalitesini artırmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için büyük önem taşımaktadır (Ağcalı, 2020).

2.4.4. Uluslararası Yaşlı Bakım Hizmetleri Modelleri

2.4.4.1. PACE (Yaşlı İnsanlar İçin Her Şeyi Kapsayan Bakım Programı, ABD)

Bu merkez, bir yetişkinin günlük ihtiyaçlarının yanı sıra akut ve uzun süreli bakım hizmetleri sunan kapsamlı, entegre bir program sunmaktadır. Hem birincil tıbbi bakım hem de sürekli klinik izleme gibi sağlık hizmetlerinin verildiği bir yer olup, aynı zamanda sosyal hizmetlerin de sağlandığı bir dinlenme alanı görevi görmektedir (Kodner, 2006). PACE programı içerisindeki yetişkin gündüz sağlık merkezinde hemşirelik bakımı, fizik tedavi, sosyalleşme imkanı sağlayan programlar bulunmakla beraber tıbbi imkanları

sunulur ve tüm sunulan bu hizmetler karşılığında bir ödeme gerçekleştirilmez (National PACE Association, 2020).

2.4.4.2. SIPA (Kırılğan Yaşlı İnsanlara Yönelik Bütünleşik Hizmetler, Kanada)

Kronik hastalıklar, akut dönemler, fizyolojik eksiklikler, fonksiyonel kısıtlılıklar ve bilişsel sorunlar gibi kompleks sağlık sorunları, kırılğan yaşlılar arasında yaygındır. Kanada'da hâlâ parçalı durumda olan sosyal ve sağlık programlarından gelen yardımlara güvenilmektedir. SIPA (Kırılğan Yaşlı İnsanlara Yönelik Bütünleşik Hizmetler), yerel hizmetlere, multidisipliner bir ekibe ve gerekli tüm sosyal ve sağlık hizmetlerinin klinik sorumluluğunu üstlenen bir vaka yöneticisine, ihtiyaçlara ve uygulamaya göre kaynakları harekete geçirme becerisine dayalı bir entegre hizmet modelidir (Beland, et al., 2006).

2.4.4.3. PRISMA (Bütünleştirilmiş Özerklik Bakım Hizmetleri Araştırma Programı, Kanada)

Kanada'nın Québec bölgesinde geliştirilen bir koordinasyon tipi entegre hizmet sunumu modelidir. PRISMA, kırılğan yaşlılar için tasarlanmıştır ve bu kişilerin özerkliğini sürdürebilmeleri için gerekli sağlık ve sosyal hizmetlerini bir arada sunan programdır. Bu program, hizmetler arası entegrasyonu ve sürekliliği artırmayı, hizmet verimliliğini ve etkinliğini yükseltmeyi amaçlamaktadır. PRISMA modeli, birden fazla sağlık ve sosyal hizmet kuruluşunun iş birliğiyle oluşturulan bir ağ üzerinden yönetilmektedir. Bu model, karar vericiler ve yöneticiler arasında koordinasyon, tek giriş noktası, vaka yönetimi gibi mekanizmaları kullanmaktadır. Ayrıca, bu modelde hizmetlerin uygulanışı, hem kırsal hem de kentsel alanlardaki yerel hastaneler dâhil olmak üzere çeşitli bölgelerde kullanılmaktadır (Hébert, et al., 2008).

2.4.4.4. Türkiye ve Uluslararası Yaşlı Bakım Hizmet Modellerinin Karşılaştırılması

Türkiye'deki yaşlı bakım hizmetleri ile uluslararası modeller arasındaki karşılaştırmalı analizi, özellikle ABD ve Kanada'daki örneklerle yapılabilir. Türkiye'de yaşlı bakım hizmetleri, devlet ve özel sektör tarafından sunulan çeşitli hizmetlerle desteklenmektedir. Ancak, bu hizmetlerin bütünleşik bir yapıya kavuşturulması ve koordinasyonunun sağlanması alanında çeşitli zorluklar bulunmaktadır.

2.4.4.5. PACE (ABD)

PACE programı, her şeyi kapsayan bir bakım modeli olarak, ABD'de yaşlıların hem tıbbi hem de sosyal ihtiyaçlarını kapsamlı bir şekilde ele alır. Program, katılımcılardan herhangi bir ek ödeme almadan hemşirelik bakımı, fizik tedavi ve sosyalleşme programları gibi çeşitli hizmetleri sunar. Türkiye'deki benzer kurumlar genellikle devlet destekli olup, bu tür kapsamlı hizmetler çoğunlukla özel sektör tarafından sunulmaktadır ve genellikle katılımcılardan belirli ödemeler talep edilmektedir.

2.4.4.6. SIPA ve PRISMA (Kanada)

Kanada'nın SIPA ve PRISMA gibi modelleri, çok disiplinli ekipler ve vaka yönetimi aracılığıyla entegre hizmet sunumu sağlamaktadır. Türkiye'de de son yıllarda benzer bütünsel hizmet modelleri üzerinde çalışmalar yapılmaktadır, ancak bu modellerin uygulama genişliği ve derinliği Kanada'dakiler kadar yaygın değildir. Özellikle kırsal bölgelerde hizmetlerin entegrasyonu ve sürekliliği konusunda zorluklar yaşanabilmektedir.

2.4.4.7. Genel Bakış

Türkiye'deki yaşlı bakım hizmetleri, genel olarak geleneksel hizmet modellerine dayanmaktadır ve özellikle kırsal alanlarda erişilebilirlik ve kaynakların yetersizliği gibi sorunlar yaşanmaktadır. Buna karşın, ABD ve Kanada gibi ülkelerde yaşlı bakımı daha bütünsel, çok disiplinli ve kapsayıcı hizmet modelleri üzerine kuruludur. Bu modeller, yaşlıların yaşam kalitesini artırmayı ve sağlık hizmetlerinden daha etkin bir şekilde yararlanmalarını sağlamayı hedefler.

Türkiye'de de bu tür entegre yaşlı bakım modellerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yaşlı nüfusun artan ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir adım olabilir. Devletin ve özel sektörün iş birliği ile multidisipliner yaklaşımların teşvik edilmesi, Türkiye'deki yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini artırabilir.

2.4.5. Hizmet Kapasitesinin Değerlendirilmesi

Türkiye'de kurumsal yaşlı bakım kapasitesi, artan yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde, yaşlı bakım hizmetlerine erişim sınırlıdır. Şehir merkezlerinde bulunan huzurevleri ve bakım evleri ise kapasite

sorunları ile karşı karşıyadır. 2021 yılında yapılan bir araştırmaya göre, huzurevlerinde yer bulmak için bekleyen yaşlı sayısı %15 oranında artmıştır. Bu durum, yaşlı bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kapasitenin artırılması gerektiğini göstermektedir. Yaşlı bakım ve hizmetlerine yönelik ihtiyaçların artacağı tezini ortaya koyan en önemli göstergelerden biri de nüfus projeksiyonlarıdır. Türkiye'nin 2080 yılına kadar hesaplanmış nüfus projeksiyonu aşağıda görülmektedir:

Yıllar	65-69		70-74		75-79		80-84		85+		Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
1935	205.215	32,7	216.542	34,5	74.259	11,8	80.443	12,8	51.582	8,2	628.041
1940	213.949	34,0	214.232	34,0	72.610	11,5	81.164	12,9	47.904	7,6	629.859
1945	223.270	35,6	212.971	34,0	69.274	11,1	75.058	12,0	45.970	7,3	626.543
1950	262.781	38,0	221.810	32,1	83.318	12,1	72.672	10,5	50.081	7,3	690.662
1955	298.788	36,3	269.247	32,7	103.709	12,6	90.071	11,0	60.593	7,4	822.408
1960	379.589	38,8	309.073	31,6	129.476	13,2	97.397	10,0	63.197	6,5	978.732
1965	528.985	42,6	366.381	29,5	155.574	12,5	119.276	9,6	72.309	5,8	1.242.525
1970	640.844	40,9	486.274	31,1	191.661	12,2	138.999	8,9	107.918	6,9	1.565.696
1975	679.392	36,7	595.736	32,1	258.519	13,9	189.660	10,2	129.944	7,0	1.853.251
1980	863.904	40,9	592.913	28,1	348.581	16,5	200.358	9,5	107.491	5,1	2.113.247
1985	677.388	31,9	667.009	31,4	394.522	18,6	238.010	11,2	148.979	7,0	2.125.908
1990	993.087	41,1	546.091	22,6	440.924	18,2	262.324	10,9	174.937	7,2	2.417.363
2000	1.645.517	42,6	1.172.643	30,4	577.597	15,0	246.692	6,4	216.500	5,6	3.858.949
2008	1.701.384	34,8	1.274.681	26,0	1.110.782	22,7	571.179	11,7	235.397	4,8	4.893.423
2010	1.807.292	33,9	1.420.784	26,7	1.118.047	21,0	664.301	12,5	317.312	6,0	5.327.736
2011	1.868.175	34,0	1.451.368	26,4	1.118.310	20,4	688.840	12,5	364.022	6,6	5.490.715
2012	1.928.386	33,9	1.500.126	26,4	1.102.126	19,4	745.666	13,1	405.699	7,1	5.682.003
2013	2.045.398	34,7	1.507.728	25,6	1.077.295	18,3	820.606	13,9	440.667	7,5	5.891.694
2014	2.215.704	35,8	1.557.235	25,1	1.104.178	17,8	840.410	13,6	475.435	7,7	6.192.962
2015	2.356.385	36,3	1.626.184	25,0	1.183.746	18,2	810.488	12,5	518.436	8,0	6.495.239
2016	2.412.537	36,3	1.680.492	25,3	1.202.050	18,1	809.325	12,2	547.099	8,2	6.651.503
2017	2.511.904	36,4	1.737.267	25,2	1.249.185	18,1	801.676	11,6	595.353	8,6	6.895.385
2018	2.612.207	36,4	1.856.922	25,8	1.262.550	17,6	793.736	11,0	660.789	9,2	7.186.204
2019	2.722.672	36,1	2.016.913	26,7	1.308.299	17,3	817.730	10,8	685.113	9,1	7.550.727
2020	2.938.715	36,9	2.131.705	26,8	1.355.346	17,0	861.199	10,8	666.590	8,4	7.953.555
2021	3.156.448	38,3	2.175.024	26,4	1.392.718	16,9	861.409	10,4	659.525	8,0	8.245.124
2022	3.185.289	37,7	2.264.119	26,8	1.444.798	17,1	893.457	10,6	664.006	7,9	8.451.669
2023	3.240.413	37,1	2.345.341	26,9	1.542.928	17,7	904.423	10,4	689.701	7,9	8.722.806
2030	4.249.227	35,2	3.128.037	25,9	2.324.121	19,3	1.399.492	11,6	965.215	8,0	12.066.092
2040	5.134.906	31,4	3.924.187	24,0	3.448.546	21,1	2.137.314	13,1	1.729.017	10,6	16.373.971
2050	6.026.702	28,5	5.406.546	25,5	4.242.076	20,0	2.767.138	13,1	2.735.746	12,9	21.178.207
2060	6.000.215	24,8	5.585.785	23,0	5.077.366	20,9	3.948.214	16,3	3.631.207	15,0	24.242.787
2070	5.929.955	22,7	5.989.410	22,9	5.168.148	19,8	4.203.625	16,1	4.829.002	18,5	26.120.139
2080	6.275.407	22,9	5.870.277	21,4	5.201.735	19,0	4.658.887	17,0	5.407.053	19,7	27.413.359

Tablo 28: Yaş Grubuna Göre Yaşlı Nüfus ve Oranı, 1935-2080

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> E.T. 25/06/2024

Tablo 28’de, 1935’ten 2080’e kadar uzanan bir dönemi kapsayarak Türkiye’nin 65 yaş ve üstü nüfusunun yaş gruplarına göre sayısal dağılımını ve bu nüfusun genel nüfusa oransal dağılımını göstermektedir. 1935 yılında toplam yaşlı nüfusu 628.041 iken, bu sayı 2023 itibarıyla 8.722.806’ya ulaşmıştır. 2023’ten sonraki veriler ise TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarına dayanmakta olup, bu projeksiyonlara göre 2080’de yaşlı nüfusun 27.413.359’a ulaşması beklenmektedir.

Yaş grupları arasındaki değişim incelendiğinde, 65-69 yaş grubunun oranı 1935'te %32,7 iken, 2080'de %22,9'a düşmesi öngörülmektedir. Öte yandan, 85 yaş ve üzeri grubunun oranı, %8,2'den 2080'de %19,7'ye yükselmesi bekleniyor. Bu durum, yaşam süresinin uzamasını ve yaşlı nüfus içinde daha üst yaş gruplarının oransal olarak artmasını yansıtmaktadır.

Bu projeksiyonlar, toplumun demografik yapısının değiştiğini göstermekte ve bu da sağlık, emeklilik ve sosyal hizmetler üzerinde artan bir yük oluşturacak şekilde hizmetlerin ve politikaların gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle 85 yaş ve üzeri gruplardaki belirgin artış, yaşlı nüfus için özel sağlık ve bakım hizmetlerine olan ihtiyacın arttığını göstermektedir. Bu artan yaşlı nüfus, hem sağlık altyapısının güçlendirilmesini hem de yaşlı bireylere yönelik sosyal destek ve bakım hizmetlerinin genişletilmesini gerektirmektedir. Bu demografik trendler, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik politikalarını şekillendirmede kritik bir rol oynamakta ve gelecek planlamalarında yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına yönelik daha fazla kaynak ayrılmasını zorunlu kılmaktadır.

2.4.6. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Kalitesi

Türkiye yaşlı bakımı konusunda pek çok paydaşın bir arada bulundurulması açısından karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu alanda söz sahipleri devlet, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Yaşlı bakımına yönelik olarak geliştirilen maddi ve nakdi hizmetlerin iyileştirilmesinin yanı sıra sağlık alanında da yaşlılar ülkemizde önemli haklara sahiptir. Aile içi bakımda, değişen ve farklılaşan toplumsal gelişmelere rağmen ülkemizde önemli bir konuma sahiptir (Üçok, 2023).

2.4.7. Gelecekteki İhtiyaçlar ve Politika Öneriler

Türkiye'de yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, yaşlı bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaç da hem niteliksel hem de niceliksel olarak artmaktadır. Bu nedenle, kurumsal yaşlı bakım kapasitesinin artırılması ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için çeşitli önlemler alınmalıdır.

Ülkemizde yaşlı bakım hizmetleri büyük ölçüde aile ve akraba bağları üzerinden ilerlemektedir. (Kurtkapan, 2024) Kurtkapan bu hizmetlerin sosyoekonomik durumun

değişimine bağlı olarak özel sektörden de karşılanabileceğini ifade etmiş ve bunun yanı sıra kamu kuruluşları ve özel sektörün yaşlı bakımındaki rolüne dikkat çekmiştir.

Yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik politikalar aşağıda belirtilmiştir:

2.4.7.1. Yerel Yönetimlerin Rolünün Artırılması, Yerel Yönetimlerin Yaşlı Bakım Hizmetlerindeki Sorumlulukları, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerindeki rolü, bu hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik sorumlulukları ve görevleri detaylı bir şekilde belirlenmeli ve bu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması sağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerindeki sorumlulukları şu şekilde özetlenebilir:

- **Planlama ve Koordinasyon:** Yerel yönetimler, yaşlı bakım hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonundan sorumludur. Bu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması için, yerel yönetimlerin stratejik planlar geliştirmesi ve bu planları uygulaması gerekmektedir.
- **Hizmet Sunumu ve Denetim:** Yerel yönetimler, yaşlı bakım hizmetlerinin sunumundan ve denetiminden sorumludur. Bu hizmetlerin kalitesinin artırılması ve standartlara uygun olarak sunulması için, yerel yönetimlerin denetim mekanizmaları oluşturması gerekmektedir.
- **Kaynak Yönetimi ve Finansman:** Yerel yönetimler, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik kaynakların yönetimi ve finansmanından sorumludur. Bu hizmetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için, yerel yönetimlerin kaynakları etkin bir şekilde kullanması ve finansman modelleri geliştirmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerine katkıları arasında, yaşlı bakım merkezlerinin kurulması ve geliştirilmesi, evde bakım hizmetlerinin sunulması ve destek programlarının uygulanması yer almaktadır. Bu hizmetlerin erişilebilirliğinin artırılması ve kalitesinin yükseltilmesi için yerel yönetimlerin kaynakları etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerine katkıları şu şekilde özetlenebilir:

- **Yaşlı Bakım Merkezlerinin Kurulması ve Geliştirilmesi:** Yerel yönetimler, yaşlı bakım merkezlerinin kurulması ve geliştirilmesinden sorumludur. Bu merkezler, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarını karşılamak ve sosyal hizmetler sunmak için önemli bir rol oynamaktadır.

- **Evde Bakım Hizmetlerinin Sunulması:** Yerel yönetimler, evde bakım hizmetlerinin sunulmasından sorumludur. Bu hizmetler, yaşlı bireylerin evlerinde bakım ve destek hizmetleri almasını sağlamak ve yaşam kalitesini artırmaktadır.

- **Destek Programlarının Uygulanması:** Yerel yönetimler, yaşlı bireylere yönelik destek programları uygulamalıdır. Bu programlar, maddi destek, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler gibi çeşitli alanlarda yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerinde karşılaştıkları sorunlar arasında kaynak yetersizliği, finansman sorunları ve koordinasyon eksiklikleri bulunmaktadır. Bu sorunların çözümü için yerel yönetimlerin kapasite geliştirme stratejileri ve işbirliği mekanizmaları oluşturulmalıdır. Yerel yönetimlerin karşılaştığı sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri şunlardır:

- **Kaynak Yetersizliği ve Finansman Sorunları:** Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerine yönelik kaynak yetersizliği ve finansman sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların çözümü için, yerel yönetimlerin kaynakları etkin bir şekilde kullanması ve finansman modelleri geliştirmesi gerekmektedir.

- **Koordinasyon Eksiklikleri:** Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerinin sunumunda karşılaştığı koordinasyon eksiklikleri, hizmetlerin etkin bir şekilde sunulmasını zorlaştırmaktadır. Bu sorunların çözümü için, yerel yönetimlerin koordinasyon mekanizmaları oluşturması ve hizmet sunum süreçlerini iyileştirmesi gerekmektedir.

- **Kapasite Geliştirme Stratejileri:** Yerel yönetimlerin yaşlı bakım hizmetlerine yönelik kapasite geliştirme stratejileri oluşturması gerekmektedir. Bu stratejiler, yerel yönetimlerin hizmet sunum kapasitelerini artırmak ve yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesini yükseltmek için önemlidir.

2.4.7.2. Profesyonel Bakım Hizmetlerinin Teşvik Edilmesi, Profesyonel Bakım Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliği, Teşvik Edilmesi İçin Politikalar, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Profesyonel bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak sunulan, nitelikli ve uzman personel tarafından sağlanan hizmetlerdir. Bu hizmetlerin önemi, yaşlı bireylerin sağlık ve yaşam kalitesini korumak ve geliştirmek açısından büyüktür. Profesyonel bakım hizmetlerinin teşvik edilmesi, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin ve kapasitesinin artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Profesyonel bakım hizmetlerinin teşvik edilmesi için, eğitim ve sertifikasyon programlarının geliştirilmesi, hizmet sağlayıcıların desteklenmesi ve bu hizmetlere erişimin artırılması gerekmektedir. Devlet destekleri ve teşvikler, profesyonel bakım hizmetlerinin kalitesinin ve kapasitesinin artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Profesyonel bakım hizmetlerinin teşvik edilmesi için uygulanabilecek bazı politikalar şunlardır:

- **Eğitim ve Sertifikasyon Programları:** Profesyonel bakım hizmetlerine yönelik eğitim ve sertifikasyon programları geliştirilmelidir. Bu programlar, bakım hizmeti sunan personelin niteliklerini artırmakta ve hizmet kalitesini yükseltmektedir.
- **Hizmet Sağlayıcıların Desteklenmesi:** Profesyonel bakım hizmeti sunan kuruluşlar ve hizmet sağlayıcılar, devlet tarafından desteklenmelidir. Bu destekler, finansal teşvikler, vergi indirimleri ve altyapı yatırımları şeklinde olabilir.
- **Erişimin Artırılması:** Profesyonel bakım hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalı ve bu hizmetlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Yaşlı bireylerin profesyonel bakım hizmetlerine kolayca erişebilmesi için, hizmet sunum altyapısı ve ulaşım imkanları geliştirilmelidir.

Profesyonel bakım hizmetlerinin karşılaştığı sorunlar arasında, kalite standartlarının belirlenmesi ve denetlenmesi, hizmet sağlayıcıların eğitimi ve desteklenmesi yer almaktadır. Bu sorunların çözümü için, bakım hizmetlerinin kalite standartlarının belirlenmesi ve denetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Profesyonel bakım hizmetlerinin karşılaştığı sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri şunlardır:

- **Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Denetim:** Profesyonel bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması için, kalite standartları belirlenmeli ve bu hizmetlerin denetimi sağlanmalıdır. Denetim mekanizmaları, hizmet kalitesinin sürekliliğini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.
- **Hizmet Sağlayıcıların Eğitimi ve Desteklenmesi:** Profesyonel bakım hizmeti sunan personelin eğitimi ve desteklenmesi gerekmektedir. Eğitim ve sertifikasyon programları, hizmet sağlayıcıların niteliklerini artırmakta ve hizmet kalitesini yükseltmektedir. Ayrıca, hizmet sağlayıcıların maddi ve teknik açıdan desteklenmesi, hizmet sunum kapasitelerini artıracaktır.

2.4.7.3. Aile İçi Bakımın Desteklenmesi, Aile İçi Bakımın Önemi ve Geleneksel Roller, Aile İçi Bakım Politikaları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Aile içi bakım, yaşlı bireylerin aile üyeleri tarafından sağlanan, geleneksel ve toplumsal açıdan önemli bir bakım şeklidir. Bu bakım hizmetlerinin önemi, aile içindeki dayanışma ve sevgi bağlarının güçlenmesine katkı sağlamasıdır. Aile içi bakım, yaşlı bireylerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamaktadır.

Aile içi bakımın desteklenmesi için, maddi destek ve teşvik programlarının sunulması, bakım veren aile üyelerine eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Devlet tarafından sunulan destekler, aile içi bakım hizmetlerinin kalitesinin ve sürdürülebilirliğinin artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Aile içi bakımın desteklenmesi için uygulanabilecek bazı politikalar şunlardır:

- **Maddi Destek ve Teşvik Programları:** Aile içi bakım hizmetlerine yönelik maddi destek ve teşvik programları sunulmalıdır. Bu programlar, bakım veren aile üyelerinin maddi yükünü hafifletmekte ve bakım hizmetlerinin kalitesini artırmaktadır.
- **Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri:** Aile içi bakım hizmetlerine yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır. Bu hizmetler, bakım veren aile üyelerinin bilgi ve becerilerini artırmakta ve bakım hizmetlerinin kalitesini yükseltmektedir.
- **Destekleyici Hizmetler ve Programlar:** Aile içi bakım hizmetlerine yönelik destekleyici hizmetler ve programlar geliştirilmelidir. Bu programlar, aile içi bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamakta ve bakım veren aile üyelerine destek olmaktadır.

Aile içi bakımın karşılaştığı sorunlar arasında, kadınların iş hayatına katılımı ve bakım yükünün artması, aile içi bakım hizmetlerinin yetersiz kalması yer almaktadır. Bu sorunların çözümü için, iş ve aile hayatının dengelenmesi ve destek hizmetlerinin sağlanması önemlidir. Aile içi bakımın karşılaştığı sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri şunlardır:

- **İş ve Aile Hayatının Dengelenmesi:** Çalışan kadınların iş ve aile hayatını dengelemesine yardımcı olacak esnek çalışma saatleri ve destek hizmetleri sağlanmalıdır. Bu hizmetler, kadınların iş hayatına katılımını artırırken, aile içi bakım hizmetlerinin kalitesini de yükseltecektir.

- **Maddi Destek ve Teşvikler:** Aile içi bakım hizmetlerine yönelik maddi destek ve teşvikler sunulmalıdır. Bu destekler, bakım veren aile üyelerinin maddi yükünü hafifletmekte ve bakım hizmetlerinin kalitesini artırmaktadır.
- **Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri:** Aile içi bakım hizmetlerine yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır. Bu hizmetler, bakım veren aile üyelerinin bilgi ve becerilerini artırmakta ve bakım hizmetlerinin kalitesini yükseltmektedir.

2.4.7.4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Stratejik Planlanması, Adımlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlı bakım hizmetlerinin stratejik planlanması, uzun vadeli hedefler ve planlar doğrultusunda yapılmalıdır. Bu planlar, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalı ve hizmet sunum modelleri geliştirilmelidir. Yaşlı bakım hizmetlerinin stratejik planlanması, hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır.

Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında, ihtiyaç analizi yapılmalı, hizmet sunum modelleri geliştirilmeli, altyapı ve kaynak planlaması yapılmalıdır. Bu adımlar, yaşlı bakım hizmetlerinin etkin ve sürdürülebilir bir şekilde sunulmasını sağlayacaktır. Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında izlenecek adımlar şu şekilde özetlenebilir:

- **İhtiyaç Analizi:** Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında, yaşlı bireylerin ihtiyaçları detaylı bir şekilde analiz edilmelidir. Bu analiz, hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi ve kaynakların etkin bir şekilde kullanılması açısından büyük önem taşımaktadır.
- **Hizmet Sunum Modellerinin Geliştirilmesi:** Yaşlı bakım hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması için, hizmet sunum modelleri geliştirilmelidir. Bu modeller, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmalı ve hizmet sunum kapasitelerini artırmalıdır.
- **Altyapı ve Kaynak Planlaması:** Yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması için, altyapı ve kaynak planlaması yapılmalıdır. Bu planlama, hizmet sunum altyapısının güçlendirilmesi ve kaynakların etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir.

Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında karşılaşılan sorunlar arasında, kaynak tahsisi ve bütçeleme sorunları, planlama sürecinde toplum katılımının sağlanması yer almaktadır. Bu sorunların çözümü için, yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında

katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmelidir. Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında karşılaşılan sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri şunlardır:

- **Kaynak Tahsisi ve Bütçeleme Sorunları:** Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında kaynak tahsisi ve bütçeleme sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların çözümü için, kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve bütçeleme süreçlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.
- **Toplum Katılımının Sağlanması:** Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında toplum katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu katılım, hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi ve hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması açısından önemlidir.
- **Kapsayıcı ve Katılımcı Yaklaşım:** Yaşlı bakım hizmetlerinin planlanmasında kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu yaklaşım, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde belirlenmesi ve hizmet sunum süreçlerinin iyileştirilmesi açısından önemlidir.

2.3.7.5. Toplumsal Farkındalık Kampanyaları Politikası, Önemi, Uygulanması, Karşılaşacağı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Toplumsal farkındalık kampanyaları, yaşlı bakımına yönelik toplumsal bilinçlendirme ve bilgi eksikliklerinin giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kampanyalar, yaşlı bireylere yönelik saygı ve bakım bilincinin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Toplumsal farkındalık kampanyalarının önemi şu şekilde özetlenebilir:

- **Toplumsal Bilinçlendirme:** Yaşlı bakımına yönelik toplumsal bilinçlendirme kampanyaları, toplumda yaşlı bireylere yönelik saygı ve bakım bilincinin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu kampanyalar, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde anlaşılmasını ve bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaktadır.
- **Bilgi Eksikliklerinin Giderilmesi:** Toplumsal farkındalık kampanyaları, yaşlı bakımına yönelik bilgi eksikliklerinin giderilmesine katkı sağlamaktadır. Bu kampanyalar, toplumda yaşlı bakımına yönelik doğru bilgi ve farkındalık düzeyini artırmaktadır.

Toplumsal farkındalık kampanyalarının uygulanmasında, medya ve eğitim kurumlarının rolü büyüktür. Bu kampanyalar, çeşitli iletişim kanalları kullanılarak geniş kitlelere ulaştırılmalı ve yaşlı bakımına yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yürütülmelidir. Toplumsal farkındalık kampanyalarının uygulanmasında izlenecek adımlar şu şekilde özetlenebilir:

- **Medya ve İletişim Kanalları:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının uygulanmasında medya ve iletişim kanallarının etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu kanallar, kampanyaların geniş kitlelere ulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

- **Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetleri:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının uygulanmasında eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Bu faaliyetler, toplumda yaşlı bakımına yönelik doğru bilgi ve farkındalık düzeyini artırmaktadır.

- **Kampanya Stratejileri ve Yöntemleri:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının uygulanmasında etkili stratejiler ve yöntemler geliştirilmelidir. Bu stratejiler ve yöntemler, kampanyaların etkinliğini artırmakta ve toplumda yaşlı bakımına yönelik bilinç düzeyini yükseltmektedir.

Toplumsal farkındalık kampanyalarının karşılaştığı sorunlar arasında, bilgi eksikliği ve yanlış anlamalar, kampanyaların etkinliği ve sürekliliği yer almaktadır. Bu sorunların çözümü için, kampanyaların içeriği ve uygulanma stratejileri dikkatlice planlanmalı ve sürekli değerlendirme ve iyileştirme yapılmalıdır. Toplumsal farkındalık kampanyalarının karşılaştığı sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri şunlardır:

- **Bilgi Eksikliği ve Yanlış Anlamalar:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının karşılaştığı bilgi eksikliği ve yanlış anlamalar, kampanyaların etkinliğini azaltmaktadır. Bu sorunların çözümü için, kampanyaların içeriği dikkatlice planlanmalı ve doğru bilgi verilmelidir.

- **Kampanyaların Etkinliği ve Sürekliliği:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının etkinliği ve sürekliliği, kampanyaların başarısı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sorunların çözümü için, kampanyaların sürekli değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir.

- **Kampanya Stratejileri ve Yöntemleri:** Toplumsal farkındalık kampanyalarının etkinliğini artırmak için, etkili stratejiler ve yöntemler geliştirilmelidir. Bu stratejiler ve yöntemler, kampanyaların etkinliğini artırmakta ve toplumda yaşlı bakımına yönelik bilinç düzeyini yükseltmektedir.

SONUÇ

Yaşlı bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlık ve yaşam kalitesini korumak ve geliştirmek amacıyla sunulan hizmetlerdir. Bu hizmetler, yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini sürdürebilmeleri, sosyal hayatlarına devam edebilmeleri ve sağlık sorunlarıyla başa çıkabilmeleri için gerekli desteği sağlar. Yaşlı bakım hizmetlerinin önemi, yaşlanan nüfusun artması ve bu nüfusun sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının giderek çeşitlenmesiyle daha da artmaktadır. Dünyada ve Türkiye'de yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, yaşlı bakım hizmetlerine olan talep de artmaktadır. Bu nedenle, yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesinin ve kalitesinin artırılması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de yaşlı nüfusun oranı son yıllarda hızla artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 65 yaş ve üzeri nüfus 2023 yılında toplam nüfusun %10,2'sini oluşturmaktadır ve bu oranın 2040 yılında %16,3'e ulaşması beklenmektedir. Bu demografik değişim, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebin artmasına ve bu hizmetlerin kapasitesinin artırılmasına yönelik politikaların önemini vurgulamaktadır. Yaşlı nüfusun artışı, sağlık, sosyal güvenlik ve bakım hizmetleri üzerindeki yükü artırmakta ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, yaşlı bakım hizmetlerinin planlanması ve geliştirilmesi için stratejik ve uzun vadeli politikalar oluşturulmalıdır.

Türkiye'de yaşlı bakım hizmet kapasitesinin değerlendirilmesi, kentleşme, okullaşmanın artması, kadının iş hayatına katılımı, nüfus değişimi ve toplumsal-kültürel değişim gibi önemli sosyolojik faktörlerin incelenmesini gerektirmektedir. Bu faktörler, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi ve bu hizmetlerin sunulma biçimini doğrudan etkilemektedir.

Kentleşme, nüfusun kırsal alanlardan kentsel alanlara göç etmesi ve kentlerin fiziksel, ekonomik ve sosyal olarak büyümesi sürecidir. Sanayi Devrimi ile hızlanan kentleşme süreci, insanların daha iyi yaşam koşulları, iş imkânları ve sosyal hizmetlere erişim için kentlere göç etmesiyle hız kazanmıştır. Kentleşme, ekonomik kalkınma ve modernleşme süreçleriyle yakından ilişkilidir ve sosyal yapının dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye'de kentleşme süreci, Cumhuriyetin ilanından itibaren hız kazanmıştır. 1950'li yıllardan itibaren başlayan iç göç dalgaları, kırsal alanlardan büyük şehirlere yönelik yoğun göçlerle sonuçlanmıştır. 1980 sonrası dönemde ise, Türkiye'nin küresel ekonomi ile entegrasyonu ve neoliberal politikaların benimsenmesi, kentleşme sürecini daha da hızlandırmıştır. Bu süreçte, büyük şehirlerin nüfusu hızla artmış ve kırsal alanlardaki

nüfus azalmıştır. Kentleşme süreci, kentsel alanlarda yaşayan yaşlı bireylerin sayısını artırmış ve bu bireylerin bakım ihtiyaçlarının karşılanması için yeni politikalar ve hizmetler geliştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Kentleşme, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi artırırken, bu hizmetlerin sunulmasında da çeşitli zorluklar yaratmaktadır. Kentsel alanlarda yaşlı bireyler, sosyal izolasyon, ulaşım zorlukları ve yetersiz bakım hizmetleri gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kentleşme, yaşlı bakım hizmetlerinin planlanması ve sunulmasında yerel yönetimlerin ve sosyal hizmet kurumlarının daha etkin rol almasını zorunlu kılmaktadır. Kentleşmenin yaşlı bakım hizmetlerine etkileri farklı başlıklar altında incelenebilir.

Kentleşme süreci, geleneksel aile yapılarının çözülmesine ve yaşlı bireylerin sosyal izolasyon yaşamasına neden olmuştur. Kırsal alanlarda güçlü olan komşuluk ve akrabalık ilişkileri, kentsel alanlarda zayıflamış ve yaşlı bireyler sosyal destek ağlarından mahrum kalmıştır. Kentleşme süreci, kentsel alanlarda yaşlı bakım hizmetlerine olan talebi artırmış ancak bu hizmetlerin sunumu yeterli düzeyde olmamıştır. Kentsel alanlarda yaşlı bakım merkezlerinin sayısı ve kalitesi artırılmalı, evde bakım hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.

Okullaşma, bireylerin eğitim kurumlarına katılımını ve eğitim düzeylerinin yükselmesini ifade eder. Eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve değerlerini geliştirmesi ve toplumsal hayata daha aktif bir şekilde katılması açısından büyük öneme sahiptir. Okullaşma oranlarının artması, toplumun genel eğitim seviyesinin yükselmesi ve sosyoekonomik kalkınmanın sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de okullaşma oranları, son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. İlköğretimden yükseköğretime kadar olan eğitim kademelerinde okullaşma oranları yükselmiş, özellikle kız çocuklarının eğitime katılımı konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2020 yılında ilkokul okullaşma oranı %93,2, ortaokul okullaşma oranı %88,8 ve lise okullaşma oranı %87,9 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretimde ise, 2020 yılında net okullaşma oranı %44,4’dür. Bu oranlar 2022/2023 eğitim-öğretim yılında sırasıyla ilkokulda %93,8, ortaokulda %91,2, lisede %91,7 ve yükseköğretimde %46,0’a yükselmiştir. Eğitim düzeyinin yükselmesi, aile dinamiklerini ve toplumsal cinsiyet rollerini önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitimin artmasıyla birlikte, kadınların iş hayatına katılımı ve toplumsal hayatta daha aktif roller üstlenmeleri mümkün hale gelmiştir. Okullaşmanın aile yapısına etkileri şu şekilde özetlenebilir:

Eğitimin artması, kadınların iş gücüne katılımını artırmakta ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesine neden olmaktadır. Eğitimli kadınlar, ekonomik ve sosyal hayatta daha aktif roller üstlenmekte ve aile içinde de eşitlikçi bir yaklaşım benimsemektedir. Eğitimin artması, aile içi ilişkileri ve dinamikleri de etkilemektedir. Eğitimli bireyler, aile içinde daha bilinçli ve sağlıklı iletişim kurmakta, çocuklarının eğitimine ve gelişimine daha fazla önem vermektedir. Eğitimin artması, aile içinde yaşlı ve çocuk bakım hizmetlerine yönelik talepleri de değiştirmektedir. Eğitimli aileler, profesyonel bakım hizmetlerine daha fazla yönelmekte ve bu hizmetlerin kalitesine daha fazla önem vermektedir.

Okullaşmanın artması, profesyonel bakım hizmetlerine olan talebi artırmakta ve aile içi bakım hizmetlerinin yerini profesyonel hizmetlerin almasına neden olmaktadır. Eğitimli bireyler, yaşlı bakımında daha yüksek standartlar ve kaliteli hizmetler talep etmektedir. Okullaşmanın yaşlı bakım hizmetlerine etkilerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Eğitimin artması, aile içi bakım hizmetlerinin azalmasına ve profesyonel bakım hizmetlerine olan talebin artmasına neden olmaktadır. Eğitimli bireyler, yaşlı bakımında profesyonel ve nitelikli hizmetler talep etmekte ve bu hizmetlere yönelik beklentileri yüksek olmaktadır. Eğitimli bireylerin yaşlı bakım hizmetlerine yönelik talepleri, bu hizmetlerin kalitesinin artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Profesyonel bakım hizmetlerinin kalitesi artırılmalı ve bu hizmetlere yönelik eğitim ve sertifikasyon programları yaygınlaştırılmalıdır.

Okullaşmanın artması, yaşlı bakım hizmetlerine erişim ve eşitlik konularında da önemli etkiler yaratmaktadır. Eğitimli bireyler, yaşlı bakım hizmetlerine erişim konusunda daha bilinçli ve taleplerinde daha ısrarcı olmaktadır.

Kadınların iş gücüne katılımı, sanayi devrimi ve modernleşme süreçleriyle birlikte önemli değişiklikler göstermiştir. Türkiye’de de, Cumhuriyetin ilanından itibaren kadınların iş gücüne katılımı teşvik edilmiş ve çeşitli yasal düzenlemelerle desteklenmiştir. Kadınların iş hayatına katılımı, ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranları, son yıllarda artmakla birlikte, hala istenilen seviyelerde değildir. TÜİK verilerine göre, 2020 yılında Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranı %34,4 olarak gerçekleşmiştir. Kadınların iş hayatında karşılaştıkları engeller ve toplumsal cinsiyet rolleri, bu oranların düşük kalmasında etkili

olmuştur. Kadınların iş hayatına katılımı, aile içi bakım rollerinin değişmesine ve profesyonel bakım hizmetlerine olan talebin artmasına neden olmaktadır. Çalışan kadınlar, aile içi bakım yükünü paylaşmak veya profesyonel hizmetlerden faydalanmak zorunda kalmaktadır. Kadınların iş hayatına katılımının aile dinamiklerine etkileri şu şekilde özetlenebilir:

Kadınların iş hayatına katılımı, aile içi bakım ve ev işleri gibi geleneksel rollerin değişmesine neden olmaktadır. Çalışan kadınlar, bu görevleri eşleriyle veya profesyonel hizmetlerle paylaşmak zorunda kalmaktadır. Kadınların iş hayatına katılımı, profesyonel bakım hizmetlerine olan talebi artırmakta ve aile içi bakım hizmetlerinin azalmasına neden olmaktadır. Çalışan kadınlar, yaşlı ve çocuk bakımında profesyonel hizmetlere yönelmektedir. Kadınların iş hayatına katılımı, aile içi dinamikleri ve ilişkileri de etkilemektedir. Çalışan kadınlar, ekonomik ve sosyal hayatta daha aktif roller üstlenmekte ve aile içinde de eşitlikçi bir yaklaşım benimsemektedir. Kadınların iş hayatına katılımı, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılmasını ve bu hizmetlere yönelik taleplerin artmasını zorunlu kılmaktadır. Profesyonel bakım hizmetlerinin kalitesi artırılmalı ve bu hizmetlere yönelik eğitim ve sertifikasyon programları yaygınlaştırılmalıdır.

Kadınların iş hayatına katılımının artması nedeniyle, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik destekleyici politikalar geliştirilmelidir. Çalışan kadınların bakım yükünü azaltacak esnek çalışma saatleri ve destek hizmetleri sağlanmalıdır.

Nüfus değişimi, doğum oranları, ölüm oranları ve göç hareketleri gibi demografik faktörlerin etkisiyle nüfus yapısının değişmesini ifade eder. Türkiye’de de son yıllarda nüfusun yaşlanması ve demografik dönüşüm süreci hız kazanmıştır. Nüfus değişimi, sosyal ve ekonomik yapıyı etkileyen önemli bir faktördür ve bu değişim, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik talepleri ve hizmet sunumunu da etkilemektedir.

Türkiye’de nüfus yapısının tarihsel gelişimi, farklı dönemlerdeki doğum ve ölüm oranları ile iç ve dış göç hareketlerinin etkisiyle şekillenmiştir. Bu süreç, yaşlı nüfusun artması ve demografik yapının değişmesiyle sonuçlanmıştır. TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı 2020 yılında %9,1 iken, 2040 yılında bu oranın %16,3’e ulaşması beklenmektedir. Bu demografik değişim, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebin artmasına ve bu hizmetlerin kapasitesinin artırılmasına yönelik politikaların önemini vurgulamaktadır.

Türkiye’de yaşlı nüfusun artış oranları, gelecekte yaşlı bakım hizmetlerine olan talebin daha da artacağını göstermektedir. TÜİK projeksiyonlarına göre, 2040 yılında yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %16,3’e ulaşacaktır. Bu demografik değişim, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik taleplerin artmasına ve bu hizmetlerin kapasitesinin artırılmasına yönelik politikaların önemini vurgulamaktadır.

Nüfus değişimi, sosyal güvenlik ve emeklilik sistemleri üzerinde büyük bir baskı yaratmakta ve ekonomik büyüme üzerinde çeşitli etkiler yapmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, sağlık ve sosyal hizmetlere olan talebi de artırmaktadır. Nüfus değişiminin sosyal ve ekonomik etkilerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Yaşlı nüfusun artması, sosyal güvenlik ve emeklilik sistemleri üzerinde büyük bir baskı yaratmakta ve bu sistemlerin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Sosyal güvenlik sistemlerinin sürdürülebilirliği için, yaşlı nüfusun artan taleplerine yönelik politikalar geliştirilmelidir. Yaşlı nüfusun artması, sağlık ve sosyal hizmetlere olan talebi artırmakta ve bu hizmetlerin kapasitesinin artırılmasını gerektirmektedir. Sağlık hizmetlerinin kalitesi artırılmalı ve yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırılmalıdır.

Nüfus değişimi, ekonomik büyüme üzerinde de çeşitli etkiler yapmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, iş gücü arzını azaltmakta ve ekonomik büyüme hızını yavaşlatmaktadır. Bu nedenle, ekonomik büyüme politikaları yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Nüfus değişiminin yaşlı bakım hizmetleri ele alınırken, nüfus projeksiyonları eşliğinde artan talepleri görmekte ve artacak taleplere yönelik politikalar meydana getirmekte etkin rol oynamaktadır. Nüfus değişiminin yaşlı bakım hizmetlerine etkilerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Artan Bakım İhtiyacı: Nüfusun yaşlanmasıyla birlikte, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçları da artmaktadır. Bu durum, yaşlı bakım hizmetlerine olan talebin artmasına ve bu hizmetlerin kapasitesinin artırılmasına yönelik politikaların önemini vurgulamaktadır.

Hizmet Sunum Kapasitesi: Nüfus değişimi, yaşlı bakım hizmetlerinin sunum kapasitesini de etkilemektedir. Yaşlı bakım hizmetlerinin kapasitesi artırılmalı ve bu hizmetlerin erişilebilirliği sağlanmalıdır.

Altyapı ve Kaynak İhtiyacı: Nüfusun yaşlanması, yaşlı bakım hizmetlerinin altyapı ve kaynak ihtiyaçlarını da artırmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması için, yaşlı bakım

hizmetlerine yönelik altyapı yatırımları yapılmalı ve kaynaklar etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

Toplumsal değişim, bir toplumun sosyal yapısında meydana gelen değişiklikleri ifade ederken, kültürel dönüşüm, bir toplumun kültürel değerlerinde ve normlarında meydana gelen değişiklikleri ifade eder. Modernleşme ve küreselleşme, toplumsal ve kültürel değişimi hızlandıran faktörlerdir. Toplumsal ve kültürel değişim, bireylerin yaşam tarzlarını, değerlerini ve tutumlarını etkileyen önemli süreçlerdir.

Türkiye’de sosyal ve kültürel değişimler, özellikle Cumhuriyet dönemi ve sonrasındaki modernleşme hareketleri ile hız kazanmıştır. Cumhuriyetin ilanından itibaren, toplumsal yapının ve kültürel değerlerin modernleşme ve Batılılaşma süreci, Türkiye’de sosyal ve kültürel değişimleri hızlandırmıştır. Bu değişimler, yaşlı bakım hizmetlerine olan tutum ve beklentileri de etkilemiştir.

Toplumsal ve kültürel değişim, aile yapısının dönüşmesine ve geleneksel aile yapılarının yerini daha modern ve birey odaklı yapılara bırakmasına neden olmuştur. Bu değişim, yaşlı bireylerin aile içindeki rolünü ve statüsünü de etkilemiştir. Toplumsal ve kültürel değişimin aile yapısına etkilerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Geleneksel Aile Yapısının Dönüşümü: Toplumsal ve kültürel değişim, geleneksel geniş aile yapısının yerini çekirdek aile yapısına bırakmasına neden olmuştur. Bu değişim, yaşlı bireylerin aile içinde daha az destek almasına ve sosyal izolasyon yaşamasına neden olmuştur.

Birey Odaklı Yaklaşım: Toplumsal ve kültürel değişim, birey odaklı bir yaklaşımın benimsenmesine neden olmuştur. Bu yaklaşım, yaşlı bireylerin bağımsızlık ve özgürlük taleplerini artırmış ve profesyonel bakım hizmetlerine olan talebi artırmıştır.

Aile İçi Roller ve İlişkiler: Toplumsal ve kültürel değişim, aile içi roller ve ilişkileri de etkilemiştir. Geleneksel cinsiyet rolleri ve bakım hizmetleri değişmiş, kadınların iş hayatına katılımı artmış ve profesyonel bakım hizmetlerine olan talep artmıştır.

Toplumsal ve kültürel değişim, yaşlı bakım hizmetlerine yönelik tutum ve beklentileri değiştirmektedir. Geleneksel olarak aile içinde sağlanan yaşlı bakımı, modern yaşam tarzlarının benimsenmesiyle yerini profesyonel bakım hizmetlerine bırakmaktadır. Toplumsal ve kültürel değişimin yaşlı bakım hizmetlerine etkilerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Profesyonel Bakım Hizmetlerine Yönelim: Toplumsal ve kültürel değişim, geleneksel aile içi bakım hizmetlerinin azalmasına ve profesyonel bakım hizmetlerine olan talebin artmasına neden olmuştur. Modern yaşam tarzları, yaşlı bireylerin profesyonel ve nitelikli bakım hizmetleri talep etmesine neden olmaktadır.

Bakım Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması: Toplumsal ve kültürel değişim, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Profesyonel bakım hizmetlerinin kalitesi artırılmalı ve bu hizmetlere yönelik eğitim ve sertifikasyon programları yaygınlaştırılmalıdır.

Sosyal Hizmetlere Erişim: Toplumsal ve kültürel değişim, yaşlı bireylerin sosyal hizmetlere erişimini de etkilemektedir. Modern yaşam tarzları, yaşlı bireylerin sosyal hizmetlere olan taleplerini artırmakta ve bu hizmetlerin erişilebilirliğinin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Achenbaum, W. A. (1996). *Key Words in Sociocultural Gerontology*. Newyork: Springer Pub Co.
- Ağcalı, S. (2020). *Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları*. İstanbul: İnsamer.
- Antonucci, T. C., & Akiyama, H. (1987). Social networks in adult life and a preliminary examination of the convoy model. *Journal of Gerontology*, 519-527.
- Bakanlığı, T. A. (2024, Mayıs 15). *Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı.
- Baltes, P. B., & Smith, J. (2003). New frontiers in the future of aging: from successful aging of the young old to the dilemmas of the fourth age. *Gerontology*, 123-135.
- Beland, F., Bergman, H., Lebel, P., Tousignant, P., Contandriopoulos, A.-P., Fletcher, J. D., & Dallaire, L. (2006). Integrated Services for Frail Elders (SIPA): A Trial of a Model for Canada. *ResearchGate*, 5-42.
- Birren, J. E., & Schaie, K. W. (2006). *Handbook of the Psychology of Aging*. Academic Press.
- Bulduk, E. Ö. (2014). Yaşlılık ve Toplumsal Değişim. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 182(182), 53-60.
- Craik, F. I., & Salthouse, T. A. (2007). *The Handbook of Aging and Cognition*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Cumming, E., & Henry, W. E. (1961). *Growing Old: The process of disengagement*. Newyork: Basic Books.
- Cutler, D. M., & Lleras-Muney, A. (2006). Education And Health: Evaluating Theories And Evidence. *Nber Working Paper Series*.
- Çoşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2015). *Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Kurumsal Bakım İhtiyacı "Tespit ve Öneriler"*. Ankara: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Engin, M. (2022). Türkiye'de Aile Yapısının Dönüşümü: Sorunlar ve Beklentiler. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 123-136.
- Erkan, N. (2020). Arşiv ve Mahkeme Kayıtlarına Göre Osmanlı Payitahtında Yaşlı Olmak (16-18. Yüzyıllar). *Diyanet İlmî Dergi*, 123-146.

- Glewwe, P., & Kremer, M. (2006). Schools, Teachers, and Education Outcomes in Developing Countries. *Handbook of the Economics of Education* (s. 945-1017). içinde
- Görgün-Baran, A. (2004). *Yaşlılık Sosyolojisi, Yaşlılık*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2008). The Role of Cognitive Skills in Economic Development. *Journal of Economic Literature*, 46(3), 607-668.
- Hébert, R., Veil, A., Raîche, M., Dubois, M.-F., Dubuc, N., & Tousignan, M. (2008). Evaluation of the Implementation of PRISMA, a Coordination-Type Integrated Service Delivery System for Frail Older People in Québec. *Journal of Integrated Care*, 4-14.
- Kalınkara, V. (2011). *Temel Gerontoloji : Yaşlılık Bilimi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kane, R. A. (2001). Long-term care and a good quality of life: bringing them closer together. *The Gerontologist*, 293-304.
- Karakuş, B. (2018). *Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Kirkwood, & B.L., T. (2005). Understanding the Odd Science of Aging. *Cell*, 120(4), 437-447.
- Kodner, D. L. (2006). Whole-system approaches to health and social care partnerships for the frail elderly: an exploration of North American models and lessons. *Health Soc Care Community*, 384-390.
- Kurtkapan, H. (2024, Nisan). Yerel Yönetimlerin Engelli ve Yaşlı Bireylere Yönelik Hizmetlerinin Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Longino, C. F., & Kart, C. S. (1982). Explicating Activity Theory: A Formal Replication. *Journal of Gerontology*, 713-722 .
- OECD. (2015). *Ageing in Cities*. OECD Publishing.
- Önder, Ö. (2013). Gerontokrasi: Yaşlılar Yönetimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(36), 271-281.
- Savaş, H. (2023). Türklerde Gerontokratik Yapı ve Bu Yapının Oğuz Kağan Destanı'nda Görünümü. *Folklor Edebiyat*, 933-944.
- Schaie, K. W., & Willis, S. L. (2000). *Handbook of the Psychology of Aging*. Academic Press.

Settersten, J. R., & Mayer, a. K. (1997). The Measurement of Age, Age Structuring, and the Life Course. *Annual Review Of Sociology*(23), 233-261.

UNESCO. (2020). *Global Education Monitoring Report*. Paris: UNESCO.

Üçok, A. (2023). Türkiye ve Norveç'te Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Karşılaştırılması. *International ASR Journal*, 4303-4308.

Victor, C. (2005). *The Social Context of Ageing*. London: Routledge.

Walker, A., & Maltby, T. (2012). Active ageing: A strategic policy solution to demographic ageing in the European Union. *International Journal of Social Welfare*, 117-130.

WHO. (2002a). *Active Ageing: A Policy Framework*. World Health Organization.

Yıldırım, N. (1996). *İstanbul Darülaceze Müessesesi Tarihi*. İstanbul: Darülaceze Vakfı Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://l24.im/UkXs>, E.T. 09/03/2024

<https://l24.im/VFdXe>, E.T. 09/03/2024

<https://l24.im/4qB>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/s3u>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/VJ4be>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/q9XL>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/KaJu>, E.T. 11/03/2024

<https://saglik.ibb.istanbul/evde-saglik-hizmeti-2-2/>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/nQPo>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/Qgl78>, E.T. 05/04/2024

<https://l24.im/8k7Kc>, E.T. 05/04/2024

<https://l24.im/gsfh>, E.T. 05/04/2024

<https://l24.im/qI4viy>, E. T. 19/03/2024

<https://l24.im/ZvDME>, E.T. 28/04/2024

<https://l24.im/hZ8x>, E.T. 19/03/2024

<https://l24.im/32J8>, E.T. 18/03/2024

<https://l24.im/UZut>, E.T. 09/04/2024

<https://l24.im/hSdlr>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/y85HL>, E.T. 11/03/2024

<https://l24.im/F4UX5eY>, E.T. 05/03/2024

<https://l24.im/5gBqZ>, E.T. 05/03/2024

<https://l24.im/RHtV1>, E.T. 05/03/2024

<https://l24.im/4CKGw8>, E.T. 15/04/2024

<https://l24.im/jMDk>, E.T. 22/06/2024

<https://l24.im/4acO>, E.T. 16/05/2024

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Beyzanur DEMİRCAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Sosyoloji
Makale ve Bildiriler	
1. Demircan, B. (2024). Mimarinin Modernleşmesi . Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (34), ss. 202-217.	